

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

ULIČNÍ NÁZVOSLOVÍ V MĚSTĚ PÍSEK

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Janečková, CSc.

Autorka práce: Veronika Stehlíková

Studijní obor: Čj – Nj / SŠ

Ročník: 6. ročník

2013

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 15. dubna 2013

.....
Veronika Stehlíková

Na tomto místě bych ráda poděkovala především doc. PhDr. Marii Janečkové, CSc., a to nejen za cenné rady, připomínky a odborné vedení mé diplomové práce, ale také za její laskavý a trpělivý přístup, se kterým jsem se v rámci konzultací vždy setkala.

Současně bych chtěla poděkovat PhDr. Jiřímu Práškoví, řediteli Prácheňského muzea v Písku, který mi umožnil přístup k historickým fotografiím města a zároveň mi byl nápomocen při zjišťování motivace pojmenování jednotlivých ulic.

Mé poděkování patří také Ing. Zlatuši Hofmanové, tajemnici města Písek, která mi ochotně poskytla důležité informace a materiály.

ANOTACE

Tato diplomová práce se zabývá názvy ulic a dalších prostranství v městě Písek a v jeho městských částech, zahrnuje také pojmenování samostatných objektů. Názvy ulic jsou sledovány v jejich vývoji a proměnách především od počátku 20. století do současnosti. Hlavní část práce začíná analýzou historického jádra města, potom následují další městské části. Urbanonyma jsou klasifikována podle sémantických okruhů a významové motivace, zvláštní pozornost je věnována honorifikačnímu motivu. Připojená jazyková klasifikace analyzuje slovtvornou strukturu názvů. Cílem práce je přispět k toponymii města Písku.

ABSTRACT

The master's thesis examines street names, names of the public areas and also names of particular buildings in the city of Písek. Firstly, the developments of the street names as well as their changes since the beginning of the twentieth century are described. Toponymy of names found both in historical centre as well as other city districts is analysed in the main part of the thesis. Urbanonyms are semantically classified with a special attention to honorific theme. The linguistic classification analyzing word-forming structure is also attached. The aim of the thesis is to contribute to the known toponymy of the city of Písek.

OBSAH

ÚVOD	6
1. METODOLOGIE	8
2. TEORETICKÁ ČÁST	17
2.1 Onomastika	17
2.1.1 Historie oboru	17
2.1.2 Pojetí onomastiky a vlastních jmen	17
2.2 Česká toponomastika a historie oboru	27
2.3 Třídění názvů ulic	29
2.3.1 Honorifikační motiv	30
2.3.2 Honorifikační motiv v historii české urbanonymie	33
3. PRAKTICKÁ ČÁST	36
3.1 Historie města Písku.....	36
3.2 Správní rozdělení města Písku	38
3.3 Klasifikace ulic v Písku z hlediska původu a vzniku jejich pojmenování.....	39
3.3.1 VNITŘNÍ MĚSTO	40
3.3.2 BUDĚJOVICKÉ PŘEDMĚSTÍ.....	47
3.3.3 PRAŽSKÉ PŘEDMĚSTÍ	63
3.3.4 VÁCLAVSKÉ PŘEDMĚSTÍ.....	70
3.3.5 HRADIŠTĚ.....	75
3.3.6 SMRKOVICE, SEMICE, NOVÝ DVŮR, PURKRATICE	81
3.3.7 Ulice vedené na seznamu MÚ v Písku	87
3.4 Jazyková klasifikace urbanonym	90
3.5 Uliční názvosloví z hlediska pravopisného.....	96
ZÁVĚR	97
ABECEDNÍ REJSTRÍK PÍSECKÝCH ULIC	111
SEZNAM LITERATURY	117
INTERNETOVÉ ZDROJE	120
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK	121
PŘÍLOHY	122
SEZNAM PŘÍLOH	129

ÚVOD

Tato diplomová práce se věnuje problematice uličního názvosloví, patří tedy do oboru onomastika. Pro svou práci jsem si zcela záměrně zvolila soubor ulic, které náležejí k urbanonymii mého rodného a z hlediska historie také velice starobylého města Písek, jehož ulice nesou v mnoha případech skutečně zajímavé názvy.

Na téma uličního názvosloví v Písku již v minulosti vznikla diplomová práce *Pojmenování ulic v Písku*, jejímž autorem je **Ladislav Kolda**.¹ Jeho práce však pochází z roku 1987, zahrnuje tedy podstatně méně ulic a omezuje se spíše na pouhé stanovení doby vzniku jejich pojmenování. Velice stručně charakterizuje také motivaci k pojmenování, klasifikace ulic je však pouze rámcová a nejde příliš do hloubky. Názvy ulic v Písku se zabývá také monografie *Písecké ulice – náměstí, samoty a komunikace* (1998), jejímiž autory jsou **Lubor Ludvík** a **Jiří Prášek**.² I tato publikace však již nepostihuje aktuální stav uličního názvosloví v Písku, názvy jednotlivých ulic navíc také nijak netřídí. Proto cílem mé diplomové práce je podat celkový obraz pojmenování píseckých ulic evidovaných k dnešnímu dni, doplnit tyto dvě výše zmíněné publikace, a tak alespoň z části přispět k onomastice města.

Svou práci jsem začala teoretickou přípravou. Na základě studia knižních publikací a článků v odborných časopisech či sbornících jsem poté přiblížila obor onomastika a předmět jejího bádání. Stručně jsem popsala historii onomastiky jako vědního oboru a vysvětlila základní pojmy, se kterými pracuje. Protože uliční názvosloví je předmětem studia toponomastiky, zaměřila jsem se i na historii této subdisciplíny, představitele oboru a jejich metodologii. Poslední kapitola této části pojednává o honorifikačním motivu a jeho uplatnění.

V části praktické zaměřené na analýzu jsem pracovala s konkrétním onomastickým materiálem. Tato část je věnována výhradně městu Písek, jeho historii a toponymii. Obsáhlé dějiny města, jehož historie spadá až do období středověku, jsem se pokusila nastínit uměřeně a dále jsem zpracovala kapitolu o vývoji správního rozdělení Písku.

Nejobsáhlejší částí je však kapitola, jež pojednává o klasifikaci urbanonym. Ulice třídím nejprve z hlediska původu a vzniku jejich pojmenování. Základem pro

¹ L. Kolda, *Pojmenování ulic v Písku*, nepublikovaná diplomová práce, PF JU, České Budějovice 1987.

² L. Ludvík – J. Prášek, *Písecké ulice – náměstí, samoty a komunikace*, Písek 1998.

mou práci byla výše zmíněná monografie *Písecké ulice – náměstí, samoty a komunikace* (1998). Seznam ulic města Písku, s nímž pracuji, jsem získala z oficiálních internetových stránek Ministerstva vnitra České republiky.³ K dispozici jsem však měla také seznam píseckých ulic, který je veden na Městském úřadu v Písku.⁴ Malá kapitola analytické části práce se tak věnuje porovnání obou výše zmíněných seznamů.

Všechna písecká urbanonyma byla s přihlédnutím k jejich slovtvorné a morfologické stavbě dále roztržíděna také z hlediska jazykového.

Nedílnou součástí této diplomové práce je také abecední rejstřík všech píseckých ulic. Přílohy obsahují staré i nové fotografie města a také několik historických i současných map, na kterých lze velice dobře pozorovat urbanistické proměny Písku v průběhu jeho několikasetletého vývoje.

³ <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=4132>; [cit. 2013-03-08].

⁴ Seznam je aktuální k 2.4. 2013.

1. METODOLOGIE

Cílem této diplomové práce je postihnout uliční názvosloví města Písku z hlediska jeho historického vývoje, a to především od počátku 20. století až do současnosti. Práce byla již od samého počátku rozdělena na oddíl teoretický a praktický.

K vypracování teoretické části bylo nutné prostudovat odbornou literaturu. Jako základní prameny poznání mi posloužily práce **Vladimíra Šmilauera** *Úvod do toponomastiky* (1963) a monografie **Rudolfa Šrámka** *Úvod do obecné onomastiky* (1999). Přínosné pro mě dále bylo kolektivní dílo autorů pod vedením **Libuše Olivové-Nezbedové** *Pomístní jména v Čechách* (1995). Nejnovější pohled na teorii oboru mi poskytla publikace **Jaroslava Davida** *Smrdiv, Brežněves a Rychlonožkova ulice* (2011). Zdrojem podnětných informací byly také články z časopisu *Acta onomastica* a ze sborníku *Mnohotvárnost a specifická onomastiky* (2010).

Na podkladě poznatků získaných tímto studiem poté bylo možno zpracovat druhou část práce, zaměřenou již prakticky na problematiku uličního názvosloví v Písku. Monografie *Písecké ulice – náměstí, samoty a komunikace* (1998) mi posloužila ke zjištění informací o ulicích, které v Písku vznikly do doby vydání této publikace. Má diplomová práce si však klade za úkol zmapovat všechny písecké ulice, tedy také ty, jež vznikly a byly pojmenovány po roce 1998. V případě těchto nově vzniklých ulic bylo nutné prostudovat zápisy z jednání městského zastupitelstva a rady města⁵ od roku 1998 až do současnosti. Téměř u všech ulic se mi tímto způsobem podařilo dohledat datum jejich pojmenování, motivace však v mnoha případech nebyla v těchto dokumentech zaznamenána, jelikož byla na jednáních zmíněna pouze ústně. O pomoc jsem tedy požádala PhDr. Jiřího Práška, ředitele Prácheňského muzea v Písku, který mi jako člen letopisecké komise, která podává návrhy k pojmenování ulic v Písku, pomohl tuto motivaci stanovit. K dispozici jsem měla také mapy města z roku 1775, 1837, 1912, 1921, 1945, 2006 a 2012, jež mi ochotně poskytli pracovníci Městského úřadu v Písku.

Na základě analýzy a následné syntézy informací získaných z výše zmíněných zdrojů vznikla stěžejní část mé práce, to jest klasifikace ulic z hlediska původu a vzniku

⁵ Do roku 2000 nebyla zákonem ošetřena pravomoc ke schvalování názvů ulic, proto jejich pojmenování někdy schvalovala rada města, jindy také městské zastupitelstvo. Podle Zákona o obcích 128/2000 Sb., který je účinný od 1. 1. 2001, má však schvalování názvů ulic v kompetenci již pouze městské zastupitelstvo.

jejich pojmenování. Při tvorbě základních bodů této klasifikace jsem vycházela jednak z třídění honorifikačních urbanonym, které podal ve své publikaci *Smrdiv, Brežněves a Rychlonožkova ulice* (2011) **J. David**,⁶ dále také z článku **L. Olivové-Nezbedové** *Jména ulic, náměstí, nábřeží a sadů na katastru města Chocně v minulosti a současnosti*.⁷ Při zařazování některých ulic do jednotlivých kategorií pro mě byla podnětná také diplomová práce kolegyně **Terezy Nýdlové** *Urbanonyma v Českých Budějovicích*.⁸

Písek je v současné době rozdělen do 9 městských částí, proto jsem se také já držela tohoto dělení a klasifikaci ulic jsem uvedla vždy pro každou část města zvlášť. Pokud se stalo, že do některé z kategorií nepřípadla žádná ulice, upozornila jsem na tuto skutečnost, nebo jsem celý bod zcela vypustila. To však pouze v případě, že tím nebyla narušena struktura číslování klasifikace.

V každé části města jsem dále uvedla stručné shrnutí a přesný počet zastoupení ulic v jednotlivých kategoriích a podkategoriích. Počty honorifikačních a nehonorifikačních pojmenování jsem vyjádřila také procentuálně, v této části práce tedy byla využita také metoda statistická. Pokud byly v rámci jednotlivých městských částí ulice od počátku 20. století přejmenovány, zachytila jsem jejich původní i nové názvy vždy do tabulky, ze které by mělo být zřejmé, ve kterých letech k těmto změnám uličního názvosloví došlo.

Struktura klasifikace urbanonym z hlediska původu a vzniku jejich pojmenování vypadá následovně:

1. HONORIFIKAČNÍ urbanonyma

1.1 Deantroponymická honorifikační urbanonyma

1.1.1 Osobnosti ze starší historie

1.1.1.1 Rodné jméno + příjmení

- adjektivní příjímí či příjmení v genitivu

1.1.1.2 Rodné jméno nebo příjmení

- ve tvaru adjektiva posesivního utvořeného z příjímí či přízviska
- ve tvaru adjektiva posesivního utvořeného z rodného jména

⁶ J. David, *Smrdiv, Brežněves a Rychlonožkova ulice. Kapitoly z moderní české toponymie*. Praha 2011.

⁷ *Acta onomastica* 38, 1997, s. 43–68.

⁸ T. Nýdlová, *Urbanonyma v Českých Budějovicích*, nepublikovaná diplomová práce, PF JU, České Budějovice 2012.

- adjektivní příjímí či příjmení v genitivu

1.1.1.3 Podtyp posesivní deantroponymické adjektivum + apelativum označující místo

- ve tvaru adjektiva individuálně posesivního
- ve tvaru adjektiva druhově posesivního

1.1.2 Osobnosti z novější historie známé z kulturního, literárního či politického života

1.1.2.1 Samostatné příjmení

- ve tvaru adjektiva posesivního
- adjektivní příjmení v genitivu

1.1.2.2 Podtyp rodné jméno + příjmení v genitivu

1.1.2.3 Podtyp příjmení + apelativum

- ve tvaru adjektiva posesivního

1.1.3 Píseční rodáci a osoby se vztahem k Písku

1.1.3.1 Podtyp příjmení

- ve tvaru adjektiva posesivního
- adjektivní příjmení v genitivu
- adjektivum posesivní + apelativum
- adjektivní příjmení v genitivu + apelativum

1.1.3.2 Podtyp rodné jméno + příjmení

- oba substantivní tvary v genitivu
- substantivní i adjektivní tvar v genitivu.

1.1.3.3 Podtyp rodné jméno + příjmení s uvedením titulu

1.2 Detoponymická a deetnonymická honorifikační urbanonym – bez orientační funkce k objektu

1.2.1 Názvy vztahující se k historické události, která se odehrála v nějakém místě

1.2.2 Název vztahující se k etnonymu

1.3 Dechrématonymická honorifikační urbanonyma

1.3.1 Podle významných událostí; jejich dat a výročí

1.3.2 Podle abstraktních pojmů spojených s historickými událostmi

1.3.3 Podle organizací, institucí

1.4 Deapelativní honorifikační urbanonyma

1.4.1 Podtyp obecné ideové personální jméno

2. NEHONORIFIKAČNÍ urbanonyma

2.1 **Deantroponymická urbanonyma** (pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot)

2.1.1 **Podtyp z rodného jména**

2.1.2 **Podtyp z příjmení**

2.1.2.1 **Pojmenování bezpředložková** označující místo podle příjmení osoby, která tam žila

2.1.2.2 **Pojmenování předložková** označující místo podle příjmení osoby, která tam žila

2.2 Detoponymická urbanonyma

2.2.1 **Směr, kterým leží nějaké město, obec**

2.2.1.1 **Bezpředložková pojmenování, adjektiva relační místní**

2.2.1.2 **Předložkové pojmenování**

2.2.2 **Podle objektu, k němuž nebo kolem něhož ulice vedla / vede**

2.2.2.1 **Bezpředložková pojmenování, adjektiva relační místní**

- pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot

2.2.2.2 **Předložková pojmenování**

- podtyp KAM
- podtyp KDE
- pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot

2.2.3 Podle původního místního nebo pomístního jména, z něhož název ulice vychází

2.2.3.1 Bezpředložková pojmenování

- pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot

2.2.3.2 Předložková pojmenování

- podtyp KAM
- podtyp KDE
- pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot

2.2.4 Pouze podle polohy

2.2.4.1 Předložková pojmenování

- podtyp KDE
- pojmenování samostatných objektů dvorů a samot

2.3 Charakterizační urbanonyma na základě vztahového modelu „jaký“, „jaká“

2.3.1 Podle polohy a terénního uzpůsobení

2.3.2 Podle řemesla zde usídleného

- pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot

2.3.3 Podle tvaru

2.3.4 Podle funkce

2.3.5 Podle charakteristické vlastnosti

2.3.5.1 Adjektivní název

2.3.5.2 Substantivní název

- pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot

2.3.5.3 Předložkové názvy

Méně obsáhlou částí diplomové práce je kapitola věnovaná **třídění ulic z hlediska jazykového**. Přínosná pro mě v tomto případě byla opět práce **Terezy Nýdlové** a také diplomová práce **Veroniky Novákové** *K toponomastice města Rakovník*.⁹ S využitím svých znalostí o slootovorbě a morfologii substantiv i adjektiv

⁹ V. Nováková, *K toponomastice města Rakovník*, nepublikovaná diplomová práce, PF JU, České Budějovice 2003.

jsem tedy vytvořila klasifikaci a zařadila do ní všech 275 píseckých ulic bez rozdílu toho, do které městské části náleží a zda jsou vedeny v seznamu MVČR nebo MÚ v Písku. Součástí kapitoly je také stručné shrnutí výsledků, které z tohoto jazykového třídění ulic vyplývají.

Struktura klasifikace urbanonym z hlediska jejich utvářenosti vypadá takto:

1. Názvy vytvořené z PROPRIÍ

1.1 Názvy deantroponymické – bezpředložkové

1.1.1 Adjektivum individuálně posesivní

- rodné jméno nebo příjmení (sufix **-ova, -ina**)
- příjmení, příjmí + substantivum (sufix **-ovo, -ova**)
- adjektivní příjmení v genitivu
- adjektivní příjmení v genitivu + substantivum
- adjektivní příjmení v genitivu + uvedení titulu a rodného jména nebo iniciály
- rodné jméno + adjektivní příjmení v genitivu
- rodné jméno + substantivní příjmení v genitivu

1.1.2 Zpodstatnělé adjektivum individuálně posesivní

(sufix **-ov**, sufix **-ov + -na**)

1.1.3 Adjektivum druhově posesivní (sufix **-ská)**

1.1.4 Adjektivum druhově posesivní + substantivum

1.1.5 Adjektivum z etnonyma (sufix **-ská)**

1.1.6 Substantivní pojmenování z příjmení v nominativu plurálu (sufix **-ky)**

1.1.7 Substantivní pojmenování ze jména či příjmení je ponecháno v nominativu

1.2 Názvy deantroponymické – předložkové

1.2.1 Příjmení v předložkové vazbě

- předložka + substantivní příjmení se sufixem **-ek**
- předložka + adjektivní příjmení v genitivu plurálu
- předložka + substantivní názvy utvořené sufixy **-ovna, -ovka**

1.2.2 Rodné jméno v předložkové vazbě

- předložka + jméno s deminutivním sufixem **-íček**

1.3 Názvy detoponymické substantivní

1.3.1 Bezpředložkové substantivní názvy

- jednoslovné odvozené
- dvouslovné s adjektivem určujícím

1.3.2 Předložka + substantivum

- neodvozené
- odvozené různými sufixy
- utvořené univerbizací

1.3.3 Předložka + substantivum s určujícím adjektivem

1.4 Názvy detoponymické adjektivní

1.4.1 Desubstantivní adjektiva relační vyjadřující směr k/kolem objektu, místu, městu, oblasti (odvozené sufixem **-ská, -cká**)

1.4.2 Desubstantivní adjektiva relační se vztahem k hydronymům

1.4.3 Desubstantivní adjektivum relační místní + substantivizované adjektivum

1.5 Názvy s číslovkou řadovou

2. Názvy utvořené z APELATIV

2.1 Názvy bezpředložkové

2.1.1 Adjektiva s určujícím nebo rozlišujícím významem

2.1.2 Adjektiva desubstantivní relační se vztahem k místu, objektu

- sufix **-ní**
- sufix **-ská**
- sufix **-ká**
- sufix **-ová**

2.1.3 Adjektiva desubstantivní relační vyjadřující určité okolnosti vztahu

- sufix **-ní**
- sufix **-ová**
- sufix **-cí**

2.1.4 Adjektiva desubstantivní relační, druhově posesivní

- sufix **-ská, -ká**

2.1.5 Substantivní pojmenování

- neodvozená
- deadjektivní
- desubstantivní

2.1.6 Dvou- a víceslovné názvy

- určující adjektivum + substantivum
- substantivum + název v genitivu

2.2 Názvy předložkové

2.2.1 S neodvozeným substantivem

2.2.2 S odvozeným substantivem

- sufix **-ín**
- sufix **-ák**
- sufix **-ka**
- sufix **-ky**
- sufix **-na**
- sufix **-árna**
- sufix **-ovna**
- sufix **-(n)ice**
- sufix **-inec**
- sufix **-iště**
- sufix **-čka**
- sufix **-dlo**
- sufix **-ost**
- sufix **-ek, -eček, -íček, -ka**
- substantivum je tvořeno **prefixem i sufixem**
- substantiva jsou tvořena **prefixem a konverzí**

2.2.3 Výraz, v němž chybí substantivum

V celém textu diplomové práce užívám citační normu časopisu *Acta onomastica*, českého periodika věnovaného speciálně onomastice. Názvy publikací (knih, časopisů, sborníků apod.) zvýrazňuji pro větší přehlednost kurzívou. Ve shodě s citační normou užívám při opakovaném odkazování na touž literaturu zkratku o. c. (= opere citato, v

citovaném díle). V odkazu na často se opakující knižní publikace a časopisecké články uvádím také výraz "tamtéž" nebo spojení "viz poznámka XY".

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Onomastika

2.1.1 Historie oboru

Onomastika je nauka o vlastních jménech (onymech, propriích).¹⁰ Intenzivnější studium vlastních jmen v českých zemích začalo v 19. století, tedy v době národního obrození, kdy silně vzrostl zájem o jazyk, historii a kulturu českého národa.¹¹ Jako vědecká disciplína se onomastika začíná rozvíjet především v průběhu 50. – 60. let 20. století. V této době se z ní jako z pomocné vědy historické (geografické, sociologické aj.) postupně stává disciplína jazykovědná. Buduje se vlastní onomastická teorie, která se věnuje především klasifikaci vlastních jmen a jejich odlišení od jmen obecných. Rozvíjí se soustavnější výzkum zaměřený na teorii oboru. Významnými teoretiky tohoto období byli **A. Profous, V. Šmilauer, J. Beneš, J. Svoboda** aj. V 60. a 70. letech byl proces začlenění onomastiky mezi vědy lingvistické definitivně dokončen. Výrazně se na tom podílely práce **Dokulilovy** a **Trostovy**. Z pozdějších významných badatelů lze jmenovat **R. Šrámka, M. Knappovou** či **D. Moldanovou**.¹²

Vedle publikací jednotlivých autorů se onomastikou zabývají také časopisy. Jediným ryze onomasticky zaměřeným v České republice je časopis, jehož současný název je *Acta onomastica*.¹³ V roce 1960 jej začala vydávat Místopisná komise ČSAV v čele s V. Šmilauerem a J. Svobodou. Jeho tehdejší název byl *Zpravodaj Místopisné komise* (později byl přejmenován na *Onomastický zpravodaj*). Články z oboru onomastiky lze najít také v lingvistických časopisech *Naše řeč* nebo *Slovo a slovesnost*.

2.1.2 Pojetí onomastiky a vlastních jmen

Soubor všech vlastních jmen na určitém území v jistém jazyce a v jisté době se nazývá **onymie**.¹⁴ Pojetí vlastních jmen je zpracováno v mnoha publikacích a u

¹⁰ R. Šrámek, *Úvod do obecné onomastiky*, Brno 1999, s. 11.

¹¹ M. Harvalík, *Synchronní a diachronní aspekty české onymie*, Praha 2004, s. 17.

¹² R. Šrámek, o. c. v pozn. 10, s. 3.

¹³ <http://www.ujc.cas.cz/casopisy/acta-onomastica/>; [cit. 2012-02-21].

¹⁴ J. Kraus a kol., *Slovník cizích slov*, Praha 2008, s. 572.

jednotlivých autorů se více či méně liší. Samotná definice proprií se většinou odvíjí především ze vztahu vlastních jmen a jmen obecných.

Marie Čechová definuje rozdíl mezi proprií a jmény obecnými takto: „Na rozdíl od (podstatných) jmen obecných, tj. apelativ, která pojmenovávají předměty a jevy skutečnosti všeobecně, podle jejich druhů a podle obecných příznaků (...), je základní funkcí substantivních slov (nebo slovních spojení), která nazýváme jména vlastní nebo vlastní názvy, bezprostředně nazvat, identifikovat objekt jako jedinečný, tj. jediný svého druhu.“¹⁵

Pravidla českého pravopisu (2009) definují propria následovně: „Vlastní jména jsou podstatná jména (zpravidla konkrétní) nebo slovní spojení, v nichž je podstatné jméno základem, která – na rozdíl od jmen obecných – odlišují určité a jednotlivé osoby, zvířata nebo věci od jiných podobných jednotlivin.“¹⁶

Pro potřeby této práce zmíníme a důkladněji porovnáme pojetí onomastiky a klasifikaci proprií z pohledu Vladimíra Šmilauera a Rudolfa Šrámka. Jejich teoretické práce velmi významně přispěly k rozvoji onomastiky. Publikace V. Šmilauera¹⁷ pocházející z 60. let stojí na počátku onomastického bádání, zatímco dílo R. Šrámka¹⁸ z konce 90. let naopak přináší nejnovější pohled na onomastiku jako vědeckou disciplínu. Díla jsou vybrána záměrně, aby demonstrovala, jak se liší pojetí onomastiky z počátků jejího vývoje od současného pohledu na disciplínu.

O rozvoj české onomastiky se velmi významně zasloužil **Vladimír Šmilauer**. Svou práci *Úvod do toponomastiky* (1963) rozdělil do šesti velkých celků, z nichž každý zpracovává určitou část problematiky oboru. První část se zabývá úvodními výklady a základními pojmy onomastiky. Šmilauer jmenuje jednotlivé subdisciplíny onomastiky, zabývá se její historií, jmenuje vybrané časopisy a publikace pojednávající o problematice onomastiky. V dalších částech se pak blíže orientuje na toponomastiku, zabývá se materiálem, s nímž pracuje onomastický výzkum, studuje jazykovou a věcnou stránkou jmen, sleduje způsob vzniku jmen. Poslední část publikace pak pojednává o problémech spojených se vznikem pojmenování. Šmilauer zmiňuje nezanedbatelný význam toponomastiky pro jiná odvětví vědy, jichž je součástí. Zároveň

¹⁵ M. Čechová a kol., *Čeština – řeč a jazyk*, Praha 2000, s. 68.

¹⁶ *Pravidla českého pravopisu*, Praha 2009, s. 39.

¹⁷ V. Šmilauer, *Úvod do toponomastiky*, Praha 1963.

¹⁸ R. Šrámek, *Úvod do obecné onomastiky*, o. c. v pozn. 10 a 12.

se obrací přímo na mladé badatele v oboru toponomastiky a dává jim několik rad, jak při práci a výzkumu postupovat.

Pojem vlastního jména (*nomina propria*)¹⁹ lze podle Šmilauera jen velmi obtížně definovat. „Mezi jmény vlastními a obecnými (*nomina apelativa*) leží totiž široký přechodný pás a mnohá jména oscilují mezi oběma skupinami.“²⁰

Šmilauer klasifikuje vlastní jména a názvy označující:²¹

1. **Živé bytosti** – osoby; zvířata; národy, kmeny, obyvatele; bytosti pohádkové, personifikované, nadpřirozené atd.
2. **Neživé bytosti** – nebeská tělesa a souhvězdí; zeměpisné jevy; lidské výtvořiny a zařízení (státy a správní oblasti, veřejné instituce) atd.

Onomastika zkoumá všechny výše uvedené skupiny vlastních jmen, nejčastěji se však zabývá skupinami početně největšími, tedy jmény osob a jmény zeměpisnými.

1. Vlastní jména lidská = *antroponyma*, subdisciplína onomastiky zabývající se antroponymy se nazývá **antroponomastika**.
2. Vlastní jména zeměpisná (geografická) = *toponyma*, subdisciplína onomastiky zabývající se toponymy se nazývá **toponomastika**.

Šmilauer dělí jména zeměpisná do tří skupin:²²

1. **Choronyma** – jména dílů světa, oblastí, států, zemí, krajin, krajů, okresů (správních jednotek).
2. **Toponyma** – **jména místní**, tj. jména lidských sídlišť a jejich částí, obcí, osad, místních částí (samot, mlýnů, mysliven, hájoven, cihelen, hospodářských dvorů, loveckých zámků, turistických chat, ...), význačných staveb (hradů, kostelů, lékáren, hostinců), jednotlivých domů, ulic, náměstí, nábřeží, mostů (v městech), sadů atd. Souhrn toponym určitého území se nazývá jeho toponymí (toponymie Písecka).
3. **Jména pomístní**, mezi která patří:

3.1. Jména vod (hydronyma; nauka o nich se nazývá hydronomastika) – jména moří, jezer, rybníků, bažin, studánek, pramenů, potoků, řek, průplavů, peřejí, vírů, brodů, vodních nádrží.

¹⁹ V. Šmilauer, o. c. v pozn. 17, s. 5.

²⁰ Tamtéž.

²¹ Tamtéž, s. 6.

²² Tamtéž, s. 7–8.

3.2. Jména tvarů členitosti povrchu zemského (jména terénních tvarů, oronyma; nauka o nich se nazývá oronomastika) – jména orografických celků, horských skupin, vrchovin, hor, pohoří, vrcholových tvarů (kupy, hřbety, sedla), úbočních a údolních tvarů, rovin, nížin, ostrovů, poloostrovů.

3.3. Jména pozemků (jména traťová) – jména parcel a shluků parcel, pozemkových tratí, zemědělských honů, pastvin, polesí (revírů), lesních oddělení, obor.

3.4. Jména drobných přírodních útvarů, tj. skal, jeskyň.

3.5. Jména jednotlivých předmětů – jména stromů památkově cenných nebo důležitých pro orientaci, božích muk, kapliček, pomníků, mohyl atd.

3.6. Jména komunikací – jména cest, železnic, přístavů atd.

Objekty pomístních jmen lze dělit na přírodní, tedy takové, které jsou dané přírodou (vyvýšeniny, ostrovy, řeky atd.) a na kulturní, dané vlivem člověka. V praxi je však toto hledisko dělení spíše pomocné, protože odlišit původ jednotlivých objektů je mnohdy velice obtížné.

Šmilauer dále hovoří o jménech přímých (primárních), kdy je objekt pojmenován přímo: *Židova strouha* jakožto označení strouhy, a o jménech nepřímých (sekundárních), kdy je objekt pojmenován v relaci k jinému objektu: *Za Židovou strouhou* jakožto označení pro pole.²³

Jména mohou mít podobu lidovou (většinou spontánní) nebo oficiální (často umělou).

Nejnovější pohled na onomastiku jako vědeckou disciplínu podává **Rudolf Šrámek** ve své publikaci z roku 1999 *Úvod do obecné onomastiky*. Vychází z děl mnoha dřívějších autorů, mimo jiné také z díla Vladimíra Šmilauera (viz výše). Šrámek studuje disciplínu zcela komplexně a do hloubky a podává tak nejucelenější a nejnovější pohled na problematiku oboru.

Kniha je rozdělena do tří velkých celků. V první části se zabývá onomastikou jako vědeckým oborem, věnuje se podstatě vlastních jmen a propriální sféře jazyka. V dalších částech podává výklad o interpretaci vlastních jmen a zkoumá vztah onomastiky k jiným jazykovědným oborům, například k dialektologii. Menší kapitola je věnována náplni a vnitřnímu členění onomastiky. Celá publikace je pak zakončena

²³ V. Šmilauer, o. c. v pozn. 17, 19, 20, 21 a 22, s. 9.

shrnutím v německém jazyce a velmi obsáhlým seznamem odborné literatury. Nedílnou součástí je také velké množství mapových příloh.

Šrámek považuje onomastiku za primárně lingvistickou disciplínu, která si uvědomuje sebe sama, a není tak pouze okrajovou disciplínou lingvistiky či pomocnou vědou historickou, geografickou apod. Současně však nezpochybňuje důležitost úzké spolupráce lingvistů s představiteli různých dalších oborů.²⁴

Rudolf Šrámek dělí onomastiku podle druhové povahy onymických objektů. Propriální sféru jazyka tedy vnitřně diferencuje, a to na základně jednoho obecného kritéria, totiž kategorie **onymický objekt**.²⁵ Zároveň tak umožňuje postihnout propriální bohatství jazyka jako celku stojícího vedle sféry apelativní. Na vlastní jména Šrámek nahlíží jako na výsledek interakce okolností tří rovin.²⁶ Jsou v tomto pořadí:

1. **Rovina objektů, jevů a vztahů**, o které Šrámek hovoří jako o *kategorii onymických (propriálních) objektů*. Jedná se o mimojazyková fakta, věcný (objektový) základ, který je třeba pojmenovat propriálně. Pod pojmem objekt pak rozumíme objekty reálné (muž *Jan Novák*) i nereálné (literární postava *Josef Švejk*), jevy (*Vánoce*) a vztahy (*Kutnohorský dekret*).

Vedle objektů onymických lze rozlišit také **objekty apelativní**, tedy objekty, jevy, vztahy a skutečnosti, které nás obklopují a jsou primárně pojmenovány apelativně. Každý z apelativních objektů se pak může stát objektem onymickým, pokud se ve společenské komunikaci vyskytne potřeba s tímto objektem manipulovat jako s jednotlivinou.

Onymické objekty lze rozdělit na dvě velké skupiny:

- a) **Objekty jednodotátové** (singulativní), kdy je jednomu objektu přiřazeno jedno proprium (např. konkrétní řeka = *Odra*, ta a žádná jiná osoba = *J. A. Komenský*).
- b) **Objekty vícedenotátové** (mnohodenotátové, hromadné, komplexní), kdy jedno vlastní jméno platí pro více objektů druhově stejných (např. v roce 1990 se téměř 80 tisíc občanů ČSFR jmenovalo *Novák*) nebo pro více

²⁴ Tuto tradici zdůrazňoval už V. Šmilauer.

²⁵ R. Šrámek, *Úvod do obecné onomastiky*, o. c. v pozn. 10, 12 a 18, s. 16.

²⁶ Tamtéž, s. 12–20.

objektů druhově odlišných (např. *Praha* = město, kino, hotel, loď, letadlo, časopis ...).

2. **Rovina faktů jazykové povahy**, která shrnuje ty jevy jazyka, které umožňují vznik propria v jeho jazykové podobě. Jedná se o lexikální prostředky, jichž je ke vzniku proprií použito, dále o pojmenovávací pravidla a slovtvorné zákonitosti.
3. Na vzniku a existenci vlastního jména se podílí také **rovina faktů komunikační povahy**. Tato fakta mohou mít charakter sociálních, kulturních, ekonomických či politických norem chování. Dále se přihlíží k faktorům estetickým nebo ideologickým, díky nimž je proprium přijímáno jako vhodné, dobře fungující, noremní. Nedílnou součástí procesu začlenění propria do komunikátu (výpovědi, textu) je také norma daného jazykového kódu, kdy vlastní jméno prostřednictvím této normy realizuje mluvnické a syntaktické zákonitosti komunikátu.

Jevy z výše uvedených tří rovin musí být součástí každého vlastního jména, jinak by daná lexikální jednotka nemohla plnit funkce propria.²⁷ **Funkce vlastního jména** vyplývají většinou ze začlenění jména do různých druhů komunikace a lze jich vymezit několik:²⁸

- Funkce nominační, individualizující, jinak také diferenciativní, souhrnně nazvané jako základní sdružené funkce, protože slouží ke společensky podmíněné identifikaci. Součástí této základní funkce je také funkce odkazovací (deiktická) a apelová.
- Funkce asociační, evokační, konotativní (např. jméno *Ivan* konotuje Rusko, jméno *Fritz* Německo).
- Dále funkce ideologizující, mytizující a honorifikující (např. *Havířov* je město pojmenované na počest havířů).
- Funkce sociálně klasifikující, která zařazuje objekt do souvislostí místních, časových, sociálních, náboženských a národnostních.

²⁷ R. Šrámek, o. c. v pozn. 10, 12, 18, 25 a 26, s. 20.

²⁸ Tamtéž, s. 23–24.

- Deskriptivní a charakterizační funkci mají všechna popisná vlastní jména, která mají status vlastních názvů – tzv. mluvící jména a přezdívky.
- Funkce expresivní, emocionální a psychologická shrnují, jakým dojmem jméno působí.

Rudolf Šrámek dělí onomastiku na tři disciplíny (včetně jejich subdisciplín):²⁹

1. **Geonomastika**, zahrnující všechny třídy toponym a kosmonym. Geonymické objekty lze zachytit kartograficky, k jejich vyjádření slouží mapy.
2. **Bionomastika**, zahrnující antroponyma, pseudoantroponyma a zoonyma.
3. **Chrématonomastika**, zahrnující vlastní jména pro objekty, jevy a vztahy vzniklé lidskou činností (společenskou, kulturní, ekonomickou, politickou apod.)

Tomuto základnímu dělení onomastiky pak odpovídá také základní trichotomie tříd vlastních jmen (**geonyma**, **bionyma**, **chrématonyma**, včetně jejich subsystemů).

Třídění vlastních jmen podle R. Šrámka:³⁰

1. **GEONYMA** jsou vlastní jména pro ty druhy objektů, které leží v krajině a jsou kartograficky fixovány v mapách.

1.1. **Toponyma**, tj. vlastní jména (dále jen VJ) onymických objektů na povrchu země a geomorfologických útvarů pod ním. Tuto skupinu Šrámek dále ještě dělí:

- a) **Oikonyma** jsou VJ pro osídlené objekty (včetně zpustlých) – VJ domů, skupin domů, sídlišť, vsí, městeček, měst (= urbanonyma) a jejich (místních) částí, hradů, zámků, mlýnů, továren apod.
- b) **Anoikonyma** jsou VJ neosídlených objektů. Patří sem:
 - **hydronyma** = VJ pro mokřady, bažiny, prameny, zřídla, potoky, řeky, jezera, rybníky, vodní nádrže, moře, oceány, zálivy, kanály, mořské proudy, vodopády, soutoky apod.
 - **oronyma** = VJ pro vertikální členění zemského povrchu: vyvýšeniny, hůrky, kopce, hory, skály, vrchohy, skalní stěny, úbočí, sedla, průsmyky, horstva, doliny, strže, jámy, jeskyně apod.

²⁹ R. Šrámek, o. c. v pozn. 10, 12, 18, 25, 26, 27 a 28, s. 16.

³⁰ Tamtéž, s. 163–165.

- **agronyma** = VJ pro ekonomicky využívané plochy: pole, lány, louky, lesy, pastviny, vinice, chmelnice apod.
- **hodonyma** = VJ pro komunikační spoje jako např. stezky, polní cesty, silnice, staré obchodní a vojenské cesty; dále VJ spojená s cestováním jako např. mosty, lávky, železnice, letiště, přístavy, mola apod.
- **choronyma** = VJ pro části zemského povrchu, které nejsou pojmenovány anoikonymicky. Tyto části vznikly buď přirozeně (pouště, regiony, světadíly), nebo působením lidské činnosti (země, státy, kraje, regiony, okresy nebo jiné administrativní celky, národní parky apod.).

1.2. **Kosmonyma**, tj. vlastní jména nebeských těles a útvarů na nich.

- a) VJ galaxií, planet, hvězd, hvězdokup apod.
- b) VJ geonymických objektů na planetách, hvězdách a jiných nebeských tělesech.
- c) VJ umělých kosmických těles (*Sputnik, Challenger, Mir* atd.).

2. **BIONYMA** jsou vlastní jména živých (nebo jakoby živých) onymických objektů = bytostí. Rovněž je lze rozdělit na několik podskupin:

- 2.1. **Antroponyma** jsou VJ jedné osoby (rodná jména, příjmení, přezdívky atd.) nebo skupiny lidí (jména obyvatelská – *Pražan*; etnonyma – *Slovan*; rodinná a rodová jména – *Novákovi, Přemyslovci*).
- 2.2. **Nepravá antroponyma** jsou VJ postav mytologických, pohádkových, alegorických, jména hraček apod.
- 2.3. **Theonyma** (např. *Alláh, Diana, Perun*).
- 2.4. **Zoonyma**, která se dělí na pravá = VJ pro existující zvíře (pes *Sultán*) a nepravá = VJ mytologická, z pohádek apod. (kůň *Šemík*).
- 2.5. **Fytonyma** (např. *Semtínská lípa*).

3. **CHRÉMATONYMA** jsou vlastní jména objektů, které jsou výsledkem lidské činnosti a jsou zakotveny nikoli v přírodě, ale v ekonomických, politických a kulturních vztazích. Dělí se na:

- 3.1. **Jména výrobků**, a to buď jednotlivých (zvon *Václav*), nebo produkovaných v sérii (auto *Škoda*).

- 3.2. **VJ společenských institucí, organizací, zařízení** (např. *Masarykova univerzita, Národní divadlo v Praze* atp.).
- 3.3. **VJ společenského jevu** (např. *Den matek, Velká francouzská revoluce* atd.).
- 3.4. **Jiné druhy chrématonym** (např. jména vyznamenání, historických dokumentů atd.).

Tato diplomová práce pojednává o názvech ulic, které tedy podle klasifikace V. Šmilauera³¹ patří mezi VJ zeměpisná (geografická, toponyma) do podskupiny jmen místních, tj. toponym v užším slova smyslu. R. Šrámek³² řadí uliční názvy mezi geonyma do podskupiny toponym, přesněji pod název oikonyma. Terminologie ale ještě není ustálená, proto se v souvislosti s názvy ulic můžeme setkat také s označením hodonyma nebo urbanonyma.

Hodonymum je termín, se kterým ve své práci *Pomístní jména v Čechách* (1995) pracuje **Libuše Olivová-Nezbedová**. Pro názvy ulic tedy vytváří kategorii hodonym a řadí je na rozdíl od Šmilauera, mezi pomístní jména, která klasifikuje následovně.³³

1. Hydronyma (VJ vod) – jména moří, zálivů, průlivů, jezer, bažin, močálů, rašelinišť, slatinišť, rybníků, vodních nádrží, studánek, pramenů, řek, potoků, peřejí, vodopádů, průplavů, plavebních kanálů atd.
2. Oronyma (VJ tvarů vertikální členitosti zemského povrchu i mořského dna) – jména pohoří, vrchovin, hornatin, pahorkatin, hřbetů, hor, kopců, skal, údolí, dolin, průsmyků, sedel, propastí, roklí, nížin, rovin, plošin, tabulí, pánví atd.
3. Pozemková jména (VJ seskupení pozemků nebo jednotlivého pozemku) – jména obdělávaných pozemků (pole, louky, pastviny, zahrady, vinice, chmelnice atd.), jména lesních pozemků (polesí, lesy, háje, obory atd.), jména neobdělávané půdy.
4. Hodonyma (VJ dopravních cest) – jména ulic, náměstí, nábřeží, mol, dálnic, silnic, cest, stezek, průhonů, pěšin, tunelů, brodů, mostů, lávek, železnic, lanovek atd.

³¹ V. Šmilauer, o. c. v pozn. 17, 19, 20, 21, 22 a 23.

³² R. Šrámek, o. c. v pozn. 10, 12, 18, 25, 26, 27, 28, 29 a 30.

³³ L. Olivová-Nezbedová, *Pomístní jména v Čechách. O čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest*, Praha 1995, s. 15–16.

5. VJ jiných neživých přírodních objektů a jevů a člověkem vytvořených objektů, které nejsou určeny k obývání a jsou v krajině pevně fixovány – jména balvanů, kapliček, božích muk, křížků, hřbitovů, pomníků, mohyl, lomů, dolů, rozhleden, ukazatelů cest atd.

Za pomístní jméno tedy L. Olivová-Nezbedová považuje „vlastní jméno neživého přírodního objektu a jevu na Zemi a toho člověkem vytvořeného objektu na Zemi, který není určen k obývání a je v krajině pevně fixován.“³⁴

Termín **urbanonymum** definuje *Encyklopedický slovník češtiny* (2002) takto: „Urbanonymum je zpravidla VJ sídelních i nesídelních objektů ležících na katastru (podle jiného mínění jen v historickém jádru) města.“³⁵ Jedná se o:

- a) VJ městských obvodů, čtvrtí, urbanistických obvodů, sídlišť;
- b) VJ náměstí, ulic a jiných veřejných prostranství;
- c) VJ mostů, podchodů, fontán, památníků, soch;
- d) VJ významných budov sídelního i nesídelního charakteru, částí městských opevnění apod.
- e) VJ významných místností a sálů;
- f) VJ tratí, stanic, zastávek.

Termínem **urbanonymie** se potom rozumí: „specifická třída toponym, která představuje průnik oikonymického a anoikonymického systému a pojmenovává sídelní i nesídelní objekty vnitroměstských reálií.“³⁶

Termíny urbanonymum a urbanonymie užívá v souvislosti s názvy ulic např. **Jaroslav David**. Pojmem urbanonymum rozumí VJ veřejných prostranství ve městech, především tedy jména ulic a náměstí.³⁷

³⁴ L. Olivová-Nezbedová, o. c. v pozn. 33, s. 15.

³⁵ *Encyklopedický slovník češtiny*, Praha 2002, s. 506.

³⁶ Tamtéž.

³⁷ J. David, Honorifikace jako určující rys moderní urbanonymie. In: J. David – M. Čornejová – M. Harvalík (eds.), *Mnohotvárnost a specifičnost onomastiky*, Ostrava – Praha 2010, s. 131.

2.2 Česká toponomastika a historie oboru

Názvy ulic v Písku jsou předmětem zkoumání toponomastiky, proto má tato subdisciplína onomastiky pro mou práci zásadní význam. Vedle termínu toponomastika se dříve užívalo názvů *toponymie*, *toponymika*, *topografická onomastika*, *toponomatologie* či *geografická onomatologie*. Různá byla také označení jmen zeměpisných (*nomina geographica*), vedle termínu *jména topografická* se užívalo také označení *jména místní*.³⁸

Velký význam pro tuto disciplínu má sběr materiálu. Toponomastika pracuje se třemi druhy materiálu. Jedná se o materiál **historický** (archivní listiny, úřední materiál apod.), **zeměpisný** (mapy, atlasy, lexikony, zeměpisná díla apod.) a **nářeční**.

Toponomastický výzkum má dvojí stránku, což úzce souvisí s dvojí povahou zeměpisných jmen. Ta mají jednak stránku filologickou (jazykovou), jednak historickou (věcnou). Zeměpisné jméno není jen komplexem hlásek, není jen jazykovou jednotkou, je třeba brát v úvahu také objekt, který jméno označuje, a ty, kdo jméno dávají a užívají. Zeměpisná jména tedy nelze studovat pouze z pohledu jazykového bez ohledu na stránku věcnou a naopak nelze na ně pohlížet jen historicky se zanedbáním stránky jazykové. Toponomastika v sobě tedy spojuje lingvistický a historický výzkum a stejnou dvojí povahu bude mít také praktická část této diplomové práce.

Prvopočátky toponomastiky spadají až do 30. let 19. století, kdy se od příležitostného výkladu jednotlivých jmen postupně přešlo ke studiu jmen jako celku. Významnými pracemi z tohoto období jsou příspěvky publikované především v *Časopise Českého muzea*. Svě články zde uveřejnili **V. J. Pelikán** (*O pojmenování osad československých*, 1830), **F. J. Sláma** (*O jménách místních v zemi české a moravské*, 1834) a **F. Palacký**, který je autorem studie *O jménech místních v zemi české a moravské: Rozbor etymologický místních jmen československých* (1834).

Stejně jako v předcházejícím období zůstávalo studium toponomastiky i v následující etapě převážně v rukou historiků. Nejvýznamnějšími byli **V. V. Tomek**, **J. Kalousek** či zemský archivář moravský **V. Brandl** aj. Autorem místních monografií a časopiseckých studií byl profesor historické vlastivědy **J. V. Šimák** a jeho žáci **F. Roubík** a **L. Hosák**.

³⁸ V. Šmilauer, *Úvod do toponomastiky*, o. c. v pozn. 17, 19, 20, 21, 22, 23 a 31, s. 7.

Materiálový základ veškeré toponomastické práci v Čechách položil **August Sedláček**, a to svými pracemi *Hrady, zámky a tvrze království Českého* (1880–1927); *Místopisný slovník historický Království českého* (1908); *Snůška starých jmen* (1920) aj.

Čeští jazykovědci se toponomastické práci začali věnovat až později. Moderní toponomastické bádání přinesl do českého prostředí jazykovědec **V. Mathesius**, který materiál pro svůj referát z roku 1913 čerpal z toponomastiky anglické.³⁹ Píseckem se zabýval **B. V. Spiess**. O problematiku onomastiky se zajímal také tvůrce moderní české jazykovědy **Jan Gebauer**. Jeho žáci **F. Černý** a **P. Váša** jsou autory práce *Moravská jména místní* (1907), která se téměř na půl století stala reprezentačním dílem české lingvistické onomastiky.

Významným představitelem toponomastického bádání, které spojuje zkoumání historické a jazykovědné, byl **Antonín Profous**. Dokončením své třicetileté práce *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny I – V* (1947–1960) tak započal novou etapu ve vývoji české toponomastiky. K dalším významným badatelům 20. století dále patří **V. Šmilauer**, **J. Svoboda**, **R. Šrámek**, **I. Lutterer**, **M. Majtán**.⁴⁰ V neposlední řadě je třeba jmenovat také **Libuši Olivovou-Nezbedovou**, **Jitku Malenínskou**, **Janu Matúšovou**, **Janu Pleskalovou**, **Ivana Lutterera**, **Milana Harvalíka**, z nejmladších **Michaelu Čornejovou**, **Jaroslava Davida** aj.

³⁹ V. Šmilauer, o. c. v pozn. 17, 19, 20, 21, 22, 23, 31 a 38, s. 27.

⁴⁰ Tamtéž, s. 23–27.

2.3 Třídění názvů ulic

Ve středověku měly názvy ulic ráz čistě praktický, identifikační. Ulice byly pojmenovávány spontánně podle skutečných znaků:⁴¹

- podle celkového rázu – *Dlouhá, Dlážděná* atd.
- podle přírodního objektu – *Na louži, V tůních* atd.
- podle dřívější vesnice – *Opatovická, Újezd* atd.
- podle kostela nebo kláštera – *Anenská, Martinská* atd.
- podle jiné význačné stavby – *Hradební, Mostecká* atd.
- podle některého domu v ulici – *Jalovcová* (dům U zeleného jalovce) atd.
- podle řemesla zde usídleného – *Provaznická, Truhlářská* atd.
- podle tržního předmětu – *Ječná, Masná* atd.
- podle osob, měl-li tam významný člověk svůj dům – *Vodičkova, Charvátova* atd.

Až v 19. století se ulice začaly pojmenovávat podle členů panovnických rodů nezávisle na tom, zda v ulici vlastnili dům (ulice *Mariánská* byla pojmenována podle Marie Anny, ženy Ferdinanda V.). Brzy na to se pojmenováním ulic a náměstí začali oslavovat významné osobnosti národních dějin (*Václavské náměstí, Karlovo náměstí*). Masové přejmenovávání veřejných prostranství a ulic bylo často spojeno s politickými změnami. K velmi četným změnám docházelo především po válce mezi léty 1945–48, ale i v dalších přelomových obdobích.⁴²

Tříděním názvů ulic se zabývá také **Libuše Olivová-Nezbedová**. Ve svém článku pojednávajícím o názvech ulic v městě Chocni hovoří o deseti pojmenovávacích motivech ve vývoji uličního názvosloví.⁴³ Ulice byly pojmenovány:

1. Podle sousedního nebo vzdáleného sídliště, k němuž ulice vedla (*Litomyšlská*).
2. Podle některé vlastnosti ulice:
 - a. polohy (*Dolní*);
 - b. tvaru (*Široká*);
 - c. jakosti (*V kamení*).
3. Podle funkce ulice (*Spojovací*).

⁴¹ V. Šmilauer, o. c. v pozn. 17, 19, 20, 21, 22, 23, 31, 38, 39 a 40, s. 173–174.

⁴² Tamtéž, s. 174.

⁴³ L. Olivová-Nezbedová, Jména ulic, náměstí, nábřeží a sadů na katastru města Chocně v minulosti a současnosti, o. c. v pozn. 7, s. 66.

4. Podle objektu, k němuž nebo kolem něhož tato ulice vedla, který se nacházel na katastru příslušné obce a který byl vyjádřen apelatívem nebo vlastním jménem (*Nad Tunelem, Pod Chlumem*).
5. Podle původního pomístního jména míst, na nichž byla ulice vybudována (*Na Křepčích*).
6. Podle osobního jména skupiny lidí (etnonyma, *Židovská ulička*).
7. Podle historické události (*Vítězného února 1948*).
8. Podle abstraktních pojmů spojených s historickými událostmi (*Revoluční*).
9. Podle názvu instituce či organizace (*třída Čsl. armády*).
10. Podle osobního jména jednotlivce, a to:
 - a. Podle osobního jména významného kulturního nebo politického představitele českého národa (*Palackého*).
 - b. Podle osobního jména choceňského rodáka (*T. N. Koutníka*).
 - c. Podle jména osoby s Chocní nějak spjaté (*Sychrova*).
 - d. Podle osobního jména pro komunistický režim význačného zahraničního představitele (*V. I. Lenina*).
 - e. Podle osobního jména zahraničního představitele s Chocní nějak spjatého (*Bjarnata Krawce*).

Právě poslední výše jmenovaný bod, pojmenování ulic podle osobního jména jednotlivce, považuje Olivová-Nezbedová za novou tendenci ve vývoji uličního názvosloví, uplatňující se od poloviny 19. století. Tento typ motivace přetrvává až do roku 1989, kdy se od této tendence začíná upouštět, patrně v důsledku nechuti k neustálým změnám v pojmenování ulic podle stávajícího politického režimu.⁴⁴

2.3.1 Honorifikační motiv

Stejnou tendenci ve vývoji pojmenování ulic jako L. Olivová-Nezbedová spatřuje i **Jaroslav David**, který v souvislosti s tímto jevem hovoří o tzv. **motivu honorifikačním**⁴⁵ a označuje ho za určující rys moderní urbanonymie,⁴⁶ zejména v případě vzniku uličních názvů od druhé poloviny 19. století. Plné rozvinutí

⁴⁴ L. Olivová-Nezbedová, o. c. v pozn. 7, 43, s. 67.

⁴⁵ J. David, Honorifikace jako určující rys moderní urbanonymie, o. c. v pozn. 37, s. 133.

⁴⁶ Termín urbanonymie užívá Jaroslav David v zúženém smyslu, chápe jej jako synonymum k názvu ulice, náměstí či jiného veřejného městského prostoru.

honorifikace v urbanonymii pak přineslo až 20. století s vrcholy spojenými s nedemokratickými politickými režimy. Pod pojmem honorifikační (popř. honorifikující motiv, též čestné či oslavné vlastní jméno, dedikační jméno, památkové jméno) rozumíme motiv, který se vyvinul z posesivního, ale nevyjadřuje reálný vlastnický vztah k objektu.⁴⁷

Pokusem o klasifikaci honorifikačních toponym Jaroslav David výrazně přispěl k teorii současné onomastiky. Soustředil se především na oikonyma, v jejichž soustavě se stejně jako v urbanonymii uplatňuje honorifikace nejvíce. Cílem klasifikace je upozornit na vztahy mezi motivací honorifikačních oikonym a jí odpovídajícími názvotvornými modely. Důraz klade také na to, zda se tyto modely v českém prostředí uplatňují či nikoliv.

Honorifikační pojmenování oikonym dělí J. David do čtyř typů:⁴⁸

Typ A – deantroponymické honorifikační oikonymum

K tomuto typu náleží jména, která byla motivována osobními jmény, a to příjmeními, rodnými jmény nebo celým, nejčastěji dvojčlenným osobním jménem, popř. přezdívkou.

1. Podtyp příjmení – *Rychmanov, Washington, ...*

Příjmením rozumíme také případ, kdy jeho pozici a funkci zaujala přezdívka, např. Vladimír Iljič Uljanov-Lenin.

2. Podtyp rodné jméno – *Bedřichov, Pavlov, Vyškov, ...*

V českých zemích se tento způsob tvoření toponym vyskytuje vzácně, ve 20. století je již anachronismem, avšak uplatňoval se při tvoření honorifikačních toponym zejména na Kavkaze.

Rodným jménem rozumíme také osobní jméno v oblastech, kde se příjmení nepoužívalo a k identifikaci osob sloužilo pouze rodné jméno.

3. Podtyp rodné jméno + příjmení

Tento typ se v českém prostředí výrazně neuplatnil. V našem materiálu uličního názvosloví jej však využijeme.

4. Podtyp posesivní deantroponymické adjektivum + původní toponymum nebo jeho část, popř. apellativum – *Havlíčkův Brod, Havlíčkova Borová, ...*

⁴⁷ J. David, *Smrdiv, Brežněves a Rychlonožkova ulice*, o. c. v pozn. 6, s. 34.

⁴⁸ Tamtéž, s. 61–70.

Tento typ náleží k nejproduktivnějším a hojně se uplatňuje také v urbanonymii – *Masarykova třída, Masarykovo náměstí, náměstí T. G. Masaryka, ...*

5. Podtyp etnonymum, popř. jméno obyvatelské – Čechohrad.

6. Podtyp deetnonymické adjektivum + původní toponymum nebo jeho část, popř. apelativum – Český Těšín, Německá Lhota, ...

Typ B – detoponymické honorifikační oikonymum

K detoponymickým honorifikačním jménům patří oikonyma utvořená z toponym, především oikonym, ale uplatňují se zde také základy anoikonymické či choronymické. Jedná se o velkou skupinu, proto je třeba zohledňovat motivaci a okolnosti vzniku jmen.

Při vzniku toponym, která byla přenesena původními obyvateli na nová sídliště, se uplatňovala nepochybně menší míra honorifikace. Přenesené toponymum vyjadřovalo nejen sám fakt původu kolonistů, ale také vzpomínku na místo, odkud osadníci pocházeli. Takovým jménem, které osadníci rozšířili do USA, Velké Británie nebo na Jamajku je toponymum *Fulnek*. Větší míra honorifikace se naopak objevovala v případech, kdy vzniklé toponymum spojené s historicky významnou událostí bylo vybráno pouze z důvodu připomínky místa, události apod. Příkladem je toponymum *Lidice*. Toto jméno nese jako připomínku vesnice vyhlazené nacisty v roce 1942 řada náměstí, ulic, vesnic a městských čtvrtí v Mexiku, Peru, Venezuele či v USA.

Tento motiv se velmi často vyskytuje také v urbanonymii, kde jsou zeměpisná jména podnětem ke vzniku uličních názvů, ovšem bez orientační funkce k objektu (např. *Londýnská, Varšavská, Záhřebská* apod.).

Typ C – dechrématonymické honorifikační oikonymum

Nejčastěji se jedná o přenesené názvy významných svátků, událostí, organizací nebo kulturních a politických hodnot. V případě české oikonymie se jedná o nepřilíš rozvinutý model. O něco častěji se projevuje v urbanonymii.

Typ D – deapelativní honorifikační oikonymum

1. Podtyp obecné ideové personální jméno – Havířov

Tato jména reprezentují hodnoty, symboly a nové jevy spojené s politickým režimem, jejichž nositeli jsou osoby.

2. Podtyp obecné ideové nepersonální jméno

Tato jména reprezentují hodnoty, symboly a nové jevy spojené s politickým režimem.

2.3.2 Honorifikační motiv v historii české urbanonymie

Depersonální toponyma se v urbanonymii středověkých a novověkých měst vyskytovala jen zřídka, pouze pokud šlo o vyjádření vlastnictví místa či objektu (např. ulice *Junošova*, *Kaprova*). Nikdy však tato pojmenování neplnila funkci honorifikační, jednalo se pouze o iradiaci, tedy o rozšíření jména z jednoho objektu (jméno vlastníka domu, poté jméno domu) na objekty v okolí.⁴⁹

Honorifikační motiv se v české urbanonymii poprvé objevil až ve 2. polovině 19. století, tedy v době, kdy se začal výrazně rozvíjet český politický život. Jedněmi z nejstarších honorifikačních pojmenování byla pražská urbanonyma *Karlova ulice* (původně *Jezuitská*), *Václavské náměstí* (původně *Koňský trh*) nebo *Karlovo náměstí* (původně *Dobytčí trh*), která svá jména získala v roce 1848 na návrh K. H. Borovského. Druhým důvodem bylo výrazné rozšiřování měst, kterým už nestačila původní motivační východiska pojmenování, a musela tak hledat inspiraci i mezi jmény osobností.⁵⁰

Masivní rozvoj honorifikačních pojmenování přineslo až 20. století. Jaroslav David uvádí, že v moderní české urbanonymii je honorifikační motiv zastoupen přibližně 44%⁵¹ a podává strukturu typů nejčastěji užívaných honorifikačních pojmenování:⁵²

1. Dominantní postavení mezi honorifikačními jmény mají depersonální urbanonyma (78%).
 - Mezi nimi mají největší podíl jména osobností českého politického a kulturního života 19. století (spisovatelé, hudební skladatelé, malíři – např. Karel Havlíček Borovský, Alois Jirásek, Božena Němcová, Bedřich Smetana, Josef Mánes).

⁴⁹ J. David, Honorifikace jako určující rys moderní urbanonymie, o. c. v pozn. 37, 45, s. 133.

⁵⁰ J. David, *Smrdiv, Brežněves a Rychlonožkova ulice*, o. c. v pozn. 6, 47 a 48, s. 175–176.

⁵¹ Tamtéž, s. 171.

⁵² Tamtéž, s. 179–180.

- Další podstatnou část tvoří osobnosti české reformace (např. Jan Hus, Jan Ámos Komenský, Petr Chelčický, Jan Žižka).⁵³

Obě tyto skupiny nepodléhaly změnám, neboť je totalitní i demokratické režimy přijaly za své.

2. Významnou část tvoří názvy motivované obecnými či ideologickými hodnotami.
3. Častá jsou jména významných událostí, jejich data a výročí.
4. Vyskytují se zde zeměpisná pojmenování, především názvy měst, států a zemí.

Velké zastoupení honorifikace v pojmenování městských prostranství, ulic a náměstí je způsobeno hromadným stěhováním obyvatel ve 20. století do měst a současně růstem vlivu politiky na urbanonymii. Politickým a společenským změnám pak odpovídají i významné mezníky v uplatnění honorifikace – roky 1918, 1938, 1945, 1948, 1960,⁵⁴ 1968 a 1989.⁵⁵

Někteří autoři⁵⁶ hovoří v souvislosti s obdobím po roce 1989 o ahonorifikačním motivu a depersonalizaci české urbanonymie. Tato tendence však podle Jaroslava Davida zcela neplatí. Při přejmenování českých urbanonym mezi léty 1989 – 1993 byla hlavní motivací změn (v 97% případů měněných názvů) snaha odstranit z uličního názvosloví pojmenování vztahující se k období socialismu, nikoliv zmiňovaná depersonalizace urbanonymie. Osobnosti a jevy spojené se socialismem a komunismem (např. Klement Gottwald, Vladimír Iljič Lenin, Rudá armáda apod.) byly nahrazeny osobnostními jmény spojenými s demokracií a obdobími před rokem 1948 (např. T. G. Masaryk, Edward Beneš, Jaroslav Seifert). Druhou skupinou urbanonym, která nahrazovala po roce 1989 původní názvy, byla uliční jména vyjadřující směr, polohu, vztah k jiným objektům apod.⁵⁷

Urbanonymické prostory současného města lze rozdělit do dvou typů. Prvním je původní centrum vymezené hradbami a přilehlou zástavbou vzniklou přibližně do poloviny 20. století. Zde se udržela jednoslovná urbanonyma reprezentující vztahový model „jaký“ (např. *Krátká, Příčná, Úzká*) a honorifikační pojmenování (např. *Husova, Komenského, Palackého, Smetanova*).

⁵³ J. David, Honorifikace jako určující rys moderní urbanonymie, o. c. v pozn. 37, 45 a 49, s. 135.

⁵⁴ Ačkoliv např. Pavol Odaloš tento rok za významný mezník nepovažuje, Jaroslav David ho uvádí v souvislosti s reakcí na kritiku kultu osobnosti.

⁵⁵ J. David, *Smrdiv, Brežněves a Rychlonožkova ulice*, o. c. v pozn. 6, 47, 48, 50, 51 a 52, s. 175.

⁵⁶ Např. Pavol Odaloš nebo Libuše Olivová-Nezbedová.

⁵⁷ J. David, o. c. v pozn. 6, 47, 48, 50, 51, 52 a 55, s. 167.

Druhý okruh městského prostou je pak charakterizován jmény odkazujícími k nové výstavbě (např. *Nová, Družstevní*), k objektům moderního města (např. *Nádražní, Sportovní, Školní*) nebo k objektům atypickým pro městský katastr v tradičním chápání (např. *Lesní, Luční, Polní, Sadová*). Vyskytují se zde také pojmenování vzniklá z anoikonym (např. *Pod Výhonem, Nad Svahem*). Ta odrážejí tendenci rozšiřování měst do venkovské krajiny, pohlcování vesnic a původně zemědělské půdy.⁵⁸

Z pohledu uplatnění a významu honorifikace se v urbanonymii vydělují dva modely, které Jaroslav David ve svém článku⁵⁹ označuje jako model americký a evropský.

Model americký vznikl na přelomu 17. a 18. století a inspirací se mu stala urbanonymie nově budované Philadelphie. Pro pojmenování ulic se zde zprvu používala čísla a názvy stromů. Teprve později se začala užívat také nestandardizovaná jména, mezi nimiž se vyskytovala také pojmenování podle významných měšťanů žijících v daných ulicích. Do tohoto poněkud chaotického systému vnesl řád William Penn, který po návratu z Velké Británie využil nabytých zkušeností a mimo jiné odmítl pojmenování ulic podle osobností. Zatímco tedy pro evropská města je od 18. století charakteristickým rysem honorifikace, pro ulice v USA jsou podle vzoru Philadelphie nejtypičtější názvy *Main, Park, Maple, Oak, 3rd, 2nd a 1st Street* atd. Samozřejmě také v Americe najdeme města, jejichž urbanonymie je určována honorifikačním motivem. Příkladem je *Chicago*, v jehož urbanonymii se vyskytují pojmenování podle amerických prezidentů, nebo *Washington*, kde se v názvech ulic často objevují jména jednotlivých amerických států.

Evropský model vychází z tradice orientačních a charakterizačních historicky vzniklých jmen – např. podle tvaru (*Široká*), podle polohy (*Dolní*), podle obyvatelstva (*Česká*) atd. Jen výjimečně byla ulice ve středověku pojmenována podle majitele domu či pozemku. Honorifikace, jak již bylo řečeno, do evropského typu urbanonymie významně zasáhla až v moderní době, a tím jej nejvíce odlišuje od amerického modelu.

⁵⁸ J. David, viz pozn. 57, s. 173.

⁵⁹ J. David, Honorifikace jako určující rys moderní urbanonymie, o. c. v pozn. 37, 45 a 49 a 53, s. 132–133.

3. PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Historie města Písku

Významným podnětem pro založení města Písku byla těžba zlata v Píseckých horách a současně rýžování zlatonosného písku, které do těchto míst přinášela řeka Otava. Rýžovníci se zde usazovali a zakládali první osady. Možná již v 10. či 11. století se na levém břehu Otavy, v místě dnešního Václavského předměstí, nacházela osada s názvem Starý Písek.⁶⁰

Samotné město Písek poté vzniklo v polovině 13. století, zřejmě v roce 1240.⁶¹ Za oficiální datum jeho založení však považujeme až rok 1243. Z tohoto roku pochází listina krále Václava I., v níž najdeme vůbec první písemnou zmínku o městě Písek.

O vzestup a velkolepou výstavbu města se zasloužil především Václavův syn Přemysl Otakar II., král železný a zlatý, za jehož vlády patřil Písek k nejpřednějším a nejbohatším městům v království. Honosnou a nákladnou výstavbou města, především královského hradu a kamenného mostu, tak panovník významně posílil svou moc na jihu a jihozápadě Čech. Díky bohatým nalezištům zlata a příhodné poloze se královské město Písek stalo také součástí důležité obchodní cesty, tzv. Zlaté stezky, spojující české země s Bavorskem a Horními Rakousy.⁶²

Velkou pozornost Písku věnovali panovníci také ve 14. století. Jan Lucemburský a později jeho syn Karel IV. udělili městu mnohá privilegia a svobody. Karel IV. Písek často navštěvoval.

V době husitských válek měl Písek také velmi silnou pozici. Jako husitské město odmítl uznat Zikmunda Lucemburského za nového českého krále a stal se svobodnou městskou republikou, která sice byla členem Tábořského řádu, ale v rámci tohoto řádu si přesto uchovala samostatnost a byla uchráněna rozporů mezi jednotlivými frakcemi husitského hnutí, jak tomu bylo právě v Táboře. Z tohoto důvodu zde pobýval i Jan Žižka z Trocnova či tábořský biskup Mikuláš z Pelhřimova. Samostatnost si město

⁶⁰ F. Doubek a kol., *Almanach: 750 let města Písku*, Písek 1993, s. 31.

⁶¹ A. Sedláček, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou: Od nejstarší doby až do zřízení královského úřadu*, 1. díl, Písek 1911, s. 20.

⁶² J. Prášek, *Písecké 2. tisíciletí*, Písek 2000, s. 23.

uchovalo až do nástupu Jiřího z Poděbrad na trůn (1458)⁶³, kdy se opět podřídilo správci království.⁶⁴

Jedno z nejtěžších období přineslo městu 16. století. Písek byl nejprve zachvácen velkým požárem, při němž byla zcela zničena značná část města. Ve 2. polovině 16. století pak byla městu císařem Ferdinandem I. zabavena velká část majetku a byly na něj uvaleny vysoké daně. To vše z důvodů sporů města s katolickými Habsburky.⁶⁵

Od konce 16. století začal Písek opět rozšiřovat svůj majetek, avšak několik dalších požárů a především třicetiletá válka bídu města opět umocnily. Písek se připojil na stranu stavů, byl proto několikrát obléhán a devastován. Po porážce stavů bylo město rekatolizováno a od poloviny 17. století probíhala jeho rekonstrukce. 18. století ale přineslo městu další nepokoje v podobě tzv. války o rakouské dědictví.⁶⁶

Počátek 19. století je ještě označován jako doba hmotného úpadku města po napoleonských válkách, avšak 2. polovina 19. století již byla zcela ve znamení národního obrození a hospodářského i kulturního vzestupu. Byla založena písecká reálka, začaly vycházet časopisy (*Poutník od Otavy, Otavan*), došlo k založení tělocvičné jednoty Sokol, bylo založeno městské muzeum a v roce 1887 zavedl Písek jako třetí město v Čechách elektrické osvětlení obloukovými lampami Františka Křižíka. O rok později byla dokončena stavba písecké vodní elektrárny.⁶⁷

Do rozvoje Písku však negativně zasáhla 1. světová válka a následně také nacistická okupace. Život ve městě byl po 2. světové válce až do roku 1989 plně podřízen komunistické straně. Přesto se město dále rozrůstalo a výrazně se rozšířilo do okolní krajiny. Došlo k výstavbě velkých panelových sídlišť (např. *Portyč, Jih*), obytných čtvrtí (např. *Hradiště*) či továren (např. *Jitex, s.n.o.p.*). Původní malebné uličky u řeky musely ustoupit stavbě nového nábřeží.

Současný obraz Písku se od podoby původního středověkého města již značně liší. Přesto Písek stále nabízí pohled na stavby, které přežily staletí. Najdeme zde stavební památky dochované z nejstaršího období historie města, tedy z doby vlády Přemysla Otakara II. Písecký hrad, který si Přemysl zvolil za svou občasnou rezidenci, je považován za nejlépe dochovaný městský hrad v Čechách.⁶⁸ V téměř nepozměněné

⁶³ A. Sedláček, o. c. v pozn. 61, s. 53.

⁶⁴ J. Adámek – J. Fröhlich – J. Čížek, *Písek – historický průvodce*, Písek 2004, s. 12.

⁶⁵ Tamtéž, s. 13.

⁶⁶ Tamtéž, s. 13–15.

⁶⁷ F. Doubek a kol., o. c. v pozn. 60, s. 45–47.

⁶⁸ J. Adámek – J. Fröhlich – J. Čížek, o. c. v pozn. 64, 65, 66, s. 22.

podobě se zachoval také trojlodní děkanský kostel Narození Panny Marie.⁶⁹ Významnou, státem jmenovanou, kulturní památkou je gotický Kamenný most přes řeku Otavu. Ačkoliv není známo přesné datum jeho založení (první písemná zmínka pochází z roku 1348),⁷⁰ je dnes po nedochovaném pražském Juditině mostu považován za nejstarší dosud stojící kamenný říční most v Čechách a druhý nejstarší kamenný most ve střední Evropě (starší je pouze most v Řezně, postavený v letech 1135 – 1146).⁷¹

3.2 Správní rozdělení města Písku⁷²

Nejstarší správní rozdělení města Písku pochází pravděpodobně z roku 1654. V berní rule z 16. září byli obyvatelé rozděleni na měšťany sídlící ve městě a hospodáře usazené na předměstí.

Až z roku 1743 pochází první soupis domů, v němž je město rozděleno na čtyři městské části – *město, Budějovické Předměstí, Pražské Předměstí a Sv. Václav*. V roce 1889 k těmto částem přibyla osada *Horní Novosedly*. Připojeno bylo také *Táborské Předměstí*, které ovšem rok poté z map opět mizí; v souvislosti s Pískem se začínají objevovat údaje o *Purkraticích*.

Po vzniku první republiky byl Písek rozdělen na tři městské části: *Vnitřní Město, Budějovické Předměstí a Pražské Předměstí* a tři osady: *Sv. Václav, Purkratice a Horní Novosedly*. V roce 1957 byly *Horní Novosedly* odděleny od města a připojily se k obci *Dolní Novosedly*. 14. června 1964 se součástí města stala obec *Hradiště*. 1. ledna 1976 došlo k připojení obcí *Semice, Smrkovice a Nový Dvůr*.

Současné správní rozdělení města vstoupilo v platnost 1. ledna 1980. Písek tedy tvoří **devět městských částí**: *Vnitřní Město, Budějovické Předměstí, Hradiště, Nový Dvůr, Pražské Předměstí, Purkratice, Semice, Smrkovice a Václavské Předměstí*. Těchto devět městských částí je potom rozděleno do **pěti katastrálních území**:⁷³ *Hradiště u Písku* (část obce Hradiště), *Nový Dvůr u Písku* (část obce Nový Dvůr), *Písek* (části obce *Budějovické Předměstí, Pražské Předměstí, Purkratice, Václavské Předměstí, Vnitřní Město*), *Semice u Písku* (část obce Semice), *Smrkovice* (část obce Smrkovice).

⁶⁹ J. Adámek – J. Fröhlich – J. Čížek, *Písek – historický průvodce*, o. c. v pozn. 64, 65, 66 a 68, s. 35–37.

⁷⁰ Tamtéž, s. 59.

⁷¹ Tamtéž, s. 60.

⁷² Volně podle L. Ludvík – J. Prášek, *Písecké ulice – náměstí, samoty a komunikace*, o. c. v pozn. 2, s. 11.

⁷³ <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi>; [cit. 2013-03-26].

3.3 Klasifikace ulic v Písku z hlediska původu a vzniku jejich pojmenování

Předmětem této práce je klasifikace urbanonym v Písku. Pojem urbanonymum chápu komplexně – objektem bádání jsou tedy názvy ulic, náměstí, osídlených objektů, dvorů, samot atd.

V následující části práce se budu věnovat postupně jednotlivým městským částem Písku. Uvedu stručnou charakteristiku části obce a dále provedu klasifikaci jednotlivých urbanonym z hlediska původu a vzniku jejich pojmenování. Pokusím se u každé ulice dohledat datum jejího pojmenování, případně datum vzniku. Z velké části budu vycházet z publikace *Písecké ulice – náměstí, samoty a komunikace* (1998), jejímiž autory jsou Lubor Ludvík a Jiří Prášek. U novějších ulic, které vznikly až po vydání této publikace, budu vycházet ze záznamů zasedání rady města Písek a městského zastupitelstva. O pomoc jsem, především při zjišťování motivace pojmenování ulic, požádala také pana doktora Jiřího Práška, člena písecké letopisecké komise, která má pojmenování ulic v Písku na starosti.

Zařazení ulic do jednotlivých městských částí se v některých případech neshoduje s výše uvedenou publikací (např. *Palackého sady, Komenského aj.*). Některé ulice spadají také do více městských částí. Pokud tomu tak bude, upozorním na tuto skutečnost v poznámce pod čarou. Při shromažďování materiálu jsem vycházela z oficiálního seznamu ulic, který je zveřejněn na stránkách Ministerstva vnitra ČR.⁷⁴

Pro přehlednost budu v každé části města uvádět vždy alespoň základní body celé klasifikace, aby byla zjevná její struktura a aby bylo zřetelné, které kategorie mají v jednotlivých částech města zastoupení a které nikoliv.

Značky užívané při klasifikaci:

P – datum pojmenování, ulice byla pojmenována a do současnosti si zachovala svůj původní název;

PŘ – datum přejmenování, současný název ulice není původní, ulice nesla v minulosti jiný název;

ZP – znovu pojmenována, datum opětovného obnovení nebo úředního potvrzení původního názvu;

* – vznik ulice; uvádím tam, kde nebylo možné dohledat datum jejího pojmenování.

⁷⁴ <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=4132>; [cit. 2013-03-08].

3.3.1 VNITŘNÍ MĚSTO

Část obce Vnitřní Město⁷⁵ patří k nejstarším původním částem Písku. Je tvořena centrálním historickým jádrem města a ohraničena zhruba místy, kde se v minulosti nacházelo hradební opevnění. V této části města nechal kdysi král Přemysl Otakar II. vystavět hrad, najdeme zde také děkanský kostel Narození Panny Marie a od Velkého náměstí dojdeme Karlovou ulicí až ke Kamennému mostu. První zmínku o rozdělení Písku na město (tedy území dnešního Vnitřního Města) a předměstí najdeme ve správním rozdělení města již z roku 1654.

Tato městská část je dnes tvořena celkem **21 ulicemi**⁷⁶ a spadá do katastrálního území Písek, které má rozlohu zhruba 3804 ha.⁷⁷

Klasifikace ulic

1. HONORIFIKAČNÍ urbanonyma

1.1 Deantroponymická honorifikační urbanonyma

1.1.1 Osobnosti ze starší historie

1.1.1.1 **Rodné jméno + příjmení** (kategorie nemá zastoupení).

1.1.1.2 **Rodné jméno nebo příjmení**

- **ve tvaru adjektiva posesivního utvořeného z rodného jména**

*Karlova*⁷⁸ (PŘ 1900) – Karel IV. (1316–1378), český král a římský císař;

- **adjektivní příjmi či příjmení v genitivu**

*Komenského*⁷⁹ (PŘ 1892) – Jan Ámos Komenský (1592–1670), pedagog a biskup Jednoty bratrské. Jméno ulice získala u příležitosti 300. výročí jeho narození. V ulici se nachází budova bývalého gymnázia (dnes zde sídlí Střední odborné učiliště v Písku) a také budova současného Gymnázia Písek.

⁷⁵ [http://cs.wikipedia.org/wiki/Vnitřní_Město_\(Písek\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Vnitřní_Město_(Písek)); [cit. 2013-03-28].

⁷⁶ <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=21194>; [cit. 2013-03-08].

⁷⁷ <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/720755/Pisek>; [cit. 2013-03-08].

⁷⁸ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Vnitřní Město. Je doloženo asi 10 návštěv Karla IV. v Písku, ale abychom netříštili klasifikaci, ponecháváme ulici zde.

⁷⁹ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Vnitřní Město.

1.1.2 Osobnosti z novější historie známé z kulturního, literárního či politického života

1.1.2.1 Samostatné příjmení

- **ve tvaru adjektiva posesivního**

Jungmannova (PŘ 1900) – Josef Jungmann (1773–1874), jazykovědec, básník, překladatel, buditel českého národa;

Smetanova (PŘ 1900) – Bedřich Smetana (1824–1884), hudební skladatel.

1.1.2.2 Podtyp rodné jméno + příjmení v genitivu (kategorie nemá zastoupení).

1.1.2.3 Podtyp příjmení + apelativum

- **ve tvaru adjektiva posesivního**

Havlíčkovo náměstí (PŘ 1900) – Karel Havlíček Borovský (1821–1856), český politik, novinář a spisovatel.

1.1.3 Píseční rodáci a osoby se vztahem k Písku

1.1.3.1 Podtyp příjmení

- **ve tvaru adjektiva posesivního**

Heydukova (PŘ 1900) – Adolf Heyduk (1835–1923), spisovatel, člen skupiny Májovců a čestný občan Písku. Oženil se s dcerou píseckého restaurátéra Reinerera a působil jako profesor kreslení na písecké reálce;

Nerudova (PŘ 1900) – Jan Neruda (1834–1891), český básník a žurnalista, který v Písku dvakrát navštívil svého přítele Adolfa Heyduka. Nerudova Balada dětská je inspirována smrtí Heydukovy dcery;

Ningrova (PŘ 1900) – Karel Ninger (1827–1913), profesor na píseckém gymnáziu, který se významně zasloužil o rozvoj národní obrody v Písku;

- **adjektivní příjmení v genitivu**

Chelčického (PŘ 1900) – Petr Chelčický (asi 1390 – asi 1460), myslitel, na základě jehož myšlenek byla založena Jednota bratrská. V Písku vedl spolu s Mikulášem Biskupcem teologické disputace;

- **adjektivum posesivní + apelativum**

*Alšovo náměstí*⁸⁰ (PŘ 1952) – Mikoláš Aleš (1852–1913), národní malíř a ilustrátor, student píseckých škol, syn píseckého nadlesního a čestný občan Písku;

⁸⁰ Mezi obyvateli se častěji užívá pojmenování *Malé náměstí*, které toto prostranství neslo do roku 1907.

- **adjektivní příjmení v genitivu + apelativum**

Palackého sady (P 1900, ZP po období okupace) – František Palacký (1798–1876), český historik. Do Písku zajížděl za svým příbuzným a bádal v místních archívech.

1.1.3.2 Podtyp rodné jméno + příjmení

- **oba substantivní tvary v genitivu**

*Fráni Šrámka*⁸¹ (PŘ 1962) – Fráňa Šrámek (1877–1952), básník, spisovatel, dramatik a čestný občan Písku, který navštěvoval obecnou školu a gymnázium v Písku. Písecké prostředí ho inspirovalo k napsání několika děl – např. hry Měsíc nad řekou, románu Stříbrný vítr, básně Písecká. Je po něm pojmenováno městské divadlo (Divadlo Fráni Šrámka). Každoročně se v Písku koná také divadelní festival Šrámkův Písek;

Leoše Janáčka (PŘ 1973) – Leoš Janáček (1854–1928), hudební skladatel. Měl vřelý vztah k Písku, často zde navštěvoval přátele Kamilu a Davida Stösslovy, s paní Kamilou udržoval milostný vztah.

1.2 Detoponymická a deetnonymická honorifikační urbanonyma – bez orientační funkce k objektu (kategorie nemá zastoupení).

1.3 Dechrématonymická honorifikační urbanonyma (kategorie nemá zastoupení).

1.4 Deapelativní honorifikační urbanonyma

1.4.1 Podtyp obecné ideové personální jméno

*Bakaláře*⁸² (P 1900 – schválen název *Na Bakalářích*, které se obecně užívá, avšak současné úřední pojmenování zní *Bakaláře*). Na tomto prostranství stávala mezi léty 1565 – 1853 školní budova. Název školy a také ulice se odvozoval podle učitelů – ti měli akademické tituly bakalář.

⁸¹ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Vnitřní Město.

⁸² Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Vnitřní Město.

2. NEHONORIFIKAČNÍ urbanonyma

2.1 Deantroponymická urbanonyma (pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot)

2.1.1 Podtyp z rodného jména (kategorie nemá zastoupení).

2.1.2 Podtyp z příjmení

2.1.2.1 **Pojmenování bezpředložková** označující místo podle příjmení osoby, která tam žila:

*Drlíčov*⁸³ (P 1785, ZP 1900) – nejspíše podle hrádku či tvrze na pravém břehu Otavy, jejíž majitel se jmenoval *Drlík* – z OJ utvořen název vyjadřující individuální posesivitu (nejprve starší posesivní příponou **-jъ* vzniklo *Drlíč*, později dotvořeno novější příponou *-ov*).

2.2 Detoponymická urbanonyma

2.2.1 Směr, kterým leží nějaké město, obec (kategorie nemá zastoupení).

2.2.2 Podle objektu, k němuž nebo kolem něhož ulice vedla / vede

2.2.2.1 **Bezpředložková pojmenování, adjektiva relační místní**

Hradební I (P 1900) – v blízkosti hradeb;

Hradební II (PŘ 1900) – v blízkosti hradeb, pro odlišení od výše uvedené ulice byla v roce 1900 k původnímu názvu *Hradební* přidána číslice II;

substantivní pojmenování: *Podskali*⁸⁴ (PŘ 1900) – vede pod skálou.

2.2.3 Podle původního místního nebo pomístního jména, z něhož název ulice vychází (kategorie nemá zastoupení).

2.2.4 Pouze podle polohy

2.2.4.1 **Předložková pojmenování**

- **podtyp KDE**

V Koutě (P 1900, ZP 1993) – malý prostor nacházející se v těsné blízkosti Havlíčkova náměstí.

⁸³ Abychom netříštili klasifikaci, zařazujeme ulici do této kategorie, ačkoliv se nejedná o pojmenování samostatného objektu, dvoru ani samoty.

⁸⁴ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Vnitřní Město.

2.3 Charakterizační urbanonyma na základě vztahového modelu „jaký“, „jaká“

2.3.1 Podle polohy a terénního uzpůsobení (kategorie nemá zastoupení).

2.3.2 Podle řemesla zde usídleného

Soukenická (P 1785, ZP 1900).

2.3.3 Podle tvaru (kategorie nemá zastoupení).

2.3.4 Podle funkce (kategorie nemá zastoupení).

2.3.5 Podle charakteristické vlastnosti

2.3.5.1 Adjektivní název

Velké náměstí (ZP 1990 – navrácení k původnímu neoficiálně užívanému názvu *Velký rynek*); náměstí vzniklo pravděpodobně hned v době založení města ve 13. století.

Shrnutí

Ve vnitřní části města jednoznačně převažují **honorifikační urbanonyma**. Z celkového počtu 21 ulic jich **14** náleží do této kategorie, tj. **67%**. Nejpočetněji je zastoupena kategorie **deantroponymických honorifikačních urbanonym** (13 ulic). V rámci kategorie jsou 2 ulice pojmenovány po osobnostech známých ze starší historie. Setkáme se zde také s pojmenováním ulic po osobnostech známých z novější historie (3 ulice). Největší zastoupení ale mají názvy ulic, které jsou pojmenovány po píseckých rodácích nebo po osobách se vztahem k Písku (celkem 8 ulic). Do kategorie **deapelativních honorifikačních urbanonym** náleží 1 ulice.

Nehonorifikační urbanonyma se v této části města vyskytují v menší míře (celkem **7 ulic**, tj. **33%**). Do kategorie **deantroponymických urbanonym** se řadí 1 ulice. 4 ulice v této městské části patří do **kategorie detoponymických urbanonym**. Uplatňují se zde pojmenování ulic podle objektu, k němuž nebo kolem něhož ulice vede. Vyskytuje se zde také pojmenování ulice pouze podle její polohy. Kategorie **charakterizačních urbanonym** je zastoupena 2 ulicemi pojmenovanými podle charakteristické vlastnosti ulice a také podle řemesla, které v dřívější době v ulici sídlilo.

Pokud se zaměřím na historický vývoj pojmenování ulic v této části města, najdeme zde ulice, které od svého prvního pojmenování až dodnes nezměnily svůj oficiální původní název. Jedná se o ulice *Bakaláře* a *Hradební I* (obě byly pojmenovány 3. února 1900). Původní název nezměnily ani ulice *Drlíčov* (P 1785), *V Koutě* (P 1900) a *Soukenická* (P 1785), jejich pojmenování byla navíc později znovu úředně potvrzena.

Názvy ostatních ulic v této části města se proměňovaly. *Komenského* ulice byla přejmenována již roku 1892.⁸⁵ V roce 1900 svůj název oficiálně získaly *Palackého sady*. Za okupace byly sice přejmenovány, ovšem po válce se městská rada opět navrátila k jejich původnímu pojmenování.

Z hlediska přejmenování názvů ulic byl významný především rok 1900, kdy v Písku proběhlo velké přejmenování ulic. Mezi ulice, které svůj současný název získaly přejmenováním 3. února roku 1900, patří *Havlíčkovo náměstí*, *Heydukova*, *Hradební II*, *Chelčického*, *Jungmannova*, *Karlova*⁸⁶, *Nerudova*, *Ningrova*, *Smetanova* a *Podskalí*. Většina ulic tedy byla přejmenována na počest významných osobností, ačkoliv v minulosti deantroponymický název neměla.

Ve 20. století získaly své nynější názvy *Alšovo náměstí* (PŘ 1952), ulice *Fráni Šrámka* (PŘ 1962) a *Leoše Janáčka* (PŘ 1973). Množství změn prodělalo také pojmenování *Velkého náměstí*, jehož dnešní název, který se navrátil k původnímu neoficiálnímu pojmenování *Velký rynek*, pochází z roku 1990.

Tato práce má za úkol soustředit se na vývoj uličního názvosloví ve 20. století. V tabulce tedy uvádím změny názvů ulic, ke kterým došlo od roku 1900. Pořadí se řídí rokem posledního přejmenování ulice. Pokud byla některá ulice ve 20. století přejmenována vícekrát, uvádím také tento název i s datem, kdy k jeho změně došlo.

Rok přejmenování	Dnešní pojmenování	Původní pojmenování
1900	<i>Havlíčkovo náměstí</i>	<i>Floryánský rynek</i>
	<i>Heydukova</i>	<i>Svatofloryánská</i>
	<i>Hradební II</i>	<i>Hradební</i>
	<i>Chelčického</i>	<i>Tejnská</i>

⁸⁵ Původní název ulice zněl *Na Valích* (P 1875), známé jsou také názvy *Nová alej*, *Sadová* a *Ve Starém stromořadí*.

⁸⁶ Roku 1919 byl název ulice změněn na ulici *Karla IV.*, ale zřejmě jej obyvatelé nerespektovali a na plánu města z roku 1938 už je opět název *Karlova ulice*.

1900	<i>Jungmannova</i>	<i>Široká</i>
	<i>Karlova</i>	<i>Mostecká</i>
	<i>Nerudova</i>	<i>Táborská</i>
	<i>Ningrova</i>	<i>Masnokrámská</i>
	<i>Smetanova</i>	<i>Školní</i>
	<i>Podskalí</i>	<i>Podskalská</i>
po 2. světové válce	<i>Palackého sady</i>	<i>Schrenk Anlagen (1942)</i> <i>Palackého sady (1900)</i>
1952	<i>Alšovo náměstí</i>	<i>Rooseveltovo náměstí (po 2. světové válce)</i> <i>Grégrovo (1907)</i>
1962	<i>Fráni Šrámka</i>	<i>Hálkova (1900)</i>
1990	<i>Velké náměstí</i>	<i>Leninovo náměstí (1962)</i> <i>Stalinovo náměstí (1945)</i> <i>Viktoria Platz (za okupace)</i> <i>Riegrovo náměstí (1907)</i>

3.3.2 BUDĚJOVICKÉ PŘEDMĚSTÍ

Budějovické Předměstí⁸⁷ se nachází ve východní části města na pravém břehu řeky Otavy směrem ke krajskému městu České Budějovice. Je tvořeno městskou zástavbou, která obepíná historické jádro města (tedy dnešní část obce Vnitřní Město). V roce 1743 byl Písek rozdělen na čtyři městské části, z nichž jednou se stalo právě Budějovické Předměstí. Jeho součástí je dnes i čtvrť Táborské Předměstí, které bylo ještě v roce 1889 uváděno také jako jedna z oficiálních městských částí.⁸⁸

Celkem **129 ulic**⁸⁹ je dnes evidováno v části obce Budějovické Předměstí, které náleží do katastrálního území Písek o rozloze zhruba 3804 ha.⁹⁰

Klasifikace ulic

1. HONORIFIKAČNÍ urbanonyma

1.1 Deantroponymická honorifikační urbanonyma

1.1.1 Osobnosti ze starší historie

1.1.1.1 **Rodné jméno + příjmení** (kategorie nemá zastoupení).

1.1.1.2 **Rodné jméno nebo příjmení**

- **ve tvaru adjektiva posesivního utvořeného z příjmi či přízviska**
Budovcova (P 1900) – Václav Budovec z Budova (1551–1621), český šlechtic, spisovatel a vůdce stavovského povstání;
Harantova (PŘ 1907, ZP 1991) – Kryštof Harant z Polžic a Bezdržic (1564–1621), český učenec, cestovatel, básník a hudebník;
Roháčova (P 1900) – Jan Roháč z Dubé (asi 1380–1437), husitský vojevůdce;
Rokycanova (PŘ 1900, ZP 1925 – prodloužena) – Jan Rokycana (1397–1471), kněz a představitel umírněného směru pražských husitů;
- **ve tvaru adjektiva posesivního utvořeného z rodného jména**
Jeronýmova (P1900) – Jeroným Pražský (asi 1380–1416), mistr pražské univerzity;
*Karlova*⁹¹ (PŘ 1900) – viz heslo *Karlova*, část obce VM;

⁸⁷ http://cs.wikipedia.org/wiki/Budějovické_Předměstí; [cit. 2013-03-29].

⁸⁸ L. Ludvík – J. Prášek, *Písecké ulice – náměstí, samoty a komunikace*, o. c. v pozn. 2 a 72, s. 11.

⁸⁹ <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=21195>; [cit. 2013-03-26].

⁹⁰ <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/720755/Pisek>; [cit. 2013-03-08].

Prokopova (P 1900) – Prokop Holý (asi 1380–1434), husitský kněz;

- **adjektivní příjmy či příjmení v genitivu**

*Komenského*⁹² (PŘ 1892) – viz heslo *Komenského*, část obce VM.

1.1.1.3 Podtyp posesivní deantroponymické adjektivum + apelativum označující místo

- **ve tvaru adjektiva individuálně posesivního**

Husovo náměstí (P 1912) – Jan Hus (asi 1371–1415), kazatel, myslitel a reformátor.

1.1.2 Osobnosti z novější historie známé z kulturního, literárního či politického života

1.1.2.1 Samostatné příjmení

- **ve tvaru adjektiva posesivního**

Denisova (P 1925, ZP 1945) – Ernest Denis (1849–1921), fr. profesor a historik;

Erbenova (PŘ 1900) – Karel Jaromír Erben (1811–1870), básník, sekretář českého muzea a archivář města Prahy;

Kollárova (P 1900) – Jan Kollár (1793–1852), slovenský spisovatel a národní buditel;

Máchova (P 1946) – Karel Hynek Mácha (1810–1836), spisovatel;

*Preslova*⁹³ (P 1907) – Jan Svatopluk Presl (1791–1849), český přírodovědec;

Raisova (* 1930) – Karel Václav Rais (1859–1925), spisovatel;

Šafaříkova (P1907) – Pavel Josef Šafařík (1795–1861), slavista a jazykovědec;

Tyršova (PŘ 1900) – Miroslav Tyrš (1832–1884), zakladatel tělocvičného spolku Sokol;

Zeyerova (P 1907) – Julius Zeyer (1841–1901), básník a prozaik;

- **adjektivní příjmení v genitivu**

Dobrovského (P 1907) – Josef Dobrovský (1753–1829), jazykovědec a vedoucí postava českého národního obrození.

⁹¹ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Vnitřní Město.

⁹² Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Vnitřní Město.

⁹³ Ulice byla mnohdy chybně psána se dvěma *ss* (*Presslova*), tuto chybu zastupitelstvo úředně opravilo v roce 1995.

1.1.2.2 Podtyp rodné jméno + příjmení v genitivu

Boženy Němcové (PŘ 1962) – Božena Němcová (1820–1862), spisovatelka;

Karla Čapka (P 1946) – Karel Čapek (1890–1938), spisovatel.

1.1.2.3 Podtyp příjmení + apelativum

- ve tvaru adjektiva posesivního

Fügnerovo náměstí (PŘ 1900, ZP 1945) – Jindřich Fügner (1822–1865), spoluzakladatel Sokola a jeho první starosta;

Smetanovo náměstí (PŘ 1940, ZP 1962) – Bedřich Smetana (1824–1884), hudební skladatel.

1.1.3 Píseční rodáci a osoby se vztahem k Písku

1.1.3.1 Podtyp příjmení

- ve tvaru adjektiva posesivního

Alšova (P 1925) – Mikoláš Aleš (1852–1913), český národní malíř a ilustrátor, student píseckých škol, syn píseckého nadlesního a čestný občan Písku;

Baarova (*1930 projektována, výstavba až 1932) – Jindřich Šimon Baar (1869–1925), spisovatel, často pobýval u strýce v Putimi, v blízké vsi u Písku. V osobě semického sedláka Cimbury našel inspiraci pro svou románovou postavu Jan Cimbury;

Gregorova (PŘ 1900) – František Gregora (1819 – 1887 Písek), hudební skladatel, ředitel kůru děkanského kostela v Písku, učitel píseckého gymnázia a reálky. Zakladatel a sbormistr píseckého pěveckého spolku Otavan;

Havelkova (P 2000) – Matěj Pěvoslav Havelka (1809–1892), soudní rada a písecký buditel;

Heritesova (* asi 1932) – František Herites (1851–1929), lékárník a spisovatel, absolvent píseckého gymnázia;

Holečkova (* 1928) – Josef Holeček (1853–1929), spisovatel, student gymnázia v Písku;

Janotova (P 2000) – Vojtěch Vlastimil Janota (1828–1907), písecký učitel, zakladatel nejznámějšího jihočeského časopisu *Poutník od Otavy*;

Klostermannova (* 1930 projektována, výstavba až 1969) – Karel Klostermann (1848–1923), básník Šumavy a písecký gymnazista;

Kocínova (P 1900) – Jan Kocín z Kocínětu (1543 Písek – 1610), písecký rodák a humanista;

Miltnerova (P 2000) – Jan Bohuslav Miltner (1841–1887), pedagog, archeolog (Písecko) a student gymnázia v Písku;

Pažoutova (P 2000) – dr. Josef Pažout (1825–1867), přírodovědec, profesor na píseckém gymnáziu, vlastenec a buditel;

Purkyňova (P 1907) – Jan Evangelista Purkyně (1787–1869), přírodovědec a čestný občan Písku;

Rašínova (P 1925, ZP 1990) – dr. Alois Rašín (1867–1923), advokát a politik, čestný občan Písku;

Sedláčkova (P 1907) – August Sedláček (1843 – 1926 Písek), student píseckého gymnázia, městský archivář a ředitel muzea, čestný občan Písku, o jehož historii sepsal podrobné třísvazkové dějiny;

Sovova (P 1946) – Antonín Sova (1864–1928), básník, student píseckého gymnázia;

Šobrova (P 1925) – Tomáš Šobr (1813 Písek – 1873), vůdce národní strany v Písku a první samosprávný starosta města;

Švantlova (P 1900) – Zikmund Švantle z Třebeska († 1620 Písek), primas v Písku;

Tylova (PŘ 1900) – Josef Kajetán Tyl (1808–1856), dramatik, prozaik a herec. Nejprve působil v Písku jako herec u kočující divadelní Hilmerovy společnosti. Později se svou vlastní divadelní společností na 3 měsíce navštívil Písek;

- **adjektivní příjmení v genitivu**

Píseckého (P 1900) – Václav Hladič Písecký (1482 Písek – 1511), písecký rodák, mistr a děkan pražské univerzity;

Stroupežnického (P 1946) – Ladislav Stroupežnický (1850–1892), spisovatel a dramaturg Národního divadla, student písecké reálky;

- **adjektivum posesivní + apelativum**

Jiráskovo nábřeží (P 1931) – Alois Jirásek (1851–1930), spisovatel, čestný občan Písku. Písecko bylo inspirací pro některé jeho povídky např. Balada z rokoka;

Žižkova třída (PŘ 1900) – Jan Žižka z Trocnova (asi 1360–1424), často pobýval v Písku.

1.1.3.2 Podtyp rodné jméno + příjmení

- **oba substantivní tvary v genitivu**

*Fráni Šrámka*⁹⁴ (PŘ 1962) – viz heslo *Fráni Šrámka*, část obce VM;

Jana Čarka (P 1985) – Jan Čarek (1898–1966), básník jihočeského venkova narozený nedaleko Písku ve vsi Heřmaň, absolvent píseckého gymnázia;

Jiřího Srnky (P 1985) – Jiří Srnka (1907 Písek – 1982), písecký rodák a hudební skladatel;

Otakara Jeremiáše (PŘ 1962) – Otakar Jeremiáš (1892 Písek – 1962), skladatel, dirigent a šéf opery Národního divadla. Písecký rodák, je v Písku na lesním hřbitově také pochován;

Otakara Ševčíka (PŘ 1962) – Otakar Ševčík (1852 – 1934 Písek), pedagog, houslista a čestný občan Písku, který zde sídlil se svou soukromou hudební školou;

Richarda Weinera (PŘ 1990) – Richard Weiner (1884 Písek – 1937), básník a novinář, písecký rodák a student reálky v Písku;

Václava Kršky (P v ½ 70. let 20. st.) – Václav Krška (1900 Písek – 1969), písecký student, čestný občan města. Režisér filmů natáčených i odehrávajících se v Písku (např. Měsíc nad řekou, Stříbrný vítr);

- **substantivní i adjektivní tvar v genitivu**

Jana Mukařovského (P 1985) – Jan Mukařovský (1891 Písek – 1975), čelní představitel českého strukturalismu a Pražského lingvistického kroužku. Písecký rodák, student gymnázia a čestný občan města;

Jaromíra Malého (P 1966) – Jaromír Malý (1885 Písek – 1955), písecký rodák a student gymnázia. Vydával v Písku kulturní revui *Otavan*.

1.1.3.3 Podtyp rodné jméno + příjmení s uvedením titulu

Dr. M. Horákové (PŘ 1990) – Milada Horáková (1901–1950), poslankyně Ústavodárného národního shromáždění za Písek.

⁹⁴ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Vnitřní Město.

1.2 Detoponymická a deetnonymická honorifikační urbanonyma – bez orientační funkce k objektu

1.2.1 Názvy vztahující se k historické události, která se odehrála v nějakém místě

Zborovská (P 1931, ZP 1945) – pojmenování na paměť vítězné bitvy československých legionářů u Zborova roku 1917.

1.3 Dechrématonymická honorifikační urbanonyma

1.3.1 Podle významných událostí; jejich dat a výročí

17. listopadu (PŘ 1990) – pojmenování připomíná dvě významné události; rok 1939 uzavření českých škol nacisty a popravu několika studentů a rok 1989, kdy se zhroutil komunistický režim;

nábřeží 1. máje (PŘ 1966) – na den 1. května připadá Svátek práce.

1.3.2 Podle abstraktních pojmů spojených s historickými událostmi

Mírové náměstí (PŘ 1951);

*Na Spravedlnosti*⁹⁵ (P 1912) – v těchto místech stávala šibenice;

třída Přátelství (P 1975) – nové pojmenování, mělo připomínat naše přátelství se Sovětským Svazem.

1.4 Deapelativní honorifikační urbanonyma

1.4.1 Podtyp obecné ideové personální jméno

*Bakaláře*⁹⁶ (P 1900) – viz heslo *Bakaláře*, část obce VM;

Budovatelská (P v 70. letech 20. st.) – domy v této ulici si postavili sami členové stavebního družstva;

Legionářská (PŘ 1990) – pojmenování podle členů Čsl. legií, jednotek zahraničního vojenského odboje za první světové války.

⁹⁵ Dřívější lidové pojmenování „*cesta ke spravedlnosti*“.

⁹⁶ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Vnitřní Město.

2. NEHONORIFIKAČNÍ urbanonyma

2.1 Deantroponymická urbanonyma (pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot)

2.1.1 Podtyp z rodného jména

U Honzíčka – samota pojmenovaná na počátku 19. st. podle majitele usedlosti Jana Nováka – v současné době je zde psychiatrická léčebna.

2.1.2 Podtyp z příjmení

2.1.2.1 Pojmenování bezpředložková označující místo podle příjmení osoby, která tam žila:

Brabencovna – hospodářský dvůr č. p. 178 byl založen na počátku 19. st., název má podle majitele Jana Brabence, který zde žil koncem 19. st.;

*Flekačky*⁹⁷ (* 16. st.) – samoty starého původu, vystavěné na místě, kde měl v 16. st. pole písecký měšťan Flekač;

Srnkovna – první záznam o hospodářském dvoře č. p 171 pochází z roku 1813, pojmenován je zřejmě podle původního majitele;

Sulanov – hostinec s lázněmi pocházející z 20. let 20. st., pojmenovaný podle majitele Sulana;

Šobrovna – původně samota z konce 18. st., kterou později koupil Tomáš Šobr, otec pozdějšího starosty Písku. Od té doby se stavení i kopci říkávalo Šobrovna. Dnes se k této adrese připojilo více samostatných domů.

2.1.2.2 Pojmenování předložková označující místo podle příjmení osoby, která tam žila:

Na Ptáčkovně – v roce 1852 vystavěl Josef Ptáček na svém pozemku vedle silnice k Táboru hostinec, ten byl v roce 1899 zbourán a na jeho místě byl zbudován nový objekt;

Pod Šobrovnou – domy evidované pod tímto názvem pocházejí z počátku 20. st. Pojmenování viz výše heslo *Šobrovna*;

U Malířských – původní stavení bylo v těchto místech postaveno asi roku 1740, později bylo však zničeno a znovu obnoveno. Roku 1804 je koupil Matěj Malířský a vznikl zde vyhlášený výletní hostinec;

⁹⁷ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí, Hradiště a Semice. V části obce Hradiště není v současné době pod tímto názvem na MVČR evidována žádná adresa.

U Martínka – samota, kterou roku 1847 koupil sedlák Šimon Martínek; v současné době je poblíž klubovna a budova kynologického centra, po celé stráně se nachází zahrádkářská kolonie;

U Povolných – začátkem 18. st. zde obec postavila pro tehdejšího cihláře domek; název pochází od pozdějších majitelů, rodiny Povolných;

Za Ptáčkovnou – záznamy o této samotě pocházejí z počátku 19. st., viz heslo *Na Ptáčkovně*;

*Na Pakšovce*⁹⁸ (* 1975) – soubor uliček mezi bytovými domy, název připomíná záslušnou činnost starosty a radního Antonína Pakeše (1839 – 1909 Písek). Významně přispěl k rozvoji Písku.

2.2 Detoponymická urbanonyma

2.2.1 Směr, kterým leží nějaké město, obec

2.2.1.1 Bezpředložková pojmenování, adjektiva relační místní

Budějovická (P 1785 Budovská, ZP 1990 Budějovická) – orientace na České Budějovice;

*Hradištská*⁹⁹ (P ve 20. letech 20. st., ZP 1966) – vede k části města Hradiště;

*Putimská*¹⁰⁰ (P 1966) – vede od Putimské brány k obci Putim;

*Smrkovická*¹⁰¹ (PŘ 1990) – pojmenování podle směru k obci Smrkovice;

*Táborská*¹⁰² (P 1907) – pojmenování podle směru k městu Tábor;

Vrcovická (P 1996) – pojmenování podle směru k obci Vrcovice;

obecnější pojmenování:

Otavská (P 1931) – podle řeky Otavy protékající Pískem;

*Šumavská*¹⁰³ (P 2000) – nejjižnější písecká ulice, z vrcholu lze zahlédnout Šumavu.

⁹⁸ Abychom netříštili klasifikaci, zařazujeme ulici do této kategorie, ačkoliv se nejedná o pojmenování samostatného objektu, dvoru ani samoty a název je motivován honorifikačně.

⁹⁹ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště. V části obce Hradiště není podle seznamu MVČR v současné době evidována žádná adresa.

V roce 1785 byl název *Hradištská* užíván pro dnešní ulici *Gregorovu*.

¹⁰⁰ Ve středověku se název ulice *Putimská* užíval pro dnešní *Šrámkovu ulici*.

¹⁰¹ Název *Smrkovická* se v 19. st. užíval pro dnešní ulici *Nádražní*.

¹⁰² Název *Táborská* se v 19. st. užíval pro dnešní ulice *Tylovu* a *Nerudovu*.

¹⁰³ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště.

2.2.2 Podle objektu, k němuž nebo kolem něhož ulice vedla / vede

2.2.2.1 Bezpředložková pojmenování, adjektiva relační místní

*Lázeňská*¹⁰⁴ (P 1912) – vede do míst, kde ve 20. letech 20. st. stávaly lázně;

Nádražní (PŘ 1900, ZP 1946) – ulice směřuje k nádraží;

Obchodní (P 2008) – ulice prochází kolem Obchodního centra;

Ostrovní (P 1900, ZP 1949) – ulice směřuje k městskému ostrovu;

Pivovarská (P v 70. letech 20. st.) – ulice směřuje k pivovaru;

*Sadová*¹⁰⁵ (PŘ 1953, ZP 1971) – poloha ulice u sadu;

substantivní pojmenování: *Podskalí*¹⁰⁶ (PŘ 1900) – viz heslo *Podskalí*, část obce VM;

- pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot

Hlavní nádraží – objekty nádraží byly postaveny roku 1875;

Lesní hřbitov – objekty hřbitova byly vystavěny roku 1933;

Staré Lázně – viz výše heslo *Lázeňská*.

2.2.2.2 Předložková pojmenování

- podtyp KDE

*Na Rozhledně*¹⁰⁷ (P v době první republiky, ZP 1996) – směřuje do míst, kde stávala stará dřevěná rozhledna;

U Hřebčince (P v 1/2 20. st.) – Zemský hřebčinec v Písku byl postaven v roce 1902;

U Nádraží (PŘ 2004);

U Nemocnice – v 70. letech 20. st. byly v ulici postaveny 3 obytné domy;

U Vodárny – městská vodárna byla postavena v roce 1893, vodovod byl v Písku dokončen roku 1900;

Za Gymnáziem (P 1993) – ulice se nachází za budovou gymnázia;

Za Nádražím (P 1966);

Za Pazdernou (PŘ 1966) – v roce 1803 byla na začátku dnešní ulice vystavěna pazderna;

- pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot

*Na Ostrově*¹⁰⁸ – restaurace byla na městském ostrově postavena již v roce 1890, dnešní budova z roku 1996 je její replikou;

¹⁰⁴ V 19. století se ulicí *Lázeňskou* nazývala dnešní *Tyršova* ulice.

¹⁰⁵ Název *Sadová* byl v minulosti užíván také pro dnešní *Tylovu* ulici.

¹⁰⁶ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Vnitřní Město.

¹⁰⁷ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště.

Pod Lesním hřbitovem – pojmenování zahrnuje kolonii zahradních domků pod hřbitovem;

U Hromové jedle – hájovna v těchto místech stála již v roce 1758; pojmenování vzniklo podle vysoké jedle, do které uhodil blesk;

U Smrkovické silnice – pod tímto názvem jsou evidovány objekty teplárny postavené v roce 1987;

*U Železničního mostu*¹⁰⁹ – v blízkosti železničního mostu;

Za Stanicí Písek město – pod touto adresou jsou evidovány objekty zemědělského družstva, které se nacházejí nedaleko vlakové zastávky Písek město.

2.2.3 Podle původního místního nebo pomístního jména, z něhož název ulice vychází

2.2.3.1 Bezpředložková pojmenování

*Putimská Vysoká*¹¹⁰ (P ve 30. letech 20. st., ZP 2000) – pahorek v blízkosti se nazývá *Na Vysoké*. Putim je vesnice nacházející se nedaleko lokality;

- **pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot**

Ostrý vrch – hájenka, vystavěná v letech 1880–1881; pojmenování podle umístění pod kopcem s hřebenovitým vrchem, jehož název zní *Ostrý vrch*.

2.2.3.2 Předložková pojmenování

- **podtyp KDE**

Na Houpačkách (P 1912) – ulice pojmenována podle pomístního názvu *Na Houpačce* – v místě byly mokřady a půda se zde houpala;

Na Trubách (P 1925) – těmito místy vedl vodovod z lesních rybníků – název ulice získala podle vrtaných trub vodovodu, stejné pojmenování nese také rybník *Truba*;

*V Oudolí*¹¹¹ (P 1966) – původní pomístní název lokality *V Údolí*;

Za Šarlákem (P 1993) – původní starý název polí *Šarlat* a *Šarlatského rybníka*;

¹⁰⁸ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Pražské Předměstí. V Části obce BP však není v současné době vedena žádná adresa.

¹⁰⁹ Na MVČR není evidována žádná adresa. Tato ulice je na seznamu MVČR, ale není na seznamu z MÚ v Písku, v lokalitě se nacházejí pouze garáže, kterým není přidělováno evidenční číslo.

¹¹⁰ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí, Hradiště a Smrkovice.

¹¹¹ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště.

- **pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot**
Pod Amerikou – Amerika je název lesů nad Pískem;
*U Semického kříže*¹¹² – pomístní název *U Semického kříže* vznikl už v 17. st., motivací k pojmenování byl dřevěný kříž, který se nacházel blízko Semic při cestě do Českých Budějovic;
V Živci – samota, dnes je zde restaurace; pomístní název lokality *V Živci* vznikl koncem 19. st., kdy se na tomto místě těžil živec.

2.2.4 Pouze podle polohy

2.2.4.1 Předložková pojmenování

- **podtyp KDE**
Na Pahorku (P 1973);
*Na Rozmezí*¹¹³ (P 1946) – ulicí probíhá hranice katastru obce Písek a obce Hradiště;
- **pojmenování samostatných objektů dvorů a samot**
*Na Křižatkách*¹¹⁴ – současný dům evidovaný pod touto adresou byl postaven v roce 1970; název znamená křižovatku cest.

2.3 Charakterizační urbanonyma na základě vztahového modelu

„jaký“, „jaká“

2.3.1 Podle polohy a terénního uzpůsobení

- Dolní*¹¹⁵ (P 2000);
- Lesní* (P v 70. letech 20. st.) – poloha na okraji lesa;
- Okružní*¹¹⁶ (P 1998) – obkrouží blok domů.

2.3.2 Podle řemesla zde usídleného

- Truhlářská* (P 1925, ZP 1990) – v ulici působili truhláři;
- **pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot**
*U Vodáka*¹¹⁷ – stavení č. p. 176 bylo sídlem vodáka Matěje Pokazníka; první zmínka o něm pochází z roku 1694.

¹¹² Na MVČR je pod tímto názvem evidovaný pouze jeden objekt, zřejmě skupina rekreačních chat.

¹¹³ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště.

¹¹⁴ Také pomístní název lokality.

¹¹⁵ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště.

¹¹⁶ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště.

¹¹⁷ Také pomístní název lokality. Na místě samoty jsou dnes vystavěny další domky.

2.3.3 Podle tvaru (kategorie nemá zastoupení).

2.3.4 Podle funkce (kategorie nemá zastoupení).

2.3.5 Podle charakteristické vlastnosti

2.3.5.1 Adjektivní název

Lipová alej (PŘ 1973) – v těchto místech byly roku 1885 vysázeny lípy.

2.3.5.2 Substantivní název

- **pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot**

Samoty – pod tímto názvem evidovány objekty Masokombinátu (závod uveden do provozu roku 1955), rodinný domek a objekty bývalého Okresního stavebního podniku.

2.3.5.3 Předložkový název

*V Zátíši*¹¹⁸ (P 2000) – úzká tichá ulička.

Shrnutí

Část obce Budějovické Předměstí zahrnuje celkem 129 ulic, tedy nejvíce ze všech městských částí. Poměr honorifikačních a nehonorifikačních pojmenování je přibližně stejný.

Do kategorie **honorifikačních urbanonym** náleží **64 ulic** (tj. **49,5%**). Největší zastoupení v rámci této kategorie mají **deantroponymická honorifikační urbanonyma** (celkem 55 ulic). Podle osobností ze starší historie je pojmenováno 9 ulic. Časté je také pojmenování podle osobností z novější historie, které jsou známé z kulturního, literárního či politického života (14 ulic). Největší zastoupení však v rámci této kategorie mají pojmenování ulic, která se inspirovala jmény píseckých rodáků nebo osobností se vztahem k Písku. Na základě této motivace bylo pojmenováno celkem 32 ulic a mezi jmény, která zde převažují, můžeme hledat jména spisovatelů, vědců, ale především regionálních osobností, které v minulosti výrazným způsobem přispěly k rozvoji města. Své zastoupení v této městské části má rovněž kategorie **detoponymických a deetnonymických honorifikačních urbanonym** (1 ulice), 5 ulic náleží do kategorie **dechrématonymických honorifikačních urbanonym** a celkem 3 ulice se řadí do kategorie **deapelativních honorifikačních urbanonym**.

¹¹⁸ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště.

Celkem **65 ulic** (tj. **50,5%**) je pojmenováno **nehonorifikačně**. Také zde mají početné zastoupení **deantroponymická urbanonyma** (13 ulic), v jejichž případech se téměř výlučně jedná o pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot. Nejpočetnější kategorií, do které náleží 44 ulic, však tvoří **detoponymická urbanonyma**. 8 ulic je pojmenováno na základě směru, kterým leží nějaké město nebo obec. Celkem 24 ulic se řadí do kategorie urbanonym pojmenovaných podle objektu, k němuž nebo kolem něhož ulice vedla či vede. V rámci této podkategorie najdeme pojmenování předložková i bezpředložková, často se zde vyskytují také pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot. 9 ulic nese název, který odkazuje k původnímu místnímu nebo pomístnímu jménu a jména 3 ulic byla motivována pouze jejich polohou. Kategorie **charakterizačních urbanonym pojmenovaných na základě vztahového modelu „jaký“, „jaká“** je v této městské části zastoupena v počtu 8 ulic.

K prvnímu pojmenování ulic v této části města došlo již v roce 1785. V tomto roce byla pojmenována ulice *Budějovická*, které si svůj původní název (ačkoliv byl v průběhu let měněn) uchovala dodnes. Dnešní ulice *Fráni Šrámka* nesla v roce 1785 název *Putimská*, dnešní *Nádražní* ulice byla nazývána ulicí *Smrkovickou*.

K masivnímu rozvoji výstavby a pojmenování ulic Budějovického předměstí však došlo až ve 20. století. Velká většina ulic získala svůj název při tzv. velkém přejmenování ulic 3. února roku 1900. V tomto roce svůj dnešní název dostaly ulice *Budovcova*, *Roháčova*, *Rokycanova*, *Jeronýmova*, *Karlova*, *Prokopova*, *Erbenova*, *Kollárova*, *Tyršova*, *Gregorova*, *Kocínova*, *Švantlova*, *Tylova*, *Píseckého*, *Žižkova třída*, *Bakaláře*, *Podskalí*, *Nádražní*. Pojmenováno bylo také *Fügnerovo náměstí* a ulice *Ostrovní*, jejichž názvy byly později změněny, rada města se však ve 40. letech opět vrátila k jejich původním pojmenováním.

V roce 1907 získaly své dnešní názvy ulice *Harantova*, *Preslova*, *Šafaříkova*, *Zeyerova*, *Dobrovského*, *Purkyňova*, *Sedláčkova* a *Táborská*. Další pojmenování či přejmenování ulic následovala v letech 1912, 1925, 1930 a 1931.

Významné pro ulice této části města bylo období okupace, kdy v roce 1940 došlo ke zrušení většiny názvů, týkajících se československých legií. Např. ulice *Zborovská* byla přejmenována na ulici *Ševčíkovu*, ulice *Legionářská* nesla název *Mozartova*. Ulice byly také často pojmenovány po představitelích Německé říše (např. *Reinhard Heydrich Platz*), případně po národních umělcích (např. *Dvořákova*, *Goethova*). Po skončení 2. světové války však byly jejich názvy opět změněny.

K dalšímu pojmenování nově vzniklých ulic či k přejmenování ulic starších došlo v letech 1945, 1946, 1951, 1953, 1962, 1966, 1973, 1975, 1985, 1990, 1993, 1996 a 1998. S příchodem 21. století se výstavba v této části města také nezastavila a ulice byly pojmenovány v letech 2000, 2004 a také 2008. K nejnovějším názvům patří např. ulice *V Zátíší, Obchodní, Janotova, Havelkova* atd.

Velké zastoupení v části obce Budějovické Předměstí mají pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot, které se většinou nacházejí v okrajových částech města, avšak jsou jeho nedílnou součástí již několik století. Většina názvů je tvořena od jména nebo příjmení osoby, která objekt v minulosti postavila nebo vlastnila (např. *U Honzíčka, U Martínka* apod.). Pojmenování často vznikla také na základě místního nebo pomístního jména lokality, na které se dvůr či samota nachází (např. *Pod Amerikou, V Živci* aj.). K nejstarším názvům patří *Flekačky*. Jedná se o samoty starého původu, o nichž zmínku nacházíme již v 16. století. Většina pojmenování však pochází z přelomu 18. a 19. století (např. *U Povolných, Za Ptáčkou* apod.). Najdeme zde také pojmenování objektů, které byly vystavěny až ve 20. století (např. *Sulanov, Lesní hřbitov* atd.)

Za zmínku jistě stojí pojmenování *Rybářská ulice*, kterou na současných mapách města již nenajdeme. Tato prastará komunikace patřila spolu s ulicemi *Budějovická* a *Putimská*¹¹⁹ vůbec k nejstarším názvům v Písku. Ulice byly pravděpodobně pojmenovány již v počátcích města a jejich názvy byly úředně potvrzeny také při prvním oficiálním pojmenování ulic 21. října roku 1785. Motivace k pojmenování *Rybářské ulice* je zjevná, zcela jistě zde u řeky už ve středověku bydleli a zároveň provozovali svou živnost mnozí rybáři. Ulice se dostala do povědomí také díky Václavu Krškovi, jehož film *Kluci na řece* byl natáčen v Písku a inspiroval se každodenním životem lidí v této malebné uličce. Ve 30. letech 20. st. se však v Písku začalo uvažovat o stavbě nového mostu a o regulaci řeky, městská rada tehdy rozhodla o demolici *Rybářské ulice* a o výstavbě nového nábřeží na jejím místě. K asanaci nábřeží došlo až v 60. letech, v roce 1966 bylo nově vzniklé nábřeží pojmenováno *nábřežím 1. máje* a poslední domy z původní *Rybářské ulice* zmizely roku 1967.

Písek je často spojován se jménem Fráni Šrámka a to se odráží také v pojmenování ulic. Současná ulice *Fráni Šrámka* je po tomto slavném spisovateli

¹¹⁹ Název *Putimská* se v minulosti užíval pro dnešní ulici *Fráni Šrámka*.

pojmenována od roku 1962. Pokud se podíváme do minulosti, Šrámkovo jméno nesly také dnešní ulice *Ostrovní* a *Otakara Jeremiáše*.

Následující tabulka opět zachycuje změny v uličním názvosloví Budějovického Předměstí, ke kterým došlo od počátku 20. století.

Rok přejmenování	Dnešní pojmenování	Původní pojmenování
1900	<i>Rokycanova</i>	<i>Na Trubách</i>
	<i>Jeronýmova</i>	<i>Skřivánková ulice</i>
	<i>Erbenova</i>	<i>Novosedská</i>
	<i>Tylova</i>	<i>Sadová</i>
	<i>Tyršova</i>	<i>Lázeňská</i>
	<i>Gregorova</i>	<i>Poštovská</i>
	<i>Žižkova třída</i>	<i>Táborská</i>
1945	<i>Denisova</i>	<i>Goethova</i> (1940) <i>Denisova</i> (1925)
	<i>Fügnerovo náměstí</i>	<i>Adalbert Stifter Platz</i> (1941) <i>Fügnerovo náměstí</i> (1900)
	<i>Zborovská</i>	<i>Ševčíkova</i> (1940) <i>Zborovská</i> (1931)
1946	<i>Nádražní</i>	<i>Švehlova</i> (1934) <i>Nádražní</i> (1900)
1949	<i>Ostrovní</i>	<i>Fráni Šrámka</i> (1946) <i>Ostrovní</i> (1900)
1951	<i>Mírové náměstí</i>	<i>Dr. Edvarda Beneše</i> (1945) <i>Reinhard Heydrich Platz</i> (1942) <i>Žižkovo náměstí</i> (1912)
1962	<i>Boženy Němcové</i>	<i>Štefánikova</i> (1925)
	<i>Otakara Jeremiáše</i>	<i>Fráni Šrámka</i> (1945) <i>Dvořákova</i> (1940) <i>Plukovníka Švece</i> (1932)

1962	<i>Otakara Ševčíka</i>	<i>Na Převorce</i> (1917)
	<i>Smetanovo náměstí</i>	<i>Legionářské náměstí</i> (1945) <i>Smetanovo náměstí</i> (1940) <i>Legionářské náměstí</i> (1933)
1966	<i>nábřeží 1. máje</i>	<i>Rybářská ulice</i> (1900)
	<i>Za Pazdernou</i>	<i>Samoty</i>
1971	<i>Sadová</i>	<i>Masarykova</i> (1968) <i>Sadová</i> (1953) <i>Schiller Gasse</i> (1940) <i>Masarykova</i> (1919) <i>U Jubilejního sadu</i> (1912)
1973	<i>Lipová alej</i>	<i>Zátkova alej</i> (1906)
1990	<i>Budějovická</i>	<i>Sovětské armády</i> (1962) <i>Stalingradská</i> (1950) <i>Husova</i> (1900)
	<i>Dr. M. Horákové</i>	<i>Gottwaldova</i> (1967)
	<i>Legionářská</i>	<i>Jana Švermy</i> (1962) <i>Mozartova</i> (1940) <i>Československých legií</i> (1925)
	<i>Rašínova</i>	<i>Julia Fučíka</i> (1949) <i>Rašínova</i> (1925)
	<i>Richarda Weinera</i>	<i>Šmeralova</i> (1985)
	<i>Smrkovická</i>	<i>Běloruská</i> (1980)
	<i>Truhlářská</i>	<i>Gomelská</i> (1980) <i>Truhlářská</i> (1925)
	<i>17. listopadu</i>	<i>Antonína Zápotockého</i> (1967)
1991	<i>Harantova</i>	<i>třída 9. května</i> (1967) <i>Harantova</i> (1907) <i>Jiřího z Poděbrad</i> (1900)
2004	<i>U Nádraží</i>	<i>Průmyslová</i>

3.3.3 PRAŽSKÉ PŘEDMĚSTÍ

Část města na levém břehu řeky Otavy byla původně nazývána předměstím Za mostem nebo Zámostským. V 17. a v 18. století měly názvy pouze některé části tohoto předměstí (např. *jdouc ke sv. Trojici, jdouc ku Pěníku*).¹²⁰ Nynější název Pražské Předměstí vznikl až později podle orientace předměstí směrem k Praze.

Tato část obce dnes eviduje **28 ulic**¹²¹, všechny náleží do katastrálního území Písek o rozloze 3804 ha¹²².

Klasifikace ulic

1. HONORIFIKAČNÍ urbanonyma

1.1 Deantroponymická honorifikační urbanonyma

1.1.1 Osobnosti ze starší historie

1.1.1.1 **Rodné jméno + příjmení** (kategorie nemá zastoupení).

1.1.1.2 **Rodné jméno nebo příjmení**

- **ve tvaru adjektiva posesivního utvořeného z rodného jména**

Přemyslova (PŘ 1900) – Přemysl, bájný kníže, manžel kněžny Libuše;

Svatoplukova (P 1900) – Svatopluk (871–894), panovník Velké Moravy;

Vladislavova (P 1900, ZP 2008) – Vladislav II. (asi 1110 – 1174), kníže a druhý český král;

- **adjektivní příjmi či příjmení v genitivu**

Třebízského (P 1900) – Václav Beneš Třebízský (1849–1884), kněz a literát.

1.1.2 Osobnosti z novější historie známé z kulturního, literárního či politického života

1.1.2.1 **Samostatné příjmení**

- **ve tvaru adjektiva posesivního**

Čechova (PŘ 1900) – Svatopluk Čech (1846–1908), básník, prozaik a redaktor;

¹²⁰ A. Sedláček, *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou*, 2. díl. Od zřízení král. úřadu až do dnešní doby, Písek 1912, s. 447.

¹²¹ <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=21192>; [cit. 2013-03-27].

¹²² <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/720755/Pisek>; [cit. 2013-03-08].

- **adjektivní příjmení v genitivu**
Jablonského (PŘ 1900) – Boleslav Jablonský (1813–1881), básník, příslušník tzv. vlasteneckých kněží, člen premonstrátského řádu;
Vinařického (P 1907) – Karel Alois Vinařický (1803–1869), příslušník tzv. vlasteneckých kněží, národní buditel a zakladatel české dětské literatury.

1.1.3 Píseční rodáci a osoby se vztahem k Písku

1.1.3.1 Podtyp příjmení

- **ve tvaru adjektiva posesivního**
Dvořákova (P 1946) – Antonín Dvořák (1841–1904), hudební skladatel; často navštěvoval Písek, přátelil se s mnoha píseckými osobnostmi;
- **adjektivní příjmení v genitivu**
Čelakovského (P 1900) – František Ladislav Čelakovský (1799–1852), básník a vědec, student píseckého gymnázia.

1.1.3.2 Podtyp rodné jméno + příjmení

- **oba substantivní tvary v genitivu**
Stanislava Maliny (P 2003) – Stanislav Malina¹²³ (1926–1964), legendární motocyklový závodník, který závodil mimo jiné také na okruhu nedaleko Písku – ten nesl jeho jméno.

1.2 Detoponymická a deetnonymická honorifikační urbanonyma – bez orientační funkce k objektu (kategorie nemá zastoupení).

1.3 Dechrématonymická honorifikační urbanonyma

1.3.1 Podle významných událostí; jejich dat a výročí (kategorie nemá zastoupení).

1.3.2 Podle abstraktních pojmů spojených s historickými událostmi

třída Národní svobody (PŘ 1919, ZP 1949) – pojmenována k příležitosti vzniku ČSR.

1.4 Deapelativní honorifikační urbanonyma (kategorie nemá zastoupení).

¹²³ <http://www.motorkari.cz/motosport/silnicni/legendy/nejvetsi-hvezdy-ceskoslovenske-silnice-12--8875.html>; [cit. 2013-04-01].

2. NEHONORIFIKAČNÍ urbanonyma

2.1 Deantroponymická urbanonyma (pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot) – (kategorie nemá zastoupení).

2.2 Detoponymická urbanonyma

2.2.1 Směr, kterým leží nějaké město, obec

2.2.1.1 Bezpředložková pojmenování, adjektiva relační místní

Čížovská (P 1998) – obec Čížová;

Dobešická (P 2003) – obec Dobešice;

Pražská (P 1785, ZP 1900, 1940, 1990);

Topělecká (P 70. léta 20. století) – obec Topělec.

2.2.2 Podle objektu, k němuž nebo kolem něhož ulice vedla / vede

2.2.2.1 Bezpředložková pojmenování, adjektiva relační místní

Průmyslová (P 2004)¹²⁴ – vede kolem průmyslové zóny;

Svatotrojická (odedávna *Svatotrojická*, ZP 1995) – vede ke Svatotrojickému hřbitovu.

2.2.2.2 Předložková pojmenování

- podtyp KDE

Na Výstavišti (P za první republiky) – v lokalitě se odehrávaly velkolepé výstavy;

U Výstaviště (P 1946) – v lokalitě se odehrávaly velkolepé výstavy;

- pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot

*Na Ostrově*¹²⁵ – viz heslo *Na Ostrově*, část obce BP.

2.2.3 Podle původního místního nebo pomístního jména, z něhož název ulice vychází

2.2.3.1 Bezpředložková pojmenování (kategorie nemá zastoupení).

¹²⁴ Současně se vznikem této ulice byl schválen nový název ulice *U Nádraží* pro ulici, která dříve nesla název *Průmyslová*.

¹²⁵ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Pražské Předměstí. V Části obce BP však není v současné době vedena žádná adresa.

2.2.3.2 Předložková pojmenování

- podtyp KDE

Na Jihru (P 1907) – *Jiher* či *Jihro* – původní název pro potok, který těmito místy vedl;

Na Pěníku (*jdouc ku Pěníku* 1785, P 1907) – *Pěník* = nový název potoku *Jiher*;

Na Stínadlech (P 1931) – pro tuto lokalitu byl v minulosti užíván pomístní název *U Stinadel*;

V Portyči (P 1999) – *Portici* – městečko v jižní Itálii, v němž na počátku 19. st. bojovali vojáci píseckého pluku a které jim připomínalo rodný Písek. Po návratu domů se název Portyč ujal i mezi obyvateli a později se přenesl na pojmenování ulice, kina i sídliště;

- pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot

*Na Kuchyňce*¹²⁶ – původně samota, stejný název nese také pojmenování lokality v okolí;

Pod Portyčskými skalami – pod tímto názvem je evidována čistící stanice odpadních vod (vybudována v letech 1965–1971); název *Nad Skalama* je starý pomístní název polí, na kterých čistička stojí;

U Židovského hřbitova (*asi 1875/6) – pod tímto názvem veden původní železniční strážní domek, v jehož blízkosti byl v roce 1876 založen židovský hřbitov. Lokalita v blízkosti je nazývána *Za Židovským hřbitovem*.

2.3 Charakterizační urbanonyma na základě vztahového modelu

„jaký“, „jaká“

2.3.1 Podle polohy a terénního uzpůsobení (kategorie nemá zastoupení).

2.3.2 Podle řemesla zde usídleného (kategorie nemá zastoupení).

2.3.3 Podle tvaru (kategorie nemá zastoupení).

2.3.4 Podle funkce (kategorie nemá zastoupení).

¹²⁶ Na MVČR není v současnosti pod tímto názvem vedena žádná adresa.

2.3.5 Podle charakteristické vlastnosti

2.3.5.1 **Adjektivní název** (kategorie nemá zastoupení).

2.3.5.2 **Substantivní název**

- **pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot**

*Robinson*¹²⁷ (P 90. léta 19. st.) – stavení vedené pod tímto názvem zde bylo vystavěno v roce 1860. Původní název zněl *U Slavíků*, podle původního majitele Antonína Slavíka. Současný název se užívá od 90. let 19. století, pravděpodobně pro odlehlost samoty od města.

Shrnutí

Kategorie **honorifikačních urbanonym** je v této části města zastoupena **11 ulicemi**, z celkového počtu 28 ulic tento údaj odpovídá přibližně **39%**. Největší část v rámci této kategorie tvoří **deantroponymická honorifikační urbanonyma** (celkem 10 ulic). Konkrétně se jedná o 4 ulice pojmenované podle osobností známých ze starší historie, 3 ulice nesou název po osobnostech známých z novější historie a po osobnostech, které měly vztah k Písku, jsou pojmenovány 3 ulice. Pouze 1 ulice spadá do kategorie **dechrématonymických honorifikačních urbanonym**.

Poměrně větší počet ulic v této části města náleží do kategorie **nehonorifikačních urbanonym** (celkem **17 ulic**, tj. **61%**). Oproti předešlým městským částem zde vůbec není zastoupena kategorie deantroponymických urbanonym. Naopak většina ulic patří do kategorie **detoponymických urbanonym** (16 ulic). Svě zastoupení zde mají ulice pojmenované podle směru, kterým leží nějaké město nebo obec (4 ulice), dále ulice pojmenované podle objektu, k němuž nebo kolem něhož vedou (5 ulic) a názvy 7 ulic jsou motivovány místními či pomístními názvy. Do kategorie **charakterizačních urbanonym pojmenovaných na základě vztahového modelu „jaký“, „jaká“** spadá 1 ulice.

Z historického hlediska patří k nejstarším pojmenováním v této lokalitě ulice *Svatotrojická*. Ta se odedávna označovala „*jdouc ke sv. Trojici*“ (tedy ke hřbitovu sv. Trojice). V roce 1785 bylo rozhodnuto dát ulici jméno *Špitálská*, název se však neujal

¹²⁷ Aluze na postavu z knihy *Život a zvláštní podivná dobrodružství Robinsona Crusoa, námořníka z Yorku* (1. vyd. 1719) od anglického spisovatele Daniela Defoa.

stejně jako ten z roku 1900, kdy ulice dostala jméno *Balbínova*, a tak se pro ni dále užívalo označení *Svatotrojická*. Roku 1973 ulici pojmenovali *U Jezu*, městské zastupitelstvo se však roku 1995 opět vrátilo k jejímu původnímu historickému pojmenování *Svatotrojická*.

Složitý vývoj měly také ulice *Pražská* a *třída Národní svobody*. Dnes se jedná o dvě samostatné ulice, v minulosti tomu však tak nebylo a obě nesly již roku 1785 společné pojmenování *Pražská*, které bylo úředně potvrzeno také roku 1900. V roce 1916 byla ulice nazvána *třídou Arcivévody Karla*, roku 1919 byla pojmenována jako *třída Národní svobody*. V době protektorátu musel být název změněn, a tak roku 1940 celá ulice získala opět název *Pražská*. Po válce v roce 1949 byla ulice rozdělena, část byla pojmenována jako *třída Národní svobody* a svůj název si udržela do dnešního dne. Druhá část ulice byla toho roku nazvána jako *Leninova*, její název se však ještě proměňoval. Od roku 1962 nesla název *Československé armády*, v roce 1990 se tomuto úseku původní ulice dostalo opětovného pojmenování *Pražská*.

Většina ulic v této lokalitě svůj dnešní název získala na počátku 20. století. V roce 1900 byly pojmenovány např. ulice *Svatoplukova*, *Vladislavova* nebo *Třebízského*. Přejmenovány v tomto roce byly ulice *Přemyslova*, *Čechova* a *Jablonského*, které si názvy uchovaly dodnes. Pro pojmenování ulic byly významné také roky 1907 a 1946. Mnoho ulic v této lokalitě vzniklo od 90. let 20. století. K nejnovějším patří ulice *Stanislava Maliny*, *Čížovská*, *Dobešická*, *Průmyslová* a *V Portyči*.

Tabulka ulic přejmenovaných ve 20. století:

Rok přejmenování	Dnešní pojmenování	Původní pojmenování
1900	<i>Čechova</i>	<i>Portyč</i>
	<i>Jablonského</i>	<i>Novomlýnská</i>
	<i>Přemyslova</i>	<i>Kodlova</i>
1949	<i>třída Národní svobody</i>	<i>Pražská</i> (1940) <i>třída Národní svobody</i> (1919) <i>třída Arcivévody Karla</i> (1916) <i>Pražská třída</i> (1900)

1990	<i>Pražská</i>	<i>Československé armády</i> (1962) <i>Leninova</i> (1949) <i>Pražská</i> (1940) <i>třída Národní Svobody</i> (1919) <i>třída Arcivévodů Karla</i> (1916) <i>Pražská třída</i> (1900)
1995	<i>Svatotrojická</i>	<i>U Jezu</i> (1973) <i>Balbínova</i> (1900)
2008	<i>Vladislavova</i>	<i>Štefánikova</i> <i>Vladislavova</i> (1900)

3.3.4 VÁCLAVSKÉ PŘEDMĚSTÍ

Městská část **Václavské Předměstí**¹²⁸ se nachází na západní straně města Písek, leží na levém břehu řeky Otavy. Původní osada, která v těchto místech stávala, byla pravděpodobně ještě starší než samotné město Písek. V listině krále Jindřicha Korutanského z roku 1308 byla nazývána jako staré město Písek. Z roku 1378 pochází první písemná zmínka o kostele sv. Václava, který byl v místě dnešního předměstí vystavěn a po němž se také od nepaměti této čtvrti říká Svatý Václav. Až v roce 1973 byla městská část oficiálně nazvána Václavským Předměstím.

Tato část obce dnes eviduje celkem **26 ulic**¹²⁹, které spadají do katastrálního území Písek o výměře 3804 ha¹³⁰.

Klasifikace ulic

1. HONORIFIKAČNÍ urbanonyma

1.1 Deantroponymická honorifikační urbanonyma

1.1.1 Osobnosti ze starší historie

1.1.1.1 **Rodné jméno + příjmení** (kategorie nemá zastoupení).

1.1.1.2 **Rodné jméno nebo příjmení**

- **ve tvaru adjektiva posesivního utvořeného z rodného jména**

Bořivojova (P 1930) – kníže Bořivoj († asi 894), první historicky doložený Přemyslovec;

*Bruncvíkova*¹³¹ (P 2009) – Bruncvík, podle legendy kníže, který zabitím draka zachránil lva a tím přidal do českého znaku vedle orlice také symbol lva;

*Horymírova*¹³² (P 2009) – Horymír, bájný český vladyka, který vynikl hrdinským překonáním hradeb Vyšehradu na svém koni Šemíkovi;

Hostivítova (P 2000) – Hostivít, bájný český kníže, otec prvního historicky doloženého Přemyslovce Bořivoje;

Krokova (P 2000) – Krok, bájný český vojvoda. Otec Kazi, Tety a Libuše;

Křesomyslova (P 2000) – Křesomysl, bájný český kníže;

¹²⁸ L. Ludvík – J. Prášek, *Písecké ulice – náměstí, samoty a komunikace*, o. c. v pozn. 2, 72 a 88, s. 133.

¹²⁹ <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=21193>; [cit. 2013-03-27].

¹³⁰ <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/720755/Pisek>; [cit. 2013-03-08].

¹³¹ Na MVČR není evidována žádná adresa.

¹³² Na MVČR není evidována žádná adresa.

Libušina (P 2009) – kněžna Libuše;

Mnatova (P 2000) – Mnata, bájný český kníže;

Neklanova (P 2000) – Neklan, bájný český kníže;

Vnislavova (P 2000) – Vnislav, bájný český kníže;

Vojenova (P 2000) – Vojen, bájný český kníže;

Vratislavova (P 1930) – kníže Vratislav I. (asi 888–921), otec knížete Václava;

výjimečně druhově posesivní: *Václavská* (P 1930) – sv. Václav (asi 908–935), kníže z dynastie Přemyslovců, patron české země.

1.1.1.3 **Podtyp posesivní deantroponymické adjektivum + apelativum označující místo**

- **ve tvaru adjektiva druhově posesivního**

Václavské náměstí (P 1930) – viz výše ul. *Václavská*.

1.1.2 **Osobnosti z novější historie známé z kulturního, literárního či politického života** (kategorie nemá zastoupení).

1.1.3 **Píseční rodáci a osoby se vztahem k Písku**

1.1.3.1 **Podtyp příjmení**

- **ve tvaru adjektiva posesivního**

Burketova (PŘ 1934) – Ladislav Burket (1855–1933 Písek), ředitel lesnické školy v Písku, čestný občan města.

1.2 **Detoponymická a deetnonymická honorifikační urbanonyma** – bez orientační funkce k objektu

1.2.1 **Názvy vztahující se k historické události, která se odehrála v nějakém místě**

Dukelská (P 1966) – jméno na paměť bojů 1. československého armádního sboru v Dukelském průsmyku roku 1944.

1.3 **Dechrématonymická honorifikační urbanonyma** (kategorie nemá zastoupení).

1.4 Deapelativní honorifikační urbanonyma (kategorie nemá zastoupení).

2. NEHONORIFIKAČNÍ urbanonyma

2.1 Deantroponymická urbanonyma (pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot)

2.1.1 Podtyp z rodného jména (kategorie nemá zastoupení).

2.1.2 Podtyp z příjmení

2.1.2.1 Pojmenování bezpředložková označující místo podle příjmení osoby, která tam žila:

Síbrovna (*18.–19. st.) – dvůr za Pískem pojmenovaný podle pracovníka krajského soudu Jana Raimunda Siebra; statek mu přinesla věnem manželka;

Kocourov (* okolo 1800) – současný majitel uvádí, že usedlost dostala název podle původního vlastníka.

2.2 Detoponymická urbanonyma

2.2.1 Směr, kterým leží nějaké město, obec

2.2.1.1 Bezpředložková pojmenování, adjektiva relační místní

Strakonická (P 1946) – k městu Strakonice;

Zátavské nábřeží (*1880 – z tohoto roku pocházejí první domky) – leží směrem proti proudu řeky k vesnici *Zátaví*.

2.2.2 Podle objektu, k němuž nebo kolem něhož ulice vedla / vede

2.2.2.1 Bezpředložková pojmenování, adjektiva relační místní

Lesnická (P 1946) – areál lesnické školy zabírá celou jednu stranu ulice.

2.2.2.2 Předložková pojmenování

- **podtyp KDE**

U Papírny (P 1946) – směřuje do míst, kde stávala stará papírna.

2.2.3 Podle původního místního nebo pomístního jména, z něhož název ulice vychází

2.2.3.1 Bezpředložková pojmenování

Vinická (P 1951) – nedaleko stával již v 16. st. dvůr s názvem *Vinice*.

2.2.3.2 Předložková pojmenování

- podtyp KDE – pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot

Na Vinici (* v polovině 16. st.) – v místě dvora s názvem *Vinice*.

2.3 Charakterizační urbanonyma na základě vztahového modelu

„jaký“, „jaká“

2.3.1 Podle polohy a terénního uzpůsobení (kategorie nemá zastoupení).

2.3.2 Podle řemesla zde usídleného (kategorie nemá zastoupení).

2.3.3 Podle tvaru

Krátká (P 1951).

2.3.4 Podle funkce

Příčná (P 1946) – krátká spojnice dvou hlavních ulic.

Shrnutí

Celkem 26 ulic je evidováno v části obce Václavské Předměstí, **16** z nich patří do kategorie **honorifikačních urbanonym** (tj. **62%**). Hojně je zde zastoupena kategorie **deantroponymických honorifikačních urbanonym**, do které náleží 15 ulic. Většina z nich je pojmenována po osobnostech ze starší historie (14 ulic), 1 ulice nese název po osobnosti, která je úzce spjata s Pískem. Zastoupena je také kategorie **detoponymických a deetnonymických honorifikačních urbanonym**, kam se řadí 1 ulice, jejíž název je motivovaný historickou událostí, která se odehrála v nějakém místě.

10 ulic (tj. **38%**) je pojmenováno **nehonorifikačně**. Názvy 2 samot náleží do kategorie **deantroponymických urbanonym**. Největší zastoupení (celkem 6 ulic) však má kategorie **detoponymických urbanonym**, ve které najdeme názvy ulic označující směr, kterým leží nějaké město nebo obec (2 ulice). 2 ulice jsou pojmenovány podle jejich polohy a 2 urbanonyma nesou název podle původního místního nebo pomístního jména. 2 ulice se řadí do kategorie **charakterizačních urbanonym**, pojmenovány jsou podle tvaru a podle funkce.

Přestože je tato městská část pravděpodobně starší než samotné královské město Písek, ulice zde dlouhá léta zůstávaly bez názvů. Pojmenována byla pouze hlavní

komunikace v této oblasti, dnešní *Burketova* ulice, které se říkalo *Strakonická*. Roku 1925 dostala jméno *Čelakovského* a dnešní název nese od roku 1934.

O pojmenování dalších ulic tohoto předměstí se začalo jednat v roce 1930. Toho roku získaly své jméno ulice *Bořivojova*, *Vratislavova*, *Václavská* a *Václavské nábřeží*. Ostatní ulice musely na pojmenování čekat až do roku 1946, 1951 a 1966.

Pro urbanistický rozvoj Václavského Předměstí byl však velmi významný rok 2000. Na konci 20. století došlo v této lokalitě k mohutnému rozvoji výstavby a s tím souvisel také požadavek na pojmenování nově vzniklých ulic. Po osobnostech ze starší české historie dostaly jména již první ulice v této části města, proto se letopisecká komise rozhodla pojmenovat i ulice v nově vznikající zástavbě ve stejném duchu. Důvodem k tomuto rozhodnutí byla jistě také skutečnost, že v těchto místech kdysi stával původní starý Písek a historie tohoto předměstí tak sahá daleko do minulosti. Pro pojmenování ulic byla užita jména bájných českých knížat, mýtických následníků Přemysla Oráče a kněžny Libuše. Jmen ale nebyl dostatek, proto Staré pověsti české posloužily jako inspirace také k pojmenování dalších ulic. Od roku 2000 jsou tedy součástí Václavského Předměstí ulice *Hostivítova*, *Křesomyslova*, *Mnatova*, *Neklanova*, *Vnislavova*, *Vojenova* a *Krokova*. Roku 2009 městské zastupitelstvo schválilo názvy ulic *Bruncvíkova*, *Horymírova* a *Libušina*.

3.3.5 HRADIŠTĚ

První písemná zmínka o vesnici Hradiště, která se nacházela v bezprostřední blízkosti města Písku, pochází z roku 1389¹³³. Motivaci k pojmenování osady však musíme hledat až v době bronzové, kdy vrch, na kterém se dnešní městská část nachází a který nese stejný název, sloužil obyvatelům jako opevněné útočiště. Obec Hradiště byla k Písku připojena 14. 6. 1964.¹³⁴

V této městské části je evidováno **33 ulic**.¹³⁵ Katastrální území Hradiště u Písku má výměru 541 ha.¹³⁶

K l a s i f i k a c e u l i c

1. H O N O R I F I K A Č N Í urbanonyma

1.1 Deantroponymická honorifikační urbanonyma

1.1.1 Osobnosti ze starší historie

1.1.1.1 Rodné jméno + příjmení

- **adjektivní příjmi či příjmení v genitivu**

Karla Boromejského (P 2009) – sv. Karel Boromejský (1538–1584), italský biskup, jemuž je zasvěcen kostel stojící v ulici.

1.2 Detoponymická a deetnonymická honorifikační urbanonyma – bez orientační funkce k objektu

1.2.1 **Názvy vztahující se k historické události, která se odehrála v nějakém místě** (kategorie nemá zastoupení).

1.2.2 **Název vztahující se k etnonymu**

Francouzská (P 2010) – stavbu domků v ulici realizovala stavební společnost, jejímž jednatelem je francouzský občan a stavby mají typický ráz francouzské krajiny.

¹³³ *Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850 – 1970*, Praha 1978, s. 272.

¹³⁴ L. Ludvík – J. Prášek, *Písecké ulice – náměstí, samoty a komunikace*, o. c. v pozn. 2, 72, 88 a 128, s. 138.

¹³⁵ <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=11218>; [cit. 2013-03-26].

¹³⁶ <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/720909/Hradiste-u-Pisku>; [cit. 2013-03-08].

1.3 Dechrématonymická honorifikační urbanonyma

- 1.3.1 Podle významných událostí; jejich dat a výročí** (kategorie nemá zastoupení).
- 1.3.2 Podle abstraktních pojmů spojených s historickými událostmi** (kategorie nemá zastoupení).
- 1.3.3 Podle organizací, institucí**
Družstevní (P 1966) – pojmenování podle způsobu hospodaření v této době. Jednotné zemědělské družstvo v Hradišti bylo založeno v roce 1949.

1.4 Deapelativní honorifikační urbanonyma (kategorie nemá zastoupení).

2. NEHONORIFIKAČNÍ urbanonyma

2.1 Deantroponymická urbanonyma (pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot)

- 2.1.1 Podtyp z rodného jména** (kategorie nemá zastoupení).
- 2.1.2 Podtyp z příjmení**
- 2.1.2.1 Pojmenování bezpředložková** označující místo podle příjmení osoby, která tam žila:
*Flekačky*¹³⁷ (* 16. století) – viz heslo *Flekačky*, část obce BP;
Smeták (* asi 1824) – samota dostala jméno podle restaurátéra Josefa Smetáka.

2.2 Detoponymická urbanonyma

- 2.2.1 Směr, kterým leží nějaké město, obec**
- 2.2.1.1 Bezpředložková pojmenování, adjektiva relační místní**
*Hradištská*¹³⁸ (P ve 20. letech 20. st., ZP 1966) – viz heslo *Hradištská*, část obce BP;
obecnější pojmenování: *Šumavská*¹³⁹ (P 2000) – viz heslo *Šumavská*, část obce BP.

¹³⁷ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí, Hradiště a Semice. V části obce Hradiště není v současné době evidována žádná adresa.

¹³⁸ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště. V části obce Hradiště není v současné době evidována žádná adresa.

¹³⁹ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště.

2.2.2 Podle objektu, k němuž nebo kolem něhož ulice vedla / vede

2.2.2.1 **Bezředložková pojmenování, adjektiva relační místní** (kategorie nemá zastoupení).

2.2.2.2 Předložková pojmenování

- **podtyp KAM**

K Háječku (P 80. léta 20. století);

K Lipám (P 1966) – vede ke třem starým lipám;

K Vápenici (P 1966) – vede do míst, kde kdysi stávala vápenice;

Ke Střelnici (P 1966) – vede k bývalé vojenské střelnici;

- **podtyp KDE**

*Na Rozhledně*¹⁴⁰ (P v době první republiky, ZP 1996) – viz heslo *Na Rozhledně*, část obce BP;

Pod Školkou (P 1991) – obchází objekt školky;

U Kaple (P 2009) – nachází se vedle katolického kostela sv. Karla Boromejského, který bývá obecně nazýván kaplí;

U Potůčku (P 2005) – kolem lokality probíhá ve stružce bezejmenný potok.

2.2.3 Podle původního místního nebo pomístního jména, z něhož název ulice vychází

2.2.3.1 Bezředložková pojmenování

Hradiště (P 1966) – zástavbě v ulici ponecháno původní pojmenování;

Hůrka (P 1966) – pojmenování podle pomístního názvu Hůrka, ulice je na kopečku);

*Putimská Vysoká*¹⁴¹ (P ve 30. letech 20. st., ZP 2000) – viz heslo *Putimská Vysoká*, část obce BP.

2.2.3.2 Předložková pojmenování

- **podtyp KDE**

Na Ryšavce (P 1966) – v místě nynější ulice bylo v minulosti pole s červenavou hlínou, tu připomínal i původní pomístní název *Ryšavka*;

*V Oudolí*¹⁴² (P 1966) – viz heslo *V Oudolí*, část obce BP;

¹⁴⁰ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště.

¹⁴¹ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí, Hradiště a Smrkovice.

¹⁴² Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště.

- **pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot**
*U Hradišťského lesa*¹⁴³ – *Hradišťský les* – pomístní jméno.

2.2.4 Pouze podle polohy

2.2.4.1 Předložková pojmenování

- **podtyp KDE**
*Na Rozmezi*¹⁴⁴ (P 1946) – viz heslo *Na Rozmezi*, část obce BP;
V Lukách (P 1993) – při vzniku pojmenování končila ulice skutečně mezi loukami.

2.3 Charakterizační urbanonyma na základě vztahového modelu

„jaký“, „jaká“

2.3.1 Podle polohy a terénního uzpůsobení

- Boční* (P 2000);
*Dolní*¹⁴⁵ (P 2000) – viz heslo *Dolní*, část obce BP;
*Okružní*¹⁴⁶ (P 1998) – viz heslo *Okružní*, část obce BP;
Zahradní (P 80. léta 20. st.).

2.3.2 Podle řemesla zde usídlého (kategorie nemá zastoupení).

2.3.3 Podle tvaru

- Lomená* (P 2000);
Ouzká – ulička je užší než ostatní.

2.3.4 Podle funkce

- Spojovací* (P 1998).

2.3.5 Podle charakteristické vlastnosti

2.3.5.1 Adjektivní název

- Nová* (P 1966).

2.3.5.2 Substantivní název

- Kaštanovka* (P 1966) - stará alej kaštanů.

2.3.5.3 Předložkové názvy

- V Zátíši*¹⁴⁷ (P 2000) – viz heslo *V Zátíši*, část obce BP.

¹⁴³ Pod touto adresou je vedena pouze jedna vila č. p. 251 u asfaltové silničky určené pro sportovní účely, všechny ostatní v sousedství patří do ulice *Na Ryšavce*.

¹⁴⁴ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště.

¹⁴⁵ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště.

¹⁴⁶ Ulice je vedena tamtéž.

Shrnutí

Do kategorie **honorifikačních urbanonym** v této části města patří pouze **3 ulice** (tj. **9%**). 1 ulice je pojmenována po osobnosti ze starší české historie, náleží tedy do kategorie **deantroponymických honorifikačních urbanonym**. 1 ulice nese název vztahující se k etnonymu, jedná se o **detoponymické honorifikační urbanonymum**. 1 ulice pak patří do kategorie **dechrématonymických honorifikačních urbanonym**, pojmenována je podle organizace.

Většina ulic v městské části Hradiště náleží do kategorie **nehonorifikačních urbanonym** (celkem **30 ulic**, tj. **91%**). Zastoupena jsou zde pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot (2), v jejichž případě se jedná o **deantroponymická urbanonyma**. Nejvíce ulic však náleží do kategorie **detoponymických urbanonym** (celkem 18 ulic). V rámci této kategorie jsou 2 pojmenování motivována směrem, kterým leží nějaké město, 8 ulic je pojmenováno podle objektu, ke kterému vedou či v minulosti vedly, původní místní nebo pomístní pojmenování dalo název 6 ulicím a 2 ulice jsou pojmenovány pouze podle polohy. 10 ulic se řadí do kategorie **charakterizačních urbanonym**. Ulice jsou pojmenovány podle polohy a terénního uzpůsobení (4 ulice), podle tvaru (2 ulice), podle charakteristické vlastnosti (3 ulice) a podle funkce (1 ulice).

K nejstarším pojmenováním v této lokalitě patří názvy ulic *Hradištská*, *Na Rozmezí*, *Na Rozhledně* a *Putimská Vysoká*. Je to však zřejmě z toho důvodu, že jsou vedeny také v části obce Budějovické Předměstí, kde byly ulice pojmenovány mnohem dříve než v okrajových částech města. Pojmenování většiny ulic na Hradišti bylo navrženo až po připojení této obce k Písku. Roku 1966 tedy svůj název získaly např. ulice *Družstevní*, *Hůrka*, *Kaštanovka*, *K Lipám*, *K Vápenici* apod.

K dalšímu pojmenování ulic došlo v 80. letech 20. st., dále v roce 1991, 1993 a 1998. Výstavba rodinných domků v této části města neustále pokračuje a lokalita Hradiště se tak v posledních letech značně rozšiřuje. Roku 2000 přibýly na plány města ulice *Boční*, *Dolní*, *Lomená*, *Šumavská* a *V Zátíší*. V roce 2005 schválilo zastupitelstvo města název pro ulici *U Potůčku*, roku 2009 pro ulice *Karla Boromejského* a *U Kaple*. Nejnovější název nese od roku 2010 ulice *Francouzská*.

¹⁴⁷ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí a Hradiště.

Téměř všechny ulice na Hradišti byly pojmenovány nehonorifikačně, a to až ve 2. pol. 20. století nebo později. Jejich jména vycházejí převážně z charakteristické vlastnosti ulice a také z původního místního nebo pomístního názvu lokality. Z toho důvodu nebylo nutné ulice přejmenovávat, jako v případě Budějovického Předměstí či Vnitřního Města, v nichž jsou ulice pojmenovány z velké části honorifikačně, a tak byla jejich jména v průběhu 20. století v rozporu s často se měnícím režimem. Všechny názvy hradištských ulic jsou tedy původní.

3.3.6 SMRKOVICE, SEMICE, NOVÝ DVŮR, PURKRATICE

Smrkovice jsou vesnice, která leží 3 km jižně od Písku a k městu odedávna náleží. První písemná zmínka o osadě pochází již z roku 1253¹⁴⁸. V roce 1849 byly Smrkovice prohlášeny samostatnou obcí, avšak 1. 1. 1976 byly opět připojeny k Písku jako jedna z jeho městských částí.¹⁴⁹ Ve Smrkovicích je k dnešnímu dni evidováno celkem **17 ulic**¹⁵⁰. Název katastrálního území zní Smrkovice, rozlohu má zhruba 1339 ha¹⁵¹.

Také víska **Semice**, ležící zhruba 3 km jihovýchodně od Písku, celá staletí náležela k majetku města. První písemná zmínka o vsi pochází z roku 1394¹⁵². Prvotní podoba názvu zněla *Sěmnicě* = ves lidí Sěmnových (1538). Od roku 1654 je uváděn název *Semicze*.¹⁵³ V roce 1849 byly Semice prohlášeny samostatnou obcí. K Písku byly jako jedna z jeho městských částí připojeny 1. 1. 1976. Dnes je zde pojmenováno **10 ulic**¹⁵⁴. Ty náleží do katastrálního území Semice u Písku o rozloze 337 ha¹⁵⁵.

První písemná zmínka o vsi **Nový Dvůr** pochází z roku 1790¹⁵⁶, kdy byla tato osada považována za část obce Semice. Spolu s nimi byl Nový Dvůr 1. 1. 1976 připojen k Písku. Tato městská část vzdálená 5,5 km jihovýchodním směrem od Písku dnes eviduje **8 ulic**¹⁵⁷. Katastrální území Nový Dvůr u Písku má rozlohu zhruba 299 ha¹⁵⁸.

Asi 1,5 km severozápadně od Písku leží **Purkratice**. První písemný záznam o nich najdeme již v roce 1394¹⁵⁹. Původní podoba jména byla nejspíše *Kratice* = ves lidí Kratových. Dnešní tvar pochází zřejmě od generála Huerta, který se v roce 1623 zmocnil dvora stojícího v těchto místech a nazval ho hradem, tedy Burg. Slova *Burg* a *Kratice* vyslovoval spojitě a odtud tedy vznikl dnešní tvar Purkratice.¹⁶⁰ Jako městská

¹⁴⁸ *Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850–1970*, Praha 1978, s. 280.

¹⁴⁹ L. Ludvík – J. Prášek, *Písecké ulice – náměstí, samoty a komunikace*, o. c. v pozn. 2, 72, 88, 128 a 134, s. 144.

¹⁵⁰ <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=18107>; [cit. 2013-03-08].

¹⁵¹ <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/751235/Smrkovice>; [cit. 2013-03-08].

¹⁵² *Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850–1970*, o. c. v pozn. 148, s. 280.

¹⁵³ A. Profous – J. Svoboda, *Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny. IV. díl*, Praha 1957, s. 40.

¹⁵⁴ <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=17745>; [cit. 2013-03-08].

¹⁵⁵ <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/747238/Semice-u-Pisku>; [cit. 2013-03-08].

¹⁵⁶ *Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850 – 1970*, viz pozn. 152, s. 280.

¹⁵⁷ <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=15439>; [cit. 2013-03-27].

¹⁵⁸ <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/747220/Novy-Dvur-u-Pisku>; [cit. 2013-03-27].

¹⁵⁹ *Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850–1970*, viz pozn. 156, s. 272.

¹⁶⁰ A. Profous, *Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny, III. díl*, Praha 1951, s. 503.

část Písku jsou Purkratice uváděny po vzniku první republiky. V současné době jsou zde evidovány pouze **2 ulice**¹⁶¹, které spadají pod katastrální území Písek o výměře 3804 ha¹⁶².

Ulice ve výše zmíněných okrajových městských částech Písku zůstávaly dlouhou dobu bez označení. Jejich první názvy schválilo zastupitelstvo města teprve v roce 2006. Počty ulic v těchto lokalitách navíc nejsou vysoké, proto je spojím do jedné klasifikace. Pro přehlednost však nejprve uvádím seznam ulic, které náleží k jednotlivým městským částem:

Smrkovice – *K Hůrkám, K Putimi, Na Boubín, Na Návsi, Na Nové, Novodvorská, Polní, Putimská Vysoká, Salátová, Semická, Šibánky, Teplárenská, U Rybníčka, U Školy, V Rokli, Vydlaby, Za Humny;*

Semice – *Flekačky, Jana Cimbury, K Peckám, K Píseckým horám, Ke Křížku, Na Draha, Na Staré silnici, Na Stráni, Obecní, U Hromadiště;*

Nový Dvůr – *Bajzova, Hlinavka, K Myslivně, Ke Katovně, Ke Zbrojnici, Topolová, Třešňová, U Ovčina;*

Purkratice – *Ke Statku, Pod Nádvorným.*

Klasifikace ulic

1. HONORIFIKAČNÍ urbanonyma

1.1 Deantroponymická honorifikační urbanonyma

1.1.1 Osobnosti ze starší historie (kategorie nemá zastoupení).

1.1.2 Osobnosti z novější historie známé z kulturního, literárního či politického života (kategorie nemá zastoupení).

1.1.3 Písečtí rodáci a osoby se vztahem k Písku

1.1.3.1 Podtyp příjmení

- **ve tvaru adjektiva posesivního**

*Bajzova*¹⁶³ (P 2006) – Bajza, pes novodvorského starosty.

¹⁶¹ <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=16985>; [cit. 2013-03-08].

¹⁶² <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/720755/Pisek>; [cit. 2013-03-08].

¹⁶³ Připojuji ulici *Bajzovu*, která do této kategorie formálně patří, avšak z hlediska motivace přivlastňuje nikoliv osobě, ale zvířeti.

1.1.3.2 Podtyp rodné jméno + příjmení

- oba substantivní tvary v genitivu

Jana Cimbury (P 2006) – Jan Cimbura, rodák ze Semic. Vesnický sedlák, který se stal inspirací pro J. Š Baara k napsání jeho slavného románu.

1.2 Detoponymická a deetnonymická honorifikační urbanonyma – bez orientační funkce k objektu (kategorie nemá zastoupení).

1.3 Dechrématonymická honorifikační urbanonyma (kategorie nemá zastoupení).

1.4 Deapelativní honorifikační urbanonyma (kategorie nemá zastoupení).

2. NEHONORIFIKAČNÍ urbanonyma

2.1 Deantroponymická urbanonyma (pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot)

2.1.1 Podtyp z rodného jména (kategorie nemá zastoupení).

2.1.2 Podtyp z příjmení

2.1.2.1 Pojmenování bezpředložková označující místo podle příjmení osoby, která tam žila:

*Flekačky*¹⁶⁴ (*16. st.) – viz heslo *Flekačky*, část obce BP.

2.2 Detoponymická urbanonyma

2.2.1 Směr, kterým leží nějaké město, obec

2.2.1.1 Bezpředložková pojmenování, adjektiva relační místní

Novodvorská (P 2006) – k vesnici Nový Dvůr;

Semická (P 2006) – k vesnici Semice.

2.2.1.2 Předložkové pojmenování

K Putimi (P 2006) – k vesnici Putim.

¹⁶⁴ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí, Hradiště a Semice. V části obce Hradiště není v současné době pod tímto názvem evidována žádná adresa.

2.2.2 Podle objektu, k němuž nebo kolem něhož ulice vedla / vede

2.2.2.1 Bezpředložková pojmenování, adjektiva relační místní

Teplárenská (P 2006).

2.2.2.2 Předložková pojmenování

- podtyp KAM

K Myslivně (P 2006);

Ke Katovně (P 2006) – nedaleko Nového Dvora stojí stavení, které v polovině 19. st. obýval mistr popravčí;

Ke Křížku (P 2006) – po krajině rozestavěny malé křížky, ulice k jednomu z nich směřuje;

Ke Statku (P 2008) – název upomíná bývalý Purkratický dvůr, pro který se obecně užívá místní pojmenování „statek“;

Ke Zbrojnici (P 2006) – na konci ulice se nachází požární zbrojnice;

- podtyp KDE

U Ovčína (P 2006);

U Rybníčka (P 2006);

U Školy (P 2006).

2.2.3 Podle původního místního nebo pomístního jména, z něhož název ulice vychází

2.2.3.1 Bezpředložková pojmenování

*Putimská Vysoká*¹⁶⁵ (P ve 30. letech 20. st., ZP 2000) – viz heslo *Putimská Vysoká*, část obce BP;

Šibánky (P 2006) – pomístní název vrchu *Šibánky*;

- pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot

Vydlaby (* 1993) – objekty skládky byly pojmenovány podle původního pomístního názvu lokality *Vydlaby* (*Vydlabský les*).

2.2.3.2 Předložková pojmenování

- podtyp KAM

K Hůrkám (P 2006) – pojmenování podle blízkosti lokality s názvem *Hůrky*;

K Peckám (P 2006) – *Pecky*, pomístní pojmenování lesa;

¹⁶⁵ Ulice je vedena v částech obce Budějovické Předměstí, Hradiště a Smrkovice.

K Píseckým horám (P 2006) – *Písecké hory*, pomístní pojmenování pahorkatiny;

Na Boubín (P 2006) – směřuje k lokalitě s názvem *Na Boubíně*;

Na Draha (P 2006) – pomístní pojmenování pole *Draha*;

- **podtyp KDE**

Pod Nádvořným (P 2008) – téměř se dotýká největšího purkratického rybníka, který se jmenuje *Nádvořní*;

*U Hromadiště*¹⁶⁶ (P 2010) – poblíž zaznamenán pomístní název *Hromadiště* – místo, které obyvatelé obce v dávných dobách užívali jako skládku;

V Rokli (P 2010) – starší, již zapomenuté pojmenování lokality.

2.2.4 **Pouze podle polohy**

2.2.4.1 **Předložková pojmenování**

- **podtyp KDE**

Na Návsí (P 2006);

Na Stráni (P 2006);

Za Humny (P 2006) – *za humny* = za stodolou, v sadě.¹⁶⁷

2.3 **Charakterizační urbanonyma na základě vztahového modelu**

„jaký“, „jaká“

2.3.1 **Podle polohy a terénního uzpůsobení**

Obecní (P 2006) – prochází celou obcí Semice;

Polní (P 2006) – umístěna v polích.

2.3.2 **Podle řemesla zde usídleného** (kategorie nemá zastoupení).

2.3.3 **Podle tvaru** (kategorie nemá zastoupení).

2.3.4 **Podle funkce** (kategorie nemá zastoupení).

2.3.5 **Podle charakteristické vlastnosti**

2.3.5.1 **Adjektivní názvy**

*Salátová*¹⁶⁸ (P 2006) – lidé v ulici hojně pěstovali tuto zeleninu;

¹⁶⁶ Na MVČR je v současnosti evidována pouze jedna adresa, ale výstavba bude jistě v této ulici ještě pokračovat, proto ji neřadím mezi samoty.

¹⁶⁷ V. Machek, *Etymologický slovník jazyka českého*, Praha 1971, s. 190.

¹⁶⁸ Na desce označující ulici je však jméno uvedeno chybně jako ulice *Salátova*. Toto označení by napovídalo, že je ulice pojmenována po jistém panu Salátovi, tak tomu však není, jedná se pouze o administrativní chybu.

Topolová (P 2006) – stará alej topolů;

Třešňová (P 2006) – v blízkosti třešňový sad;

2.3.5.2 Substantivní název

Hlinavka (P 2006) – lokalita s hliněnou půdou.

2.3.5.3 Předložkové názvy

*Na Nové*¹⁶⁹ (P 2006);

Na Staré silnici (P 2006) – původní stará silnice z Písku do Semic.

Shrnutí

Z hlediska motivace se jména pouze **2 ulic** v těchto lokalitách řadí do kategorie **honorifikačních urbanonym** (tj. **5%**). V obou případech se jedná o pojmenování, která náleží ke kategorii **deantroponymických honorifikačních urbanonym**, do podkategorie píseckých rodáků a osob se vztahem k Písku.

Převážná většina ulic (celkem **35**, tj. **95%**) však patří do kategorie **nehonorifikačních urbanonym**. Zastoupena je zde kategorie **deantroponymických urbanonym** (1 ulice). Nejvíce ulic, celkem 26, náleží do kategorie **detoponymických urbanonym**. V rámci této kategorie se nejčastěji uplatňuje pojmenování podle původního místního nebo pomístního jména (11 ulic). Podle objektu, k němuž nebo kolem něhož ulice vede, je pojmenováno 9 ulic. Názvy 3 ulic jsou motivovány směrem, kterým leží nějaké město nebo obec, a stejný počet ulic je pojmenován pouze podle polohy. Kategorie **charakterizačních urbanonym** čítá 8 ulic. Ty jsou pojmenovány podle polohy a terénního uzpůsobení (2 ulice) a především podle charakteristické vlastnosti ulice (6 ulic).

Jak již bylo řečeno, převážná většina ulic v těchto malých vesničkách v blízkosti Písku získala svůj úřední název až roku 2006. Jména dvou purkratických ulic schválilo městské zastupitelstvo v roce 2008 a k poslednímu pojmenování nově vzniklých ulic v obcích Smrkovice a Semice došlo roku 2010.

¹⁶⁹ *Na Nové* se také lidově říká místní hospodě.

3.3.7 Ulice vedené na seznamu MÚ v Písku

Při tvorbě klasifikace ulic z hlediska původu a vzniku jejich pojmenování jsem vycházela z oficiálního seznamu ulic, který je zveřejněn na internetových stránkách Ministerstva vnitra ČR. K dispozici jsem však měla také seznam z Městského úřadu v Písku. Po porovnání obou výše zmíněných seznamů se ukázalo, že se liší a seznam ulic z MÚ zahrnuje ulic více než seznam z MVČR. V následující části práce proto uvedu ulice, které jsou vedeny na seznamu ulic z MÚ v Písku, avšak nejsou evidovány na seznamu ulic MVČR. Po konzultaci výše zmíněné skutečnosti s tajemnicí města paní Ing. Hofmanovou mohu konstatovat, že tento rozdíl je ve většině případů zapříčiněn tím, že ulice sice již prošly procesem pojmenování, ale nezačala v nich ještě výstavba, není v nich tudíž evidována žádná adresa, a z toho důvodu nejsou vedeny ani na seznamu MVČR.

Jedná se o ulice (celkem 19) v částech města:

Budějovické Předměstí - *Bedřicha Dubského, Bezděkova, Dr. Jana Krejčího, Ivo Beneše, Karla Knappa, Matznerova, Průběžná, Při Hradištské silnici, U Obory;*

Hradiště – *Bronzová, Cihlářská, Loučky, Mohylová, Na Mlakách, Na Podkově, Na Vyhlídce, Ve Svahu;*

Pražské Předměstí - *11. pěšího pluku;*

Václavské Předměstí – *Nezamyslova.*

Klasifikace ulic

V rámci této klasifikace je celkem 8 ulic pojmenováno **honorifikačně**. Názvy spadají do kategorie **deantroponymických honorifikačních urbanonym**.

Ulice *Nezamyslova* (P 2000) je pojmenována, stejně jako další ulice Václavského Předměstí, podle jednoho ze sedmi bájných mýtických knížat, v tomto případě podle Nezamysla.

Pro pojmenování ulic byla využita také jména píseckých rodáků či osob se vztahem k Písku. Ve tvaru adjektiva posesivního utvořeného z příjmení jsou následující ulice:

Bezděkova (P 2000) – František Bezděka (1788 – 1871 Písek), absolvent a profesor píseckého gymnázia.

Matznerova (P 2000) – Jan Matzner (1845–1915), profesor dějepisectví, autor práce *Královské město Písek*.

Jména dalších ulic jsou utvořena z rodného jména a příjmení. Jedná se o substantivní tvar v genitivu v případě ulic:

Ivo Beneše (P 2000) – Ing. Ivo Beneš (1886–1967), absolvent písecké reálky, významný kulturní a národohospodářský pracovník Písecka.

Karla Knappa (P 2000) – Karel Knapp (1862–1928), student píseckého gymnázia a vrchní lesní rada v Písku.

Adjektivní tvar v genitivu mají následující ulice:

Bedřicha Dubského (P 2000) – Bedřich Dubský (1880 – 1957 Písek), významný písecký archeolog a správce sbírek píseckého muzea.

Dr. Jana Krejčího (P 2000) – Jan Krejčí (1825–1887), zakladatel a ředitel písecké reálky.

Do kategorie **dechrématonymických honorifikačních urbanonym** pojmenovaných podle organizace či instituce náleží ulice *11. pěšího pluku* (P 2008). Ulici dal název Písecký pěší pluk Františka Palackého č. 11, který od roku 1805 sídlil v Písku.

Ostatní ulice jsou pojmenovány **nehonorifikačně**. 6 pojmenování náleží do kategorie **detoponymických urbanonym**. Podle objektu, k němuž nebo kolem něhož ulice vede, jsou pojmenovány ulice *Při Hradištské silnici*¹⁷⁰ a *U Obory*¹⁷¹. Podle polohy jsou pojmenovány ulice *Na Vyhlídce* (P 2000 – poloha na vyvýšeném místě s výhledem na Písek) a *Ve Svahu* (P 2000). Název podle původního místního nebo pomístního jména mají ulice *Loučky* (P 2000 – pomístní název lokality v okolí zničených *V loučkách*) a *Na Mlákách* (P 2000 – pomístní název lokality v okolí zničených *Mlaka*¹⁷²).

Do kategorie **charakterizačních urbanonym pojmenovaných na základě vztahového modelu „jaký“, „jaká“** náleží 5 ulic. Podle charakteristické vlastnosti

¹⁷⁰ Po konzultaci na MÚ bylo zjištěno, že ulice má být ze seznamu již vyřazena, protože domek, který byl veden pod touto adresou, byl zbourán a není tak třeba toto označení dále evidovat. Ulici ale přesto uvádím, je také součástí abecedního rejstříku ulic, v brzké době však bude z oficiálního seznamu ulic vedených na MÚ vyřazena.

¹⁷¹ Bohužel nebylo dohledáno datum pojmenování ulice.

¹⁷² Mláka je louže, kaluž (jako pomístní jméno též *Mlaka*), jak uvádí V. Machek v ESJČ, o. c. v pozn. 167, s. 367.

jsou pojmenovány ulice **Bronzová** (P 2000 – poblíž došlo k nálezům etruské bronzové konvice) a **Mohylová** (P 2000 – poblíž došlo k nálezům mohyl). Název ulice **Na Podkově** (P 2000 – má tvar podkovy) je motivován jejím tvarem a podle funkce je pojmenována ulice **Průběžná** (P 2000). Řemeslo dalo název ulici **Cihlářská** (P 2009 – připomíná existenci nedávno zmizelé cihelny v sousední lokalitě).

3.4 Jazyková klasifikace urbanonym

Základní dvě skupiny, do nichž lze písecká urbanonyma z hlediska jejich jazykové utvářenosti rozdělit, jsou **názvy propriálního původu** a **názvy apelativního původu**. V rámci těchto dvou kategorií je možné pojmenování ulic dále klasifikovat, a to následujícím způsobem:

1. Názvy vytvořené z PROPRIÍ

1.1 Názvy deantroponymické – bezpředložkové

1.1.1 Adjektivum individuálně posesivní

- **rodné jméno nebo příjmení** (sufix **-ova, -ina**): *Alšova, Baarova, Bajzova, Bezděkova, Bořivojova, Bruncvíkova, Budovcova, Burketova, Čechova, Denisova, Dvořákova, Erbenova, Gregorova, Harantova, Havelkova, Heritesova, Heydukova, Holečkova, Horymírova, Hostivítova, Janotova, Jeronýmova, Jungmannova, Karlova, Klostermannova, Kocínova, Kollárova, Krokova, Křesomyslova, Máchova, Matznerova, Miltnerova, Mnatova, Neklanova, Nerudova, Nezamyslova, Ningrova, Pažoutova, Preslova, Prokopova, Přemyslova, Purkyňova, Raisova, Rašínova, Roháčova, Rokycanova, Sedláčkova, Smetanova, Sovova, Svatoplukova, Šafaříkova, Šobrova, Švantlova, Tylova, Tyršova, Vladislavova, Vnislavova, Vojenova, Vratislavova, Zeyerova; Libušina;*
- **příjmení, příjmi + substantivum** (sufix **-ovo, -ova**): *Alšovo náměstí, Fügnerovo náměstí, Havlíčkovo náměstí, Husovo náměstí, Jiráskovo nábřeží, Smetanovo náměstí; Žižkova třída;*
- **adjektivní příjmení v genitivu**: *Čelakovského, Dobrovského, Chelčického, Jablonského, Komenského, Píseckého, Stroupežnického, Třebízského, Vinařického;*
- **adjektivní příjmení v genitivu + substantivum**: *Palackého sady;*
- **adjektivní příjmení v genitivu + uvedení titulu a rodného jména nebo iniciály**: *Dr. Jana Krejčího, Dr. M. Horákové;*
- **rodné jméno + adjektivní příjmení v genitivu**: *Bedřicha Dubského, Jana Mukařovského, Jaromíra Malého, Karla Boromejského;*

- **rodné jméno + substantivní příjmení v genitivu:** *Boženy Němcové, Fráni Šrámka, Ivo Beneše, Jana Cimbury, Jana Čarka, Jiřího Srnky, Karla Čapka, Karla Knappa, Leoše Janáčka, Otakara Jeremiáše, Otakara Ševčíka, Richarda Weinaera, Stanislava Maliny, Václava Kršky.*

1.1.2 Zpodstatnělé adjektivum individuálně posesivní

(sufix **-ov**, sufix **-ov + -na**): *Drlíčov, Kocourov, Sulanov; Brabencovna, Síbrovna, Srnkovna, Šobrovna.*

1.1.3 Adjektivum druhově posesivní (sufix **-ská**): *Václavská.*

1.1.4 Adjektivum druhově posesivní + substantivum: *Václavské náměstí.*

1.1.5 Adjektivum z etnonyma (sufix **-ská**): *Francouzská.*

1.1.6 Substantivní pojmenování z příjmení v nominativu plurálu (sufix **-ky**):

Flekačky.

1.1.7 Substantivní pojmenování ze jména či příjmení je ponecháno v nominativu: *Robinson, Smeták.*

1.2 Názvy deantroponymické – předložkové

1.2.1 Příjmení v předložkové vazbě

- **předložka + substantivní příjmení** se sufixem **-ek**: *U Martínka;*
- **předložka + adjektivní příjmení v genitivu plurálu**: *U Malířských, U Povolných;*
- **předložka + substantivní názvy** utvořené sufixy **-ovna**: *Na Ptáčkovně, Pod Šobrovnou, Za Ptáčkovnou;* **-ovka**: *Na Pakšovce.*

1.2.2 Rrodné jméno v předložkové vazbě

- **předložka + jméno** s deminutivním sufixem **-íček**: *U Honzíčka.*

1.3 Názvy detoponymické substantivní

1.3.1 Bezpředložkové substantivní názvy

- **jednoslovné odvozené** (ve všech případech se jedná o pomístní názvy lokalit, ze kterých byl odvozen název ulice, proto je uvádím v kategorii proprií): *Hradiště, Hůrka, Šibánky, Vydlaby;*
- **dvouslovné s adjektivem určujícím**: *Ostrý vrch, Zátavské nábřeží.*

1.3.2 Předložka + substantivum

- **neodvozené**: *K Peckám (Pecky – název lesa), K Putimi (víska Putim); Na Jihru (potok Jiher), Na Boubín (lokalita Boubín); Pod Amerikou*

(*Amerika* – název lesů nad Pískem); *V Portyči* (název sídliště a dřívější pojmenování ulice), *V Živci* (lokalita *V Živci*);

- **odvozené různými sufixy:** *K Hůrkám* (lokalita *Hůrky*); *Na Pěníku* (potok *Pěník*), *Na Vinici* (dvůr s názvem *Vinice*); *Pod Nádvorným* (rybník *Nádvorní*);
- **utvořené univerbizací:** *Za Šarlákem* (*Šarlatský rybník* – *Šarlák*).

1.3.3 Předložka + substantivum s určujícím adjektivem:

K Píseckým horám (*Písecké hory* – pojmenování pahorkatiny);

Na Staré silnici (původní stará silnice z Písku do Semic);

Pod Lesním hřbitovem, *Pod Portyčskými skalami* (pomístní název polí *Nad Skalama*);

Při Hradištské silnici;

U Hradištského lesa (pojmenování lesa – *Hradištský les*), *U Semického kříže* (pomístní název *U Semického kříže*), *U Hromové jedle* (místní pojmenování lokality *U Hromové jedle*), *U Smrkovické silnice* (u silnice, která vede k obci *Smrkovice*), *U Železničního mostu*, *U Židovského hřbitova*;

Za Stanicí Písek město.

1.4 Názvy detoponymické adjektivní

1.4.1 Desubstantivní adjektiva relační vyjadřující směr k/kolem objektu, místu, městu, oblasti (odvozené sufixem **-ská, -cká**): *Budějovická*, *Čížovská*, *Dobešická*, *Hradištská*, *Novodvorská*, *Pražská*, *Putimská*, *Semická*, *Smrkovická*, *Strakonická*, *Šumavská*, *Táborská*, *Topělecká*, *Vrcovická*; *Svatotrojická*, *Vinická*; *Dukelská* – vztahuje se k cizímu místu, v jehož blízkosti probíhaly těžké boje za druhé světové války (Karpatsko-dukelská operace jižně od polského města Dukla, v Dukelském průsmyku na hranici se Slovenskem); *Zborovská* – na paměť vítězné bitvy československých legionářů u Zborova, malého města v Haliči na západní Ukrajině roku 1917.

1.4.2 Desubstantivní adjektiva relační se vztahem k hydronymům: *Otavská*.

1.4.3 Desubstantivní adjektivum relační místní + substantivizované adjektivum: *Putimská Vysoká* (pahorek v blízkosti se nazývá *Na Vysoké*; *Putim* je vesnice nacházející se nedaleko lokality).

1.5 **Názvy s číslovkou řadovou:** *nábřeží 1. máje, 11. pěšího pluku, 17. listopadu.*

2. **Názvy utvořené z APELATIV**

2.1 **Názvy bezpředložkové**

2.1.1 **Adjektiva s určujícím nebo rozlišujícím významem:** *Boční, Dolní, Krátká, Lomená, Nová, Ouzká, Průběžná, Příčná.*

2.1.2 **Adjektiva desubstantivní relační se vztahem k místu, objektu**

- sufix **-ní:** *Hradební I, Hradební II, Lesní, Nádražní, Obchodní, Obecní, Ostrovní, Polní, Zahradní;*
- sufix **-ská:** *Lázeňská, Pivovarská, Teplárenská;*
- sufix **-ká:** *Lesnická;*
- sufix **-ová:** *Sadová, Průmyslová.*

2.1.3 **Adjektiva desubstantivní relační vyjadřující určité okolnosti vztahu**

- sufix **-ní:** *Družstevní, Okružní;*
- sufix **-ová:** *Bronzová (nález bronzové konvice), Mohylová (nález mohyl), Salátová, Topolová, Třešňová;*
- sufix **-cí:** *Spojovací.*

2.1.4 **Adjektiva desubstantivní relační, druhově posesivní**

- sufix **-ská, -ká:** *Cihlářská, Budovatelská, Legionářská, Soukenická, Truhlářská.*

2.1.5 **Substantivní pojmenování**

- **neodvozená:** *Bakaláře;*
- **deadjektivní:** *Hlinavka, Kaštanovka;*
- **desubstantivní:** *Loučky, Podskalí, Samoty.*

2.1.6 **Dvou- a víceslovné názvy**

- **určující adjektivum + substantivum:** *Hlavní nádraží, Lesní hřbitov, Lipová alej, Mírové náměstí, Staré Lázně, Velké náměstí;*
- **substantivum + název v genitivu:** *třída Národní svobody; třída Přátelství.*

2.2 **Názvy předložkové**

2.2.1 **S neodvozeným substantivem:** *K Lipám, Ke Statku; Na Draha, Na Návsí, Na Ostrově, Na Podkově, Na Stráni; Na Mlakách, Na Trubách; U Kaple, U*

Obory, U Školy; V Koutě, V Lukách, V Rokli, Ve Svahu; Za Gymnáziem, Za Humny.

2.2.2 S odvozeným substantívem (ačkoliv byl v mnoha případech celý pomístní název lokality využit pro pojmenování ulice či samoty, původní substantívum v těchto případech hodnotím jako apelativum, proto např. pojmenování *Na Ryšavce, Na Křižatkách* atd. řadím také sem):

- sufix **-ín**: *U Ovčina*;
- sufix **-ák**: *U Vodáka*;
- sufix **-ka**: *Na Ryšavce* (pomístní název *Ryšavka*), *Na Vyhliďce*;
- sufix **-ky**: *Na Křižatkách* (křižovatka cest a také pomístní pojmenování lokality *Na Křižatkách*);
- sufix **-na**: *K Myslivně; Na Rozhledně; U Papírny; Za Pazdernou*;
- sufix **-árna**: *U Vodárny*;
- sufix **-ovna**: *Ke Katovně*;
- sufix **-(n)ice**: *Ke Střelnici, K Vápenici, Ke Zbrojnici; U Nemocnice*;
- sufix **-inec**: *U Hřebčince*;
- sufix **-iště**: *Na Výstavišti; U Výstaviště, U Hromadiště* (místní název *Hromadiště*);
- sufix **-čka**: *Na Houpačkách* (v plurálu; pomístní název *Na Houpačce*);
- sufix **-dlo**: *Na Stínadlech* (pomístní název *Na Stínadlech*);
- sufix **-ost**: *Na Spravedlnosti* (pomístní název staré polní cesty „*ke spravedlnosti*“, stávala zde šibenice);
- sufix **-ek, -eček, -íček, -ka**: *K Háječku, Ke Křížku; Na Kuchyňce* (pomístní název *Na Kuchyňce*); *Pod Školkou; U Potůčku, U Rybníčka*;
- substantívum je tvořeno **prefixem i sufixem**: *Na Pahorku*;
- substantiva jsou tvořena **prefixem a konverzí**: *Na Rozmezí; U Nádraží; V Oudolí* (pomístní název lokality *V Oudolí*), *V Zátíší; Za Nádražím*.

2.2.3 Výraz, v němž chybí substantívum: *Na Nové*.

Shrnutí

Základním kritériem pro toto jazykové třídění urbanonym je hledisko jejich utvářenosti ze jmen vlastních, tj. proprií, nebo ze jmen obecných, tj. apelativ.

Mezi píseckými ulicemi mají větší zastoupení **názvy utvořené z PROPRIÍ**. Kategorie čítá **172 urbanonym**, což vzhledem k celkovému počtu ulic v Písku činí přibližně **62,5%**.

Podkategorie názvů **deantroponymických – bezpředložkových** je zastoupena jednoznačně nejvíce, patří do ní 111 píseckých ulic, tj. 65% ze všech propriálních názvů. Nejvíce uličních jmen je ve tvaru adjektiva individuálně posesivního. Podkategorie názvů **deantroponymických – předložkových** čítá podstatně méně píseckých ulic, konkrétně se jedná o 8 urbanonym (tj. 4,5%).

30 ulic (tj. 17,5%) lze zařadit mezi názvy **detoponymické – substantivní**. Ve většině případů se zde jedná o pojmenování předložková, v menším počtu zde však najdeme také názvy bezpředložkové. Do skupiny názvů **detoponymických – adjektivních** náleží 20 ulic (tj. 11,5%), jejichž názvy jsou výlučně ve tvaru adjektiv relačních utvořených ze substantiva. Zvláštní podkategorii tvoří **názvy, jejichž součástí je číslovka řadová**. Taková uliční jména v Písku najdeme 3, což činí v rámci kategorie názvů utvořených z proprií 1,5%.

Názvy utvořené z APELATIV představují **37,5%** ze všech píseckých urbanonym. Do této kategorie náleží **103 ulic**, což je méně než v případě kategorie názvů utvořených z proprií.

Podkategorie **názvů bezpředložkových** zahrnuje 50 uličních názvů. Z hlediska procentuálního zastoupení v rámci deapelativních pojmenování se jedná o 48,5%. Nejvíce pojmenování je ve tvaru adjektiva desubstantivního, relačního. Do podkategorie **názvů předložkových** patří 53 ulic, tj. 51,5%. Názvy jsou tvořeny předložkou a substantivem, které je často odvozené, a to sufixem, prefixem či konverzí. Početné zastoupení mají také názvy se substantivem neodvozeným. Najdeme zde i pojmenování ulice, v němž substantivum zcela chybí a které je tvořeno pouze předložkou a určujícím adjektivem.

3.5 Uliční názvosloví z hlediska pravopisného

Z pedagogického hlediska je jistě zajímavé shrnout, jak na téma uličního názvosloví a s ním související problematiku psaní velkých a malých písmen nahlíží *Pravidla českého pravopisu* (nové vydání 1993; poslední vydání 2009). Vlastní jména umožňují jednoznačně identifikovat označený jev a odlišit ho tak od ostatních. K vyjádření této jedinečnosti slouží v češtině velké písmeno. Pravidla psaní velkých a malých písmen se však často proměňují, a to nejen v případě názvů ulic. Pokusím se tedy shrnout současná pravopisná pravidla, která se týkají urbanonym, tedy v tomto případě měst, městských částí, čtvrtí, osídlených objektů a v neposlední řadě také ulic, náměstí, nábřeží aj.

U **jednoslovných názvů** v zásadě žádný problém není, vždy se píše s velkým počátečním písmenem (*Písek, Hradiště, Bořivojova, Dukelská, Sadová* atd.).

Problematická však mohou být **souslovná vlastní jména**. Pokud se v případě VJ jedná o osídlená místa, tedy města, jejich části a čtvrti, vsi, sídliště apod., píše se velké počáteční písmeno ve všech slovech, kromě předložek (např. *Vnitřní Město, Václavské Předměstí* aj.).

Je-li součástí souslovného pojmenování obecné jméno druhové, jež se v podobných slovních spojeních často opakuje, píše se malým písmenem a velké počáteční písmeno má rozlišující bližší určení (*třída Přátelství, třída Národní svobody, ulice Komenského; Husovo náměstí, Velké náměstí, Preslova ulice, Lipová alej* aj.). Začíná-li takové bližší určení předložkou, píše se s velkým písmenem předložka i první slovo, které po ní následuje, ať už je původu apelativního či propriálního (např. *ulice Na Houpačkách, Pod Školou, U Povolných; U Semického kříže, Pod Lesním hřbitovem, Při Hradištské silnici*). Pokud je však daný výraz součástí konkrétní věty a užití předložky vyplývá z větné stavby, začíná předložka malým písmenem (např. *U Povolných, ale: Sejdeme se u Povolných. Půjdeme k Povolným*).

Mezi názvy píseckých ulic však najdeme také pojmenování, jejichž součástí je číslovka řadová (*nábřeží 1. máje, 17. listopadu, 11. pěšího pluku*). Číslovka má v tomto případě funkci rozlišujícího bližšího určení, které by se jinak psalo s velkým počátečním písmenem (např. *Sedmnáctého listopadu*). Obecné jméno druhové se tak následně píše již s písmenem malým.

ZÁVĚR

Cílem této diplomové práce bylo klasifikovat písecká urbanonyma z hlediska původu a vzniku jejich pojmenování a dále také z hlediska jazykového, a tím přispět k toponymii města Písek. Aby bylo možné utřídit názvy všech píseckých ulic, bylo třeba detailně prostudovat množství materiálů, k nimž patřily knižní publikace, články v lingvistických časopisech a sbornících, dále mapy města Písku a také zápisy z jednání rady a městského zastupitelstva. V tomto závěrečném shrnutí se tedy pokusím syntetizovat poznatky z těchto zdrojů, shrnout výsledky jednotlivých klasifikací a dotvořit tak úplný obraz vývoje pojmenování ulic v Písku.

Třídění ulic z hlediska původu a vzniku jejich pojmenování bylo v každé městské části provedeno zvlášť. Nyní tedy zhodnotím celkové výsledky této klasifikace pro všech 275 ulic¹⁷³ města Písku.

Urbanonyma byla rozdělena do dvou základních skupin. Jedná se o názvy **honorifikační** a **nehonorifikační**. Tabulka uvádí, kolik ulic v jednotlivých částech města k těmto kategoriím náleží¹⁷⁴, dále je zde uveden celkový počet honorifikačních a nehonorifikačních pojmenování i s jejich procentuálním zastoupením vzhledem k celkovému počtu ulic v Písku:

Část města	Honorifikační názvy	Nehonorifikační názvy
Vnitřní Město	14	7
Budějovické Předměstí	66	67
Pražské Předměstí	12	16
Václavské Předměstí	17	10
Hradiště	3	28
Smrkovice, Semice, Nový Dvůr, Purkratice	2	33
Celkem ulic	114	161
%	41,5	58,5

¹⁷³ Číslo označuje celkový počet ulic, které jsou evidovány v Písku. Zahrnuje všechny ulice ze seznamu MVČR a také ty, které jsou navíc na seznamu z MÚ.

¹⁷⁴ Ačkoliv některé ulice patří do více městských částí, započítány byly pouze jednou, a to v rámci té části obce, v níž se zmínka o ulici vyskytuje jako první.

Mezi názvy píseckých urbanonym tedy převládají pojmenování motivovaná **nehonorifikačně**. Jedná se o **161 ulic**, tj. **58,5%**. Méně jsou zastoupeny názvy **honorifikační**, takto pojmenováno je **114 ulic**, což činí **41,5%**.

Z tabulky vyplývá, že **honorifikační motiv** pojmenování převažuje nebo má velké zastoupení v částech obce Vnitřní Město, Budějovické Předměstí a dá se říci, že také v části Pražské Předměstí. V těchto obvodech dostala převážná většina ulic svůj název od počátku 19. století do 1. pol. 20. století. Naopak v částech obce Hradiště, Smrkovice, Semice, Nový Dvůr a Purkratice byla většina ulic pojmenována nehonorifikačně, a to až na počátku 21. století, případně v 2. pol. 20. století. Potvrzuje se tak názor Libuše Olivové-Nezbedové i Jaroslava Davida, že od masivního rozvoje honorifikačních pojmenování, začínajícího ve 2. pol. 19. století, se po roce 1989 začíná upouštět.

Zvláštností v tomto ohledu je městská část Václavské Předměstí, kde většina honorifikačních názvů vznikla až na počátku 21. století. Letopisecká komise se v této lokalitě rozhodla přihlédnout ke skutečnosti, že se jedná o jednu z nejstarších částí města a nově vzniklé ulice proto pojmenovala ve stejném duchu po bájných českých knížatech. Ostatně tendenci zachovat v určité lokalitě stejný typ názvosloví se komise snaží dodržet ve všech částech města. Často také přihlíží k místnímu nebo pomístnímu pojmenování lokality.

Kategorie **NEHONORIFIKAČNÍCH názvů** se člení do třech podkategorií, každá z nich se dále dělí, a to následujícím způsobem:

Název kategorie	Počet ulic	%
2.1 Deantroponymická urbanonyma	17	10,5
2.1.1 Podtyp z rodného jména	1	
2.1.2 Podtyp z příjmení	16	
2.2 Detoponymická urbanonyma	112	69,5
2.2.1 Směr, kterým leží nějaké město, obec	17	
2.2.2 Podle objektu, k němuž nebo kolem něhož ulice vedla / vede	51	
2.2.3 Podle původního místního nebo pomístního jména, z něhož název ulice vychází	34	
2.2.4 Pouze podle polohy	10	

2.3 Charakterizační urbanonyma na základě vztahového modelu „jaký“, „jaká“	32	20
2.3.1 Podle polohy a terénního uzpůsobení	7	
2.3.2 Podle řemesla zde usídleného	3	
2.3.3 Podle tvaru	4	
2.3.4 Podle funkce	3	
2.3.5 Podle charakteristické vlastnosti	15	
NEHONORIFIKAČNÍCH názvů celkem:	161	100

Z tabulky a procentuálního vyjádření je zřejmé, že největší zastoupení v rámci kategorie nehonorifikačních urbanonym mají pojmenování **detoponymického původu**. Do této podkategorie náleží 112 píseckých ulic, což v rámci všech nehonorifikačních názvů činí 69,5%. Nejvíce se zde uplatňuje pojmenování podle objektu, k němuž nebo kolem něhož ulice vede či vedla, časté je také pojmenování podle původního místního nebo pomístního jména, z něhož název ulice vychází.

Do podkategorie **charakterizačních urbanonym pojmenovaných na základě vztahového modelu „jaký“, „jaká“** patří 32 ulic (tj. 20%), jejichž název nejčastěji vychází z jejich charakteristické vlastnosti (15 ulic).

Deantroponymický původ má nejméně urbanonym, celkem 17, což činí 10,5%. Téměř výlučně se jedná o pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot. K pojmenování bylo v tomto případě nejčastěji užito příjmení majitele samoty nebo příjmení osoby, která v místě žila.

Kategorie **HONORIFIKAČNÍCH názvů** byla rozdělena do čtyř základních podkategorií. Každá z nich se dále dělí následujícím způsobem:

Název kategorie	Počet ulic	%
1.1 Deantroponymická honorifikační urbanonyma	100	88
1.1.1 Osobnosti ze starší historie	29	
1.1.2 Osobnosti z novější historie známé z kulturního, literárního či politického života	20	
1.1.3 Písečtí rodáci a osoby se vztahem k Písku	51	

1.2 Detoponymická a deetnonymická honorifikační urbanonyma – bez orientační funkce k objektu	3	2.5
1.2.1 Názvy vztahující se k historické události, která se odehrála v nějakém místě	2	
1.2.2 Název vztahující se k etnonymu	1	
1.3 Dechrématonymická honorifikační urbanonyma	8	7
1.3.1 Podle významných událostí; jejich dat a výročí	2	
1.3.2 Podle abstraktních pojmů spojených s historickými událostmi	4	
1.3.3 Podle organizací, institucí	2	
1.4 Deapelativní honorifikační urbanonyma	3	2,5
1.4.1 Podtyp obecné ideové personální jméno	3	
HONORIFIKAČNÍCH názvů celkem:	114	100

Je zřejmé, že mezi honorifikačními názvy jednoznačně převažují **pojmenování deantroponymická**. Do této podskupiny se řadí 100 ulic, což v rámci všech honorifikačních názvů činí 88%. V porovnání s kategorií nehonorifikačních deantroponymických urbanonym se jedná o velmi vysoké číslo. Ostatní podkategorie již zahrnují podstatně méně ulic. 8 ulic (tj. 7%) náleží do podskupiny **dechrématonymických honorifikačních urbanonym**, mezi nimiž mírně převažují názvy utvořené z abstraktních pojmů spojených s historickými událostmi. Jména 3 ulic (tj. 2,5%) mají **detoponymický či deetnonymický** původ a 3 ulice najdeme v podkategorii **deapelativních honorifikačních urbanonym**.

Z hlediska počtu ulic v jednotlivých podkategoriích je tedy jednoznačně nejvíce zastoupena podkategorie **deantroponymických honorifikačních urbanonym**, proto se nyní zaměřím na její detailní zhodnocení. Počty ulic a procentuální zastoupení jednotlivých podkategorií v rámci kategorie deantroponymických honorifikačních urbanonym jsem zaznamenala nejprve do následující tabulky:

Název kategorie	Počet ulic	%
1.1.1 Osobnosti ze starší historie	29	29
1.1.1.1 Rodné jméno + příjmení	1	
1.1.1.2 Rodné jméno nebo příjmení	26	
1.1.1.3 Podtyp posesivní deantroponymické adjektivum + apelativum označující místo	2	
1.1.2 Osobnosti z novější historie známé z kulturního, literárního či politického života	20	20
1.1.2.1 Samostatné příjmení	15	
1.1.2.2 Podtyp rodné jméno + příjmení v genitivu	2	
1.1.2.3 Podtyp příjmení + apelativum	3	
1.1.3 Písečtí rodáci a osoby se vztahem k Písku	51	51
1.1.3.1 Podtyp příjmení	34	
1.1.3.2 Podtyp rodné jméno + příjmení	15	
1.1.3.3 Podtyp rodné jméno + příjmení s uvedením titulu	2	
Celkem deantroponymických honorif. urbanonym:	100	100

Podkategorie **osobností ze starší historie** je zastoupena 29 ulicemi. V rámci kategorie deantroponymických honorifikačních urbanonym toto číslo představuje 29% všech ulic. Hojně uplatnění v této kategorii našly především názvy utvořené z rodného jména nebo příjmení osoby.

Do podskupiny nazvané **osobnosti z novější historie známé z kulturního, literárního či politického života** náleží 20 ulic, tj. 20%, většina tvarů je tvořena pouze samostatným příjmením.

Nejpočetněji zastoupena je však podkategorie **písečtí rodáci a osobnosti se vztahem k Písku**, do níž náleží 51 ulic, tj. 51% ze všech deantroponymických honorifikačních pojmenování.

Mezi názvy utvořeny z antroponym převažují pojmenování, která byla motivována jmény spisovatelů. Konkrétně se jedná o 24 ulic, tj. 24% (např. *Boženy Němcové*, *Heydukova*, *Fráni Šrámka*, *Karla Čapka* atd.). Hojně zastoupeno je také pojmenování po českých panovnících a bájných českých knížatech. Takto pojmenováno je 19 ulic, tj. 19% (např. *Karlova*, *Svatoplukova*, *Libušina*, *Neklanova* atd.). 17 ulic (tj.

17%) nese jméno regionálních píseckých osobností činných ve sféře politické, kulturní či jiným způsobem veřejné (např. *Burketova, Stanislava Maliny, Šobrova, Bajzova*¹⁷⁵ atd.). Jména vědců a učenců dala základ pro pojmenování 12 ulic, tj. 12% (např. *Denisova, Dobrovského, Jana Mukařovského* atd.). Písecké ulice jsou pojmenovány také po osobnostech spojených s husitským hnutím. Jejich jména nese 10 ulic, tj. 10% (např. *Husovo náměstí, Rokycanova, Jeronýmova* atd.). 8 ulic (tj. 8%) je pojmenováno po hudebních skladatelích (např. *Dvořákova, Leoše Janáčka, Smetanova* atd.). 7 ulic (tj. 7%) nese jména umělců, politiků či jinak veřejně známých osob (např. *Alšova, Tyršova, Václava Kršky* atd.). Ve třech případech (tj. 3%) najdeme v Písku pojmenování ulic po osobnostech spjatých s církví (*Karla Boromejského, Třebízkého, Vinařického*).

Bezesporu zajímavá jsou **pojmenování samostatných objektů, dvorů a samot**, jež mají v toponymii Písku početné zastoupení, a proto byla v rámci klasifikace vždy vyčleněna zvlášť. V Písku najdeme takových urbanonym celkem **38**¹⁷⁶, což z celkového počtu ulic činí téměř **14%**. Nejčastěji se tato urbanonyma vyskytují v městské části Budějovické Předměstí, do níž jich patří 28. V menším počtu je najdeme také v částech obce Pražské Předměstí (4 urbanonyma), Václavské Předměstí (3 urbanonyma), Hradiště (2 urbanonyma) a Smrkovice (1 urbanonymum).

Ve všech případech se jedná o **pojmenování nehonorifikační**. Nejvíce zastoupena je kategorie detoponymických urbanonym (20), v níž převažují pojmenování podle původního místního nebo pomístního jména lokality, velmi časté jsou také názvy podle objektu. Deantroponymických urbanonym se v Písku vyskytuje celkem 15 a téměř výlučně jsou jejich jména utvořena z příjmení osoby, která v místě žila. 3 pojmenování náleží do kategorie charakterizačních urbanonym.

Ve většině případů se jedná o pojmenování předložková (23). Méně často se vykytují názvy bezpředložkové (15 pojmenování), a to jednoslovné i dvouslovné.

Součástí klasifikace urbanonym z hlediska původu a vzniku jejich pojmenování bylo rovněž určení doby, ze které současný název ulice pochází. V některých případech se jednalo o datum prvního pojmenování ulice, v jiných případech urbanonyma svůj nynější název získala až přejmenováním a jejich původní jména tedy zněla jinak.

¹⁷⁵ Připojuji ulici *Bajzovu*, ačkoliv motivací pro její pojmenování bylo jména psa místního starosty.

¹⁷⁶ Do tohoto počtu nezahrnuji pojmenování *Drlíčov* a *Na Pakšovce* i přesto, že jsou v rámci klasifikace mezi názvy samostatných objektů, dvorů a samot zařazena. Po stránce formální k nim náleží, avšak jedná se o ulice, nikoliv o samostatné objekty.

Z hlediska přejmenovaných názvů ulic jsem se soustředila na změny, které proběhly ve 20. století. Za každou kapitolou jsem vždy uvedla tabulku přejmenovaných ulic a zaznamenala jsem do ní původní a nový název ulice i s datem, kdy ke změně došlo. Nyní se však pokusím shrnout všechny základní mezníky v historii pojmenování i přejmenování píseckých urbanoným od počátků města až do současnosti.

Od počátků města do 21. října 1785

Ve středověku nebylo třeba ulice nijak úředně pojmenovávat. Z hlediska rozlohy nebylo město příliš velké, pošta se distribuovala individuálně a lidé se vzájemně znali. Přesto se jména ulic začínají objevovat, a to především v souvislosti se vzrůstající potřebou organizace městských záležitostí. Středověká pojmenování ulic byla účelová. Většinou se jednalo o pojmenování charakterizační, název ulice odrážel povahu místa případně zaměstnání obyvatel ulice. Často byla pojmenování ulic motivována také jejich topografickým určením. Mezi nejstarší jména ulic v Písku tak patří *Putimská*, *Rybářská ulice*, ulice označené *jdouc ku Pěníku*, *jdouc ke sv. Trojici* nebo *Drlíčov*.

Od 21. října 1785 do přelomu 19. a 20. století

V roce 1770 došlo v Písku k očíslování prvních domů a 21. října 1785 nařídil krajský hejtman také pojmenování píseckých ulic a jejich označení tabulkami. Z velké části se jednalo o úřední potvrzení názvů, které byly mezi obyvateli města již zažitě a často užívané. Z tohoto roku pocházejí některé nynější názvy ulic např. *Drlíčov*, *Soukenická*, *Budějovická* či *Pražská*. Pojmenovány byly také další ulice, které ale svůj původní název, získaný v tomto roce, později změnily. Jedná se kupříkladu o dnešní ulici *Fráni Šrámka*, která byla roku 1785 pojmenována jako *Putimská*. Dnešní *Nádražní* ulice toho roku získala název *Smrkovická*, nynější *Karlova* ulice nesla název *Mostecká* atd.

Názvy urbanoným i nadále zůstávaly převážně detoponymického charakteru a většinou byly motivovány směrem k nějakému městu nebo k objektu. Stále také vznikala pojmenování na základě charakteristické vlastnosti ulice.

Od 3. února 1900 do roku 1918

Na přelomu 19. a 20. století došlo v Písku k velkému nárůstu stavební aktivity, a v důsledku toho se město značně rozrostlo. Na zasedání obecního zastupitelstva 3. února 1900 bylo tedy schváleno pojmenování nově vzniklých ulic a současně došlo také

k přejmenování řady ulic starších. Při tomto tzv. velkém pojmenování ulic v Písku svůj úřední název získalo 17 nových ulic, mezi něž patří např. ulice *Hradební I*, *Ostrovní*, *V Koutě*; *Budovcova*, *Kocínova*, *Kollárova*, *Prokopova*, *Roháčova* aj. Toho roku byly přejmenovány ulice *Podskalí*, *Nádražní*; *Heydukova*, *Chelčického*, *Jungmannova*, *Karlova*, *Nerudova*, *Ningrova*, *Smetanova* apod. Z uvedených příkladů je zřejmé, že se v Písku počátkem 20. století naplno rozvinul nový model pojmenování ulic, jehož základem je honorifikační motiv. Většina těchto pojmenování je deantroponymického původu a ulice nesou názvy po spisovatelích, hudebních skladatelích, ale také po osobnostech známých ze starší české historie. Další ulice byly v podobném duchu pojmenovány také 13. března 1912 (např. *Husovo náměstí*, *Žižkovo náměstí*). Současně však stále vznikaly také názvy ulic, které lze zařadit do skupiny detoponymických urbanonym (např. *Lázeňská*, *Na Houpačkách*).

Od roku 1918 do roku 1939

Také po roce 1918 se při pojmenování ulic v Písku hojně uplatňoval honorifikační motiv. Vedle názvů deantroponymických (*Alšova*, *Denisova*, *Masarykova*, *Rašínova*, *Václavská* aj.) však nově vznikala také pojmenování dechrématonymická, jež oslavovala vznik první republiky, připomínala české legionáře a místa bitev, kterých se zúčastnili (např. *třída Národní svobody*, *Československých legií*, *Zborovská*). Ulice byly pojmenovány především v letech 1919, 1925 a 1930.

Od roku 1939 do roku 1945

2. světová válka přinesla píseckým ulicím další významnou vlnu přejmenování. 1. července 1940 byly české názvy ulic přeloženy do němčiny (viz vložená příloha). Rovněž bylo nařízeno přejmenovat všechny ulice připomínající české legionáře a Československou republiku. Místo nich byly zavedeny názvy související s Německou říší a s jejími vrcholnými představiteli (např. *Reinhard Heydrich Platz* aj.), ale kupodivu byly ulice často také pojmenovány po národních umělcích (*Dvořákova*, *Smetanovo náměstí*, *Goethova* apod.). Každá ulice musela být označena dvěma tabulkami, jednak s německým, jednak s českým názvem.

Od května roku 1945 do roku 1948

Všechna opatření, která zavedli němečtí okupanti, byla již v květnu roku 1945 zrušena a německé názvy ulic byly odstraňovány. Některé ulice se navrátily ke svým

původním předválečným názvům (např. *Legionářské náměstí, Zborovská*), jiné byly pojmenovány po osobách spojených s koncem války a s osvobozením (*Dr. Edvarda Beneše, Stalinovo náměstí*). Písečtí opět sáhli také ke jménům významných českých osobností, jako v případě ulic *Fráni Šrámka, Karla Čapka, Máchovy* atp.

U názvů ulic pocházejících z roku 1946 lze vysledovat opět také detoponymický původ pojmenování (ulice *Lesnická, U Výstaviště* apod.).

Od roku 1948 do roku 1966

S nástupem nového režimu v roce 1948 došlo k dalšímu přejmenování píseckých ulic. Některé názvy vzniklé v době první republiky či bezprostředně po roce 1945 byly jako nežádoucí odstraněny (*Rooseveltovo náměstí, ulice Dr. Edvarda Beneše, Rašínova*) a nahrazeny jmény, která korespondovala s komunistickými ideály (*Leninova, Julia Fučíka, Mírové náměstí* atd.).

Z hlediska přejmenování ulic byl pro Písek významný také rok 1962. Ulice *Stalingradská* získala nový název třída *Sovětské armády*. *Leninova* ulice byla přejmenována na třídu *Československé armády* a na počest tohoto ideologa a politika bylo jeho jménem označeno dnešní *Velké náměstí*. K pojmenování ulic však byla opět využita i jména předních českých spisovatelů, umělců, vědců a významných osobností (*Boženy Němcové, Otakara Jeremiáše* atd.).

Od roku 1966 – do roku 1989

Po připojení obce Hradiště k Písku došlo 22. dubna 1966 k pojmenování většiny ulic v této nové městské části, a to vesměs podle původních místních či pomístních názvů, které byly v daných lokalitách již dříve užívány (např. *Hradiště, Hůrka, Na Ryšavce*). Nové uliční názvy byly často motivovány také směrem k objektu, k němuž ulice vedla (*K Lipám, K Vápenici, Ke Střelnici* apod.).

Do roku 1989 bylo pojmenováno či přejmenováno mnoho ulic nejen na Hradišti, ale také v ostatních částech města. Ještě v 60. letech dostaly nové názvy např. ulice *Dukelská, nábreží 1. máje; Jaromíra Malého, Antonína Zápotockého* atd. V 70. letech byly pojmenovány ulice *Pivovarská, Sadová; Leoše Janáčka, třída Přátelství* aj. Z 80. let pocházejí např. názvy ulic *Běloruská, Gomelská; Jana Čarka, Jana Mukařovského* aj.

Ve druhé polovině 20. století se tedy honorifikační a nehonorifikační tendence v pojmenování ulic začínají postupně vyrovnávat. Město se navíc značně rozrůstá, dne

1. ledna 1976 byly k Písku připojeny okrajové části *Smrkovice, Semice, Nový Dvůr a Purkratice* a 1. ledna 1980 vstoupilo v platnost současné správní rozdělení města, jež zahrnuje 9 městských částí.

Od r. 1989 do současnosti

Hlavní motivací pro přejmenování ulic po roce 1989 byla snaha odstranit z uličního názvosloví pojmenování vztahující se k předchozímu období socialismu. Roku 1990 tedy *Leninovo náměstí* dostalo současný název *Velké náměstí, třída Sovětské armády* byla přejmenována na ulici *Budějovickou*. Z mapy města v tomto roce dále zmizela jména ulic *Běloruská, Československé armády, Antonína Zápotockého* atd. a byla nahrazena neutrálními a neideologicky zaměřenými názvy (např. *Smrkovická, Pražská, Truhlářská* aj.). Pojmenování nově vzniklých ulic většinou vycházelo z místní toponymie a na seznam píseckých ulic tak v tomto období přibýly nové ulice *Za Gymnáziem, Čížovská, Pod Školkou* atd.

Nedá se však říci, že by při pojmenovávání ulic v Písku po roce 1989 ustoupil honorifikační motiv zcela do pozadí. I nadále byly ulice pojmenovávány k počtě významných postav české národní minulosti (např. *Harantova, Krokova, Libušina, Neklanova, Richarda Weinera* atd.). Dne 4. května roku 2000 se nezapomnělo ani na regionální osobnosti Písecka a vznikly ulice *Bezděkova, Ivo Beneše, Karla Knappa, Matznerova* aj.

K posledním větším změnám v seznamu píseckých ulic došlo 26. ledna 2006, kdy byly poprvé pojmenovány všechny ulice ve Smrkovicích, Semicích a v Novém Dvoře. Jejich jména jsou však již téměř výlučně pouze detoponymického, nehonorifikačního původu, případně vycházejí z charakteristické vlastnosti ulice (např. *Novodvorská, K Putimi, Topolová, U Rybníčka*, atd.).

Dvě purkratické ulice byly v podobném duchu pojmenovány v roce 2008 a poslední nové názvy píseckých ulic schválilo městské zastupitelstvo v roce 2010.

Nyní zhodnotím výsledky **jazykové klasifikace urbanonym**. Ta byla provedena pro všechny písecké ulice společně. Celkem tedy zahrnula 275 ulic, které byly rozděleny do dvou základních skupin, a sice **názevů utvořených z proprií** a **názevů z apelativ**:

Název kategorie	Počet ulic	%
1. Názvy utvořené z PROPRIÍ	172	62,5
2. Názvy utvořené z APELATIV	103	37,5
Celkem ulic:	275	100

Zařazení jednotlivých pojmenování bylo v mnoha případech diskutabilní, avšak po pečlivém uvážení bylo celkem **172 ulic** přiřazeno do **kategorie názvů utvořených z PROPRIÍ** (viz tabulka výše). Z celkového počtu 275 píseckých ulic toto číslo představuje **62,5%**, názvy propriálního původu tedy převažují nad názvy, jejichž původ je apelativní.

Kategorie názvů utvořených z proprií byla dále rozdělena do pěti podskupin. Pro přehlednost uvádím následující tabulku, v níž je zaznamenán počet ulic, které náležejí do jednotlivých podkategorií, a zároveň je zde uvedeno jejich procentuální zastoupení v rámci všech názvů propriálního původu:

Název podkategorie	Počet ulic	%
1.1 Názvy deantroponymické – bezpředložkové	111	65
1.2 Názvy deantroponymické – předložkové	8	4,5
1.3 Názvy detoponymické substantivní	30	17,5
1.4 Názvy detoponymické adjektivní	20	11,5
1.5 Názvy s číslovkou řadovou	3	1,5
Celkem názvů utvořených z PROPRIÍ:	172	100

Z tabulky vyplývá, že největší zastoupení mezi názvy propriálního původu mají jednoznačně názvy deantroponymické, a to konkrétně **deantroponymické – bezpředložkové**. Celkem do této podkategorie patří **111 píseckých ulic**, což je v rámci názvů propriálního původu přibližně **65%**. Nejčastěji se zde vyskytují názvy ve tvaru adjektiva individuálně posesivního (98 ulic), případně zpodstatnělého adjektiva individuálně posesivního (7 ulic). Své zastoupení mají v rámci této kategorie také adjektiva druhově posesivní (2 ulice). Najdeme zde adjektivum utvořené z etnonyma a také substantivní pojmenování odvozená ze jména či příjmení osoby a ponechaná v nominativu singuláru nebo plurálu (3 ulice).

Menší zastoupení má podkategorie **názevů deantroponymických – předložkových**, do níž náleží **8 urbanonym**, tj. **4,5%**. Všechna pojmenování této podkategorie jsou víceslovná, tvoří je vždy předložka a substantivum. Jedná se o názvy vzniklé z příjmení v předložkové vazbě (7 ulic) či z rodného jména v předložkové vazbě (1 ulice).

Druhou nejpočetněji zastoupenou podkategorií jsou **názvy detoponymické substantivní**, kam se řadí **30 ulic** (tj. **17,5%**). Jednoznačně největší skupinu tvoří pojmenování předložková (24 ulic), v menším počtu se zde vyskytují také substantivní názvy bezpředložkové (6 ulic). Především v kategorii názvů utvořených předložkou a substantivem s určujícím adjektivem bylo zařazení ulic diskutabilní. Jejich názvy bylo možné považovat za utvořené od apelativ, současně ale také od proprií. Nakonec jsem se přiklonila k variantě, řadit tato pojmenování do kategorie názvů propriálního původu odvozených od toponyma, a to především z toho důvodu, že mnohé z těchto výrazů jsou užity už v základním tvaru bez předložky nebo s předložkou jako název (např. *Pod Lesním hřbitovem, Za Stanicí Písek město* atd.).

Do podkategorie **názevů detoponymických adjektivních** se řadí **20 ulic**, což činí **11,5%**. Všechna urbanonyma jsou v tomto případě ve tvaru desubstantivních adjektiv relačních. Vyjadřují jednak směr k/kolem objektu, k místu, městu nebo oblasti (18 ulic). Dále se jedná o adjektivum se vztahem k hydronymu a zvláštní kategorií tvoří adjektivum, ke kterému je připojeno substantivizované adjektivum (*Putimská Vysoká*).

Jména 3 ulic (tj. 1,5%) jsem vyčlenila zvláště do podskupiny **názevů s číslovkou řadovou** (např. *nábřeží 1. máje*). Považuji je sice za utvořené z proprií, avšak z hlediska slovtvorného za neutvořené.

Druhou základní kategorii jazykové klasifikace urbanonym představují **názvy utvořené z APELATIV**, k nimž náleží **103 ulic**, to jest **37,5%** z počtu všech ulic v Písku. Apelativně utvořených pojmenování je tedy ve srovnání s kategorií názvů utvořených z proprií podstatně méně. Tato skutečnost je jistě způsobena tím, že letopisecká komise v současné době při pojmenování ulic velice často přihlíží k místním zvyklostem a názvy píseckých ulic jsou většinou motivovány původními místními či pomístními názvy lokalit, tedy názvy propriálního původu. Mnoho ulic v Písku je zároveň pojmenováno deantroponymicky a honorifikačně, ve velké většině případů je tedy součástí jména ulice vlastní jméno osoby.

Do podkategorie **názevů bezpředložkových** patří **50 ulic**, což činí v rámci všech pojmenování apelativního původu **48,5%**. Největší zastoupení zde mají adjektiva desubstantivní relační, která vyjadřují vztah k místu či k objektu (15 ulic), případně k určité okolnosti vztahu (8 ulic). Názvy pěti ulic lze považovat za adjektiva desubstantivní relační, druhově posesivní. Najdeme zde adjektiva s určujícím nebo rozlišujícím významem (8 ulic) a početně zastoupena jsou také jednoslovná substantivní pojmenování (6 ulic) a dvou- i víceslovné názvy (8 ulic).

Podkategorie **názevů předložkových** čítá **53 ulic**, tj. **51,5%**. Jsou to např. názvy s neodvozeným substantivem (18 ulic). Mnohem více ulic však ve svém názvu zahrnuje substantivum odvozené (34 ulic), a to ve většině případů sufixem. Náleží sem také pojmenování utvořená prefixem i sufixem nebo prefixem a konverzí. Samostatnou kategorií tvoří výraz, který lze považovat za utvořený předložkou a určujícím adjektivem, avšak zcela v něm chybí substantivum (*Na Nové*).

V tabulce jsou opět zaznamenány počty ulic tak, jak náleží do jednotlivých podkategorií v rámci **kategorie názvů utvořených z APELATIV**:

Název podkategorie	Počet ulic	%
2.1 Názvy bezpředložkové	50	48,5
2.2 Názvy předložkové	53	51,5
Celkem názvů utvořených z APELATIV:	103	100

Pro jazykovou klasifikaci bylo základem třídění hledisko propriálního nebo apelativního původu názvů. Všechna urbanonyma by jistě bylo možné rozdělit také na základě jiného obecného kritéria, např. zda se jedná o názvy jednoslovné, či víceslovné. **Jednoslovné** názvy mají v případě píseckých ulic mírnou převahu. Celkem do této kategorie patří 145 ulic, tedy 53% všech pojmenování. Názvy 130 ulic jsou **víceslovné**. Jedná se o 47% všech názvů, tedy méně než v případě názvů jednoslovných. Současný trend v pojmenování píseckých ulic by však mohl tato čísla v budoucnosti pozměnit. Při vzniku deantroponymických pojmenování se totiž v současné době klade důraz spíše na víceslovná pojmenování ulic, tedy taková, jejichž součástí bude rodné jméno i příjmení osoby (např. *Bedřicha Dubského, Karla Knappa* apod.).

Součástí mnoha víceslovných pojmenování ulic v Písku je předložka. Takto utvořeny jsou názvy 85 ulic, což činí 31% ze všech píseckých urbanonym. Nejčastěji se jedná o předložky *k/ke*, *na*, *u*, *v*; méně často jsou užity výrazy *pod*, *při* a *za*.

ABECEDNÍ REJSTŘÍK PÍSECKÝCH ULIC

Značky užívané pro označení jednotlivých městských částí Písku:

BP – Budějovické Předměstí

ND – Nový Dvůr

H – Hradiště

PU – Purkratice

PP – Pražské Předměstí

SE – Semice

SM – Smrkovice

VM – Vnitřní Město

VP – Václavské Předměstí

A

Alšova (BP) – 49, 90

Alšovo náměstí (VM) – 41, 90

B

Baarova (BP) – 49, 90

Bajzova (ND) – 82, 90

Bakaláře (BP, VM) – 42, 52, 93

Bedřicha Dubského (BP) – 88, 90

Bezděkova (BP) – 87, 90

Boční (H) – 78, 93

Bořivojova (VP) – 70, 90

Boženy Němcové (BP) – 49, 91

Brabencovna (BP) – 53, 91

Bronzová (H) – 89, 93

Bruncvíkova (VP) – 70, 90

Budějovická (BP) – 54, 92

Budovatelská (BP) – 52, 93

Budovcova (BP) – 47, 90

Burketova (VP) – 71, 90

C

Cihlářská (H) – 89, 93

Č

Čechova (PP) – 63, 90

Čelakovského (PP) – 64, 90

Čížovská (PP) – 65, 92

D

Denisova (BP) – 48, 90

Dobešická (PP) – 65, 92

Dobrovského (BP) – 48, 90

Dolní (BP, H) – 57, 78, 93

Drlíčov (VM) – 43, 91

Dr. Jana Krejčího (BP) – 88, 90

Dr. M. Horákové (BP) – 51, 90

Družstevní (H) – 76, 93

Dukelská (VP) – 71, 92

Dvořákova (PP) – 64, 90

E

Erbenova (BP) – 48, 90

F

Flekačky (BP, H, SE) – 53, 76, 83, 91

Francouzská (H) – 75, 91

Fráni Šrámka (BP, VM) – 42, 51, 91

Fügnerovo náměstí (BP) – 49, 90

G

Gregorova (BP) – 49, 90

H

Harantova (BP) – 47, 90

Havelkova (BP) – 49, 90

Havlíčkovo náměstí (VM) – 41, 90

Heritesova (BP) – 49, 90

Heydukova (VM) – 41, 90

Hlavní nádraží (BP) – 55, 93

Hlinavka (ND) – 86, 93

Holečkova (BP) – 49, 90

Horymírova (VP) – 70, 90

Hostivítova (VP) – 70, 90

Hradební I (VM) – 43, 93

Hradební II (VM) – 43, 93

Hradiště (H) – 77, 91

Hradišťská (BP, H) – 54, 76, 92

Husovo náměstí (BP) – 48, 90

Hůrka (H) – 77, 91

CH

Chelčického (VM) – 41, 90

I

Ivo Beneše (BP) – 88, 91

J

Jablonského (PP) – 64, 90

Jana Cimbury (SE) – 83, 91

Jana Čarka (BP) – 51, 91

Jana Mukařovského (BP) – 51, 90

Janotova (BP) – 49, 90

Jaromíra Malého (BP) – 51, 90

Jeronýmova (BP) – 47, 90

Jiráskovo nábřeží (BP) – 50, 90

Jiřiho Srnky (BP) – 51, 91

Jungmannova (VM) – 41, 90

K

K Háječku (H) – 77, 94

K Hůrkám (SM) – 84, 92

K Lipám (H) – 77, 93

K Myslívě (ND) – 84, 94

K Peckám (SE) – 84, 91

K Píseckým horám (SE) – 85, 92

K Putimi (SM) – 83, 91

K Vápenici (H) – 77, 94

Karla Boromejského (H) – 75, 90

Karla Čapka (BP) – 49, 91

Karla Knappa (BP) – 88, 91

Karlova (BP, VM) – 40, 47, 90

Kaštanovka (H) – 78, 93

Ke Katovně (ND) – 84, 94

Ke Křížku (SE) – 84, 94

Ke Statku (PU) – 84, 93

Ke Střelnici (H) – 77, 94

Ke Zbrojnici (ND) – 84, 94

Klostermannova (BP) – 49, 90
Kocínova (BP) – 50, 90
Kocourov (VP) – 72, 91
Kollárova (BP) – 48, 90
Komenského (BP, VM) – 40, 48, 90
Krátká (VP) – 73, 93
Kroková (VP) – 70, 90
Křesomyslova (VP) – 70, 90

L

Lázeňská (BP) – 55, 93
Legionářská (BP) – 52, 93
Leoše Janáčka (VM) – 42, 91
Lesní (BP) – 57, 93
Lesní hřbitov (BP) – 55, 93
Lesnická (VP) – 72, 93
Libušina (VP) – 71, 90
Lipová alej (BP) – 58, 93
Lomená (H) – 78, 93
Loučky (H) – 88, 93

M

Máchova (BP) – 48, 90
Matznerova (BP) – 88, 90
Miltnerova (BP) – 50, 90
Mírové náměstí (BP) – 52, 93
Mnatova (VP) – 71, 90
Mohylová (H) – 89, 93

N

Na Boubín (SM) – 85, 91
Na Draha (SE) – 85, 93
Na Houpačkách (BP) – 56, 94
Na Jihru (PP) – 66, 91

Na Křižatkách (BP) – 57, 94
Na Kuchyňce (PP) – 66, 94
Na Mlakách (H) – 88, 93
Na Návsí (SM) – 85, 93
Na Nové (SM) – 86, 94
Na Ostrově (BP, PP) – 55, 65, 93
Na Pahorku (BP) – 57, 94
Na Pakšovce (BP) – 54, 91
Na Ptáčkovně (BP) – 53, 91
Na Pěníku (PP) – 66, 92
Na Podkově (H) – 89, 93
Na Rozhledně (BP, H) – 55, 77, 94
Na Rozmezí (BP, H) – 57, 78, 94
Na Ryšavce (H) – 77, 94
Na Spravedlnosti (BP) – 52, 94
Na Staré silnici (SE) – 86, 92
Na Stínadlech (PP) – 66, 94
Na Stráni (SE) – 85, 93
Na Trubách (BP) – 56, 93
Na Vinici (VP) – 73, 92
Na Vyhlídce (H) – 88, 94
Na Výstavišti (PP) – 65, 94
nábřeží 1. máje (BP) – 52, 93
Nádražní (BP) – 55, 93
Neklanova (VP) – 71, 90
Nerudova (VM) – 41, 90
Nezamyslova (VP) – 87, 90
Ningrova (VM) – 41, 90
Nová (H) – 78, 93
Novodvorská (SM) – 83, 92

O

Obchodní (BP) – 55, 93
Obecní (SE) – 85, 93

Okružní (BP, H) – 57, 78, 93

Ostrovní (BP) – 55, 93

Ostrý vrch (BP) – 56, 91

Otakara Jeremiáše (BP) – 51, 91

Otakara Ševčíka (BP) – 51, 91

Otavská (BP) – 54, 92

Ouzká (H) – 78, 93

P

Palackého sady (VM) – 42, 90

Pažoutova (BP) – 50, 90

Píseckého (BP) – 50, 90

Pivovarská (BP) – 55, 93

Pod Amerikou (BP) – 57, 91

Pod Lesním hřbitovem (BP) – 56, 92

Pod Nádvořným (PU) – 85, 92

Pod Portyčskými skalami (PP) – 66, 92

Pod Školkou (H) – 77, 94

Pod Šobrovnou (BP) – 53, 91

Podskalí (BP, VM) – 43, 55, 93

Polní (SM) – 85, 93

Pražská (PP) – 65, 92

Preslova (BP) – 48, 90

Prokopova (BP) – 48, 90

Průběžná (BP) – 89, 93

Průmyslová (PP) – 65, 93

Přemyslova (PP) – 63, 90

Příčná (VP) – 73, 93

Při Hradištské silnici (BP) – 88, 92

Purkyňova (BP) – 50, 90

Putimská (BP) – 54, 92

Putimská Vysoká (BP, H, SM) – 56, 77,
84, 92

R

Raisova (BP) – 48, 90

Rašínova (BP) – 50, 90

Richarda Weinera (BP) – 51, 91

Robinson (PP) – 67, 91

Roháčova (BP) – 47, 90

Rokycanova (BP) – 47, 90

S

Sadová (BP) – 55, 93

Salátová (SM) – 85, 93

Samoty (BP) – 58, 93

Sedláčkova (BP) – 50, 90

Semická (SM) – 83, 92

Síbrovna (VP) – 72, 91

Smeták (H) – 76, 91

Smetanova (VM) – 41, 90

Smetanovo náměstí (BP) – 49, 90

Smrkovická (BP) – 54, 92

Soukenická (VM) – 44, 93

Sovova (BP) – 50, 90

Spojovací (H) – 78, 93

Srnkovna (BP) – 53, 91

Stanislava Maliny (PP) – 64, 91

Staré Lázně (BP) – 55, 93

Strakonická (VP) – 72, 92

Stroupežnického (BP) – 50, 90

Sulanov (BP) – 53, 91

Svatoplukova (PP) – 63, 90

Svatotrojická (PP) – 65, 92

Š

Šafaříkova (BP) – 48, 90

Šibánky (SM) – 84, 91

Šobrova (BP) – 50, 90

Šobrovna (BP) – 53, 91

Šumavská (BP, H) – 54, 76, 92

Švantlova (BP) – 50, 90

T

Táborská (BP) – 54, 92

Teplárenská (SM) – 84, 93

Topělecká (PP) – 65, 92

Topolová (ND) – 86, 93

Truhlářská (BP) – 57, 93

Třebízského (PP) – 63, 90

Třešňová (ND) – 86, 93

třída Národní svobody (PP) – 64, 93

třída Přátelství (BP) – 52, 93

Tylova (BP) – 50, 90

Tyršova (BP) – 48, 90

U

U Honzíčka (BP) – 53, 91

U Hradištského lesa (H) – 78, 92

U Hromadiště (SE) – 85, 94

U Hromové jedle (BP) – 56, 92

U Hřebčince (BP) – 55, 94

U Kaple (H) – 77, 93

U Malířských (BP) – 53, 91

U Martínka (BP) – 54, 91

U Nádraží (BP) – 55, 94

U Nemocnice (BP) – 55, 94

U Obory (BP) – 88, 93

U Ovčina (ND) – 84, 94

U Papírny (VP) – 72, 94

U Potůčku (H) – 77, 94

U Povolných (BP) – 54, 91

U Rybníčka (SM) – 84, 94

U Semického kříže (BP) – 57, 92

U Smrkovické silnice (BP) – 56, 92

U Školy (SM) – 84, 94

U Vodáka (BP) – 57, 94

U Vodárny (BP) – 55, 94

U Výstaviště (PP) – 65, 94

U Železničního mostu (BP) – 56, 92

U Židovského hřbitova (PP) – 66, 92

V

V Koutě (VM) – 43, 94

V Lukách (H) – 78, 94

V Oudolí (BP, H) – 56, 77, 94

V Portyči (PP) – 66, 92

V Rokli (SM) – 85, 94

V Zátíší (BP, H) – 58, 78, 94

V Živci (BP) – 57, 92

Ve Svahu (H) – 88, 94

Václavská (VP) – 71, 91

Václavské náměstí (VP) – 71, 91

Václava Kršky (BP) – 51, 91

Velké náměstí (VM) – 44, 93

Vinařického (PP) – 64, 90

Vinická (VP) – 72, 92

Vladislavova (PP) – 63, 90

Vnislavova (VP) – 71, 90

Vojenova (VP) – 71, 90

Vratislavova (VP) – 71, 90

Vrcovická (BP) – 54, 92

Vydlabý (SM) – 84, 91

Z

Za Gymnáziem (BP) – 55, 94

Za Humny (SM) – 85, 94
Za Nádražím (BP) – 55, 94
Za Pazdernou (BP) – 55, 94
Za Ptáčkovnou (BP) – 54, 91
Za Stanicí Písek město (BP) – 56, 92
Za Šarlákem (BP) – 56, 92
Zahradní (H) – 78, 93
Zátavské nábřeží (VP) – 72, 91
Zborovská (BP) – 52, 92
Zeyerova (BP) – 48, 90

Ž

Žižkova třída (BP) – 50, 90

11. pěšího pluku (PP) – 88, 93

17. listopadu (BP) – 52, 93

SEZNAM LITERATURY

ADÁMEK, J. – FRÖHLICH, J. – ČÍŽEK, J. *Písek – historický průvodce*. Písek: Prácheňské nakladatelství, 2004.

ČECHOVÁ, M. a kol. *Čeština – řeč a jazyk*. Praha: ISV, 2000.

DAVID, J. *Smrdiv, Brežněves a Rychlonožkova ulice. Kapitoly z moderní české toponymie*. Praha: Academia, 2011.

DAVID, J. Honorifikace jako určující rys moderní urbanonymie. In: J. David – M. Čornejová – M. Harvalík (eds.), *Mnohotvárnost a specifická onomastika*, Ostrava – Praha: Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě a Ústav pro jazyk český AV ČR, 2010, s. 131–137.

DOUBEK, F. a kol. *Almanach: 750 let města Písku*. Písek: Městský úřad, 1993.

Encyklopedický slovník češtiny. Praha: NLN, 2002.

HARVALÍK, M. *Synchronní a diachronní aspekty české onymie*. Praha: Academia, 2004.

KARLÍK, P. – NEKULA, M. – RUSÍNOVÁ, Z. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: NLN, 2001.

KOLÁŘ, O. *Město v času proměn. Z dějin města v druhé polovině 19. století*. Písek: Odbor kultury ONV v Písku ve spolupráci s Městským kulturním střediskem v Písku, 1990.

KOLDA, L. *Pojmenování ulic v Písku*. Nepublikovaná diplomová práce, PF JU České Budějovice, 1987.

KRAUS, J. a kol. *Slovník cizích slov*. Praha: Academia, 2008.

LUDVÍK, L. – PRÁŠEK, J. *Písecké ulice – náměstí, samoty a komunikace*. Písek: Nakladatelství J & M, 1998.

MACHEK, V. *Etymologický slovník jazyka českého*. Praha: Academia, 1971.

MAGERSTEIN, Z. *Rybářská ulice – o ulici, která zmizela z mapy Písku*. Písek: Prácheňské nakladatelství, 2009.

MIKULICOVÁ, D. *K onomastice města Příbram*. Nepublikovaná diplomová práce, PF JU České Budějovice, 2000.

NOVÁKOVÁ, V. *K toponomastice města Rakovník*. Nepublikovaná diplomová práce, PF JU České Budějovice, 2003.

NÝDLOVÁ, T. *Urbanonyma v Českých Budějovicích*. Nepublikovaná diplomová práce, PF JU České Budějovice, 2012.

OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, L. *Jména ulic, náměstí, nábřeží a sadů na katastru města Chocně v minulosti a současnosti*, *Acta onomastica* 38, Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, 1997, s. 43–68.

OLIVOVÁ-NEZBEDOVÁ, L. *Pomístní jména v Čechách. O čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest*. Praha: Academia, 1995.

PRÁŠEK, J. *Písecké 2. tisíciletí*. Písek: Nakladatelství J & M, 2000.

Pravidla českého pravopisu. Praha: Academia, 2009.

PROFOUS, A. *Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny*, III. díl, Praha: Česká akademie věd a umění, 1951.

PROFOUS, A. – SVOBODA, J. *Místní jména v Čechách. Jejich vznik, původní význam a změny*, IV. díl, Praha: Československá akademie věd, 1957.

Retrospektivní lexikon obcí Československé socialistické republiky 1850–1970, Praha: Federální statistický úřad, 1978.

SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou: Od nejstarší doby až do zřízení královského úřadu*, 1. díl, Písek: Obec písecká, 1911.

SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou: Od zřízení král. úřadu až do dnešní doby*, 2. díl, Písek: Obec písecká, 1912.

SEDLÁČEK, A. *Dějiny královského krajského města Písku nad Otavou: Dějiny zvláštních částí*, 3. díl, Písek: Obec písecká, 1913.

SEDLÁČEK, A. *Místopisný slovník historický Království českého*. Praha: Argo, 1998. Fotoreprint původního vydání z roku 1909.

ŠMILAUER, V. *Úvod do toponomastiky*. Praha: SPN, 1963.

ŠRÁMEK, R. *Úvod do obecné onomastiky*. Brno: Masarykova univerzita, 1999.

VOTAVA, K. *Písecký regionalista Jaromír Malý*. Písek: Okresní knihovna v Písku, 1987.

ZEMANOVÁ, B. *Písecká literatura a její autoři – od nejstarších dob až do současnosti*. Písek: Nakladatelství J & M, 2005.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- <http://www.ujc.cas.cz/casopisy/acta-onomastica/>; [cit. 2012-02-21].
- <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi>; [cit. 2013-03-26].
- <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/720755/Pisek>; [cit. 2013-03-08].
- <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/720909/Hradiste-u-Pisku>; [cit. 2013-03-08].
- <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/751235/Smrkovice>; [cit. 2013-03-08].
- <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/747238/Semice-u-Pisku>; [cit. 2013-03-08].
- <http://www.uir.cz/katastralni-uzemi/747220/Novy-Dvur-u-Pisku>; [cit. 2013-03-27].
- <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=21194>; [cit. 2013-03-08].
- <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=4132>; [cit. 2013-03-08].
- <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=21195>; [cit. 2013-03-26].
- <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=21192>; [cit. 2013-03-27].
- <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=21193>; [cit. 2013-03-27].
- <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=11218>; [cit. 2013-03-26].
- <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=18107>; [cit. 2013-03-08].
- <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=17745>; [cit. 2013-03-08].
- <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=15439>; [cit. 2013-03-27].
- <http://aplikace.mvcr.cz/adresy/Region.aspx?regid=16985>; [cit. 2013-03-08].
- [http://cs.wikipedia.org/wiki/Vnitřní_Město_\(Písek\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Vnitřní_Město_(Písek)); [cit. 2013-03-28].
- http://cs.wikipedia.org/wiki/Budějovické_Předměstí; [cit. 2013-03-29].
- <http://www.motorkari.cz/motosport/silnicni/legendy/nejvetsi-hvezdy-ceskoslovenske-silnice-12--8875.html>; [cit. 2013-04-01].
- http://is.muni.cz/th/261217/ff_b/Hudebni_spolky_v_Pisku.txt; [cit. 2013-03-31].
- <http://www.icpisek.cz/docs/cz/gymnazium230let.xml>; [cit. 2013-03-28].
- http://pisecky.denik.cz/zpravy_region/pi_20110704drlicov.html; [cit. 2013-03-28].
- http://pisecky.denik.cz/zpravy_region/pi_20100305truby.html; [cit. 2013-03-28].

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

aj. – a jiné

apod. – a podobně

atd. – a tak dále

atp. – a tak podobně

BP – Budějovické Předměstí

ČSAV – Československá akademie věd

ČSFR – Česká a Slovenská federativní republika

DP – diplomová práce

fr. – francouzský

H – Hradiště

km – kilometr

MVČR – Ministerstvo vnitra České republiky

MÚ – městský úřad

ND – Nový Dvůr

OJ – osobní jméno

P – pojmenování ulice

PP – Pražské Předměstí

PŘ – přejmenování ulice

PU – Purkratice

popř. – popřípadě

s. – strana

SE – Semice

SM – Smrkovice

st. – století

tj. – to je, to jsou

tzv. – tak zvaný

VJ – vlastní jméno

VM – Vnitřní Město

VP – Václavské Předměstí

ZP – znovuoobnovení názvu ulice

* – vznik ulice

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – Pohled na *Velké náměstí* z 90. let 19. století, vpravo písecká radnice; foto V. Wietz (ze sbírek Prácheňského muzea v Písku)

Pohled na *Velké náměstí* v současnosti

Příloha č. 2. – Pohled na *Alšovo náměstí* z 90. let 19. století (tehdejší název *Malý rynek*);
foto V. Wietz (ze sbírek Prácheňského muzea v Písku)

Pohled na *Alšovo náměstí* v současnosti

Příloha č. 3 – Pohled na *Drlíčov* z 90. let 19. století, v pozadí děkanský kostel *Narození Panny Marie*; foto V. Wietz (ze sbírek Prácheňského muzea v Písku)

Pohled na *Drlíčov* v současnosti

Příloha č. 4 – Pohled z *Kamenného mostu* po proudu řeky Otavy z 90. let 19. století, vlevo *Čechova ulice* (tehdejší název *Portyč*), vpravo *nábřeží 1. máje* (tehdejší název *Rybářská ulice*), foto V. Wietz (ze sbírek Prácheňského muzea v Písku)

Pohled z *Kamenného mostu* v současnosti

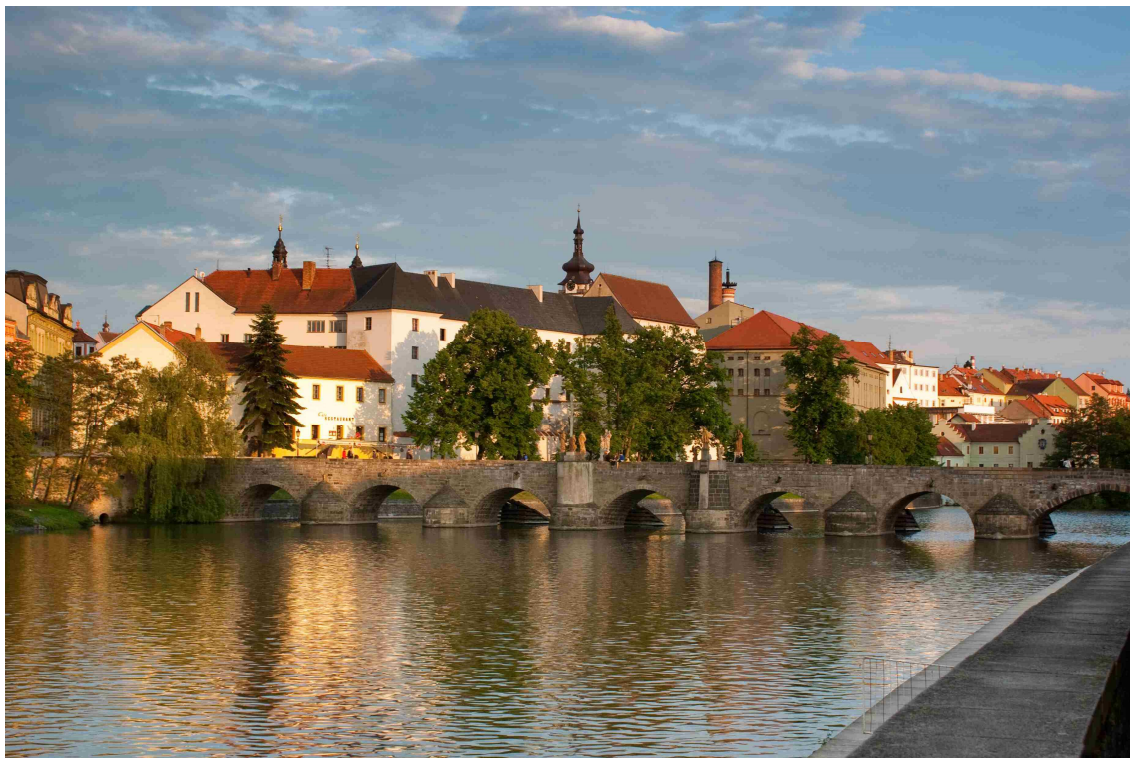
Příloha č. 5 – Pohled na řeku Otavu s vory z 90. let 19. století, v pozadí *Kamenný most*;
foto V. Wietz (ze sbírek Prácheňského muzea v Písku)

Příloha č. 6 – Pohled na *Putimskou bránu*

Příloha č. 7 – Pohled na *Kamenný most* v Písku, v pozadí písecký hrad a historické jádro města

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Pohled na *Velké náměstí* z 90. let 19. století; pohled na *Velké náměstí* v současnosti.

Příloha č. 2 – Pohled na *Alšovo náměstí* z 90. let 19. století; pohled na *Alšovo náměstí* v současnosti.

Příloha č. 3 – Pohled na *Drlíčov* z 90. let 19. století; pohled na *Drlíčov* v současnosti.

Příloha č. 4 – Pohled z *Kamenného mostu* po proudu řeky Otavy z 90. let 19. století; pohled z *Kamenného mostu* v současnosti.

Příloha č. 5 – Pohled na řeku Otavu s vory z 90. let 19. století.

Příloha č. 6 – Pohled na *Putimskou bránu*.

Příloha č. 7 – Pohled na *Kamenný most* v Písku.

Přílohy na CD:

Písek – plán města z roku 1775.

Písek – plán města z roku 1837, měřítko 1 : 2 880.

Písek – hlava Prácheňska, měřítko 1 : 5 000, Písek (40. léta 20. století – rok vydání neuveden).

Přílohy vložené do DP:

Písek – orientační plán města, měřítko 1 : 5 000, Písek 2012.

Písek okolí – orientační plán města, měřítko 1 : 5 000, Písek 2012.